

Національний університет біоресурсів
і природокористування України

МАУРЕР В. М.

УКЛІН ДОЗЕМНИЙ ВЧИТЕЛЯМ

Історико-біографічні нариси

До 120-річчя Національного університету
біоресурсів і природокористування
України

Київ — 2017

УДК 630*2:378.011.31(091/.092)
ББК 43+72
М 35

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 3 від 19.10.2017 р.)*

Рецензенти:

П. І. Лакида, доктор сільськогосподарських наук, професор
Національний університет біоресурсів і природокористування України,

С. М. Кашпор, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, випускник
УСГА 1974 р.

Маурер В. М.

М 35 Уклін доземний вчителям / В. М. Маурер — К. , 2017.

Висвітлено біографічні дані науково-педагогічних працівників лісогосподарського факультету другої половини ХХ століття, охарактеризовано їх внесок у галузеву науку, фахову освіту та доробок у підготовку спеціалістів лісового господарства України і країн ближнього зарубіжжя. Наведено окремі спогади випускників 1974 р. про своїх Вчителів.

Робота розрахована на випускників ННІ лісового і садово-паркового господарства Національного університету біоресурсів і природокористування України, науковців, викладачів, аспірантів, студентів лісових вищих навчальних закладів, фахівців лісової галузі та всіх небайдужих до історико-біографічних фактів з життя і діяльності творців вітчизняної фахової освіти та галузевої науки.

УДК 630*2:378.011.31(091/.092)
ББК 43+72

© В. М. Маурер, 2017

ЗМІСТ

ДО ЧИТАЧА	6
ВСТУП	9
НАШ ДЕКАН, ДОЦЕНТ Г. В. ДУБІНІН – ЛЮДИНА З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ, ТАЛАНОВИТИЙ ПЕДАГОГ І НЕЗЛАМНИЙ ПАТРІОТ	10
ДОЦЕНТ В. С. НАКОНЕЧНИЙ – НАШ ДЕКАН І ФАХОВИЙ БАТЬКО	15
ДОЦЕНТ П. І. ГЕРАСИМЕНКО – ЗАСТУПНИК ДЕКАНА І ЗАХИСНИК СТУДЕНТСТВА	19
ДОЦЕНТ І. В. АГАРКОВ ПОЄДНАВ БЕРЕГИ ВОЛГИ З КРУЧАМИ ДНІПРА	23
ДОЦЕНТ В. В. БАБЕНКО – ЩИРИЙ УКРАЇНЕЦЬ З БЕРЕГІВ НЕВИ	25
ДОЦЕНТ Ю. А. ВАСИЛЕНКО – СУВОРИЙ ЗОВНІ І ДОБРИЙ ДУШЕЮ	28
АСИСТЕНТ А. Г. ГАЙДЕЛЬ – КОРИННИЙ КИЯНИН	31
ДОЦЕНТ В. П. ГОЛОВАЩЕНКО – ГОСПОДАР КОРАБЕЛЬНОГО ЛІСУ	33
ПРОФЕСОР М. І. ГОРДІЄНКО – НЕВТОМНИЙ ТРУДІВНИК ЛІСІВНИЧОЇ НАУКИ	36
ПРОФЕСОР В. І. ГУСЄВ – УЧЕНЬ ПРОФЕСОРА М. М. РИМСЬКОГО-КОРСАКОВА ТА ТРИЧІ ДЕКАН АКАДЕМІЇ ..	41
ПРОФЕСОР М. В. ДАВИДОВ – ФУНДАТОР ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛІСОВОЇ ТАКСАЦІЇ	44
ДОЦЕНТ В. І. ДІДКОВСЬКИЙ – ХРЕЩЕНИЙ БАТЬКО НАШОГО КУРСУ	47
ДОЦЕНТ М. М. ЗАВАДА – ПРОДОВЖУВАЧ НАУКОВОЇ ШКОЛИ ПРОФЕСОРІВ З. С. ГОЛОВЯНКА, В. І. ГУСЄВА ТА М. М. ПАДІЯ	50
ПРОФЕСОР І. М. ЗИМА – ПАТРІАРХ ВІТЧИЗНЯНОЇ МЕХАНІЗАЦІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ РОБІТ	54
ПРОФЕСОР О. А. КАЛІНІЧЕНКО – СЛАВНИЙ СИН ТАРАЩАНСЬКОГО РАЙОНУ	59

ПРОФЕСОР П. Г. КАЛЬНОЙ – ТОЙ, ХТО ЛЮБИВ ПАРОСТКИ КЛЕНОВІ ТА ДІБРОВИ МОЛОДІ РОСТИВ	62
ДОЦЕНТ Ю. К. КИРИЧЕК – ГОЛОВНИЙ ОЗЕЛЕНЮВАЧ АКАДЕМІЇ	69
АСИСТЕНТ В. І. КЛЮЧНИКОВА – ЗЕМЛЕВПОРЯДНИК ЗА ОСВІТОЮ І ПЕДАГОГ-ГЕОДЕЗИСТ У ФАХОВОМУ ЖИТТІ.	72
ПРОФЕСОР С. М. КОЗЬЯКОВ – ТОЙ, ХТО СВОЇМ ПРИКЛАДОМ ВКАЗУВАВ НАМ ПРАВИЛЬНИЙ АЗИМУТ ЖИТТЯ.	75
ДОЦЕНТ Г. С. КОРЕЦЬКИЙ – НАЩАДОК КНЯЖОГО РОДУ	80
ПРОФЕСОР А. І. КОТОВ – БІБЛЮФІЛ, ЯКИЙ ЖИВ І ТВОРИВ У КВАРТИРІ-БІБЛІОТЕЦІ.	84
СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ В. С. КУРИЛО – ЕРУДИТ-НОВАТОР	88
ПРОФЕСОР Д. Д. ЛАВРИНЕНКО – ІНТЕЛІГЕНТ-ІНТЕЛЕКТУАЛ З ВЕЛИКИМ І ЧУЙНИМ СЕРЦЕМ.	91
ДОЦЕНТ В. П. ЛЕВЧЕНКО – ЛІСІВНИК ЗА ОСВІТОЮ, ХУДОЖНИК ЗА ПОКЛИКОМ	97
ПРОФЕСОР Б. Й. ЛОГГІНОВ – ПРОДОВЖУВАЧ ШКОЛИ АКАДЕМІКА Г. М. ВИСОЦЬКОГО, КЛАСИК ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛІСОМЕЛІОРАТИВНОЇ НАУКИ	101
ПРОФЕСОР Т. Т. МАЛЮГІН – ОДНОКУРСНИК ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК.	106
ДОЦЕНТ Б. М. МАХМЕТ – НАШ ПРОМЕТЕЙ ІЗ СЕРЦЕМ ДАНКО	111
ДОЦЕНТ А. М. МИЛОВИДОВ – ІНІЦІАТОР ТА ЗАСНОВНИК МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ФАКУЛЬТЕТУ	115
ПРОФЕСОР К. Є. НІКІТІН – ЗАСНОВНИК ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛІСОТАКСАЦІЙНОЇ НАУКОВОЇ ШКОЛИ	118
ПРОФЕСОР О. І. ПИЛИПЕНКО – ДИПЛОМАТ З ЛІСУ	123
ДОЦЕНТ М. Й. ПІВЕНЬ – НАУКОВЕЦЬ І ВИКЛАДАЧ, ЯКИЙ МРІЯВ СТАТИ АВІАТОРОМ.	127
ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ М. Д. ПОЛЯКОВ – ЧЕМПІОН ПО ЖИТТЮ, ЛІСІВНИК І МИСЛИВЕЦЬ ПО ДУХУ	130
ДОЦЕНТ О. В. ПОЛЯКОВ – АНАЛІТИК, МЕТОДИСТ, ОРГАНІЗАТОР.	135

ДОЦЕНТ Г. О. ПОРИЦЬКИЙ – ВЗІРЕЦЬ ШЛЯХЕТНОСТІ	139
ДОЦЕНТ В. М. ПОРТНОЙ – ТОЙ, ХТО ВМІВ ЛЮБИТИ	143
ДОЦЕНТ А. М. РАДЧЕНКО – НАШ ЛІСОВПОРЯДНИК	148
ДОЦЕНТ Ю. М. САВИЧ – ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ СКРОМНІСТЬ ..150	
ДОЦЕНТ І. М. САЗОНОВ – ДОКТОР НАУК БЕЗ ЗАХИСТУ ДИСЕРТАЦІЇ	153
ДОЦЕНТ М. М. СУХИЙ – ВЕЛЕТЕНЬ, ЗАВЖДИ ГОТОВИЙ ПРИЙТИ НА ДОПОМОГУ	164
ПРОФЕСОР А. А. СТРОЧИНСЬКИЙ – ВІДМІННИК УПРОДОВЖ ВСЬОГО ЖИТТЯ	168
ПРОФЕСОР А. В. ЦИЛЮРИК – ВЕЛИКИЙ ЖИТТЄЛЮБ І НЕВТОМНИЙ ДОБРОДАР	172
ДОЦЕНТ О. М. ЧЕРНЕГА – СИН МОЛДОВИ, ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ, ГЕРОЙ КОРЕЇ	183
ПРОФЕСОР А. З. ШВИДЕНКО – СИН УКРАЇНИ, ГРОМАДЯНИН РОСІЇ, ЄВРОПЕЄЦЬ ЗА ДУХОМ, НАУКОВЕЦЬ ВСЕСВІТУ	188
ДОЦЕНТ М. І. ШЕНДРИКОВ – ЖИТТЯ, ЯК РАПТОВО ПЕРЕРВАНИЙ ПОЛІТ	195
ДОЦЕНТ М. О. ШТОФЕЛЬ – ВЗІРЕЦЬ ГАРМОНІЙНОГО ПОЄДНАННЯ ПРИРОДНОЇ СИЛИ, НЕЗЛАМНОЇ ВОЛІ, НІЖНОСТІ ТА ДОБРОТИ	198
ПІСЛЯМОВА	203
ЛІТЕРАТУРА	204
ДОДАТКИ	207

ДО ЧИТАЧА

Є чимало фоліантів про вищі навчальні заклади, про їхню історію та славних випускників. Проте серед видань про *alma mater* особливе місце належить тим, які присвячені Педагогам, що відкрили нам, випускникам, двері в царину фахових знань, які за мінімуму влади мали максимум авторитету, бо свято вірили у те, чому навчали, бо викладання для них було мистецтвом ділитися досвідом, віддавати тепло душі та вселяти надію. Важко правильно підібрати слова, аби точно описати життя людей, котрі були взірцями прищеплюваних нам чеснот, вчили нас рівнятися на тих, хто попереду, а не очікувати тих, хто позаду. Саме такими були наші фахові наставники – викладачі лісогосподарського факультету, творці славної і не простої історії одного з найстаріших серед споріднених навчальних закладів Старого світу, яка розпочалася у місті Маримонті (нині Польща), в далекому 1840 році (за іншими даними, ще раніше – у 1816 р.).

Протягом більше ніж 175 років літопис факультету, а нині Навчально-наукового інституту лісового і садово-паркового господарства НУБіП України, творили добре знані не тільки в Україні професори: Є. В. Алексєєв, В. Н. Андрєєв, Я. В. Ролл, А. П. Тольський, О. В. Тюрін, Г. М. Висоцький, П. С. Погребняк, Н. О. Коновалов, І. А. Яхонтов, В. О. Поварніцин, В. Е. Шмідт, З. С. Голов'янка, О. Л. Новіков, М. М. Степанов, І. М. Житов, І. М. Зима, Б. Й. Логгінов, М. Г. Михайлов, В. О. Бодров, Д. І. Товстоліс, О. Г. Лебєдєв, М. О. Ткаченко, М. В. Давидов, П. Г. Кальной, А. І. Котов, Д. Д. Лавриненко, К. Є. Нікітін, С. М. Козьяков, Т. Т. Малюгін, О. О. Салганський, М. І. Гордієнко; декани: доцент М. К. Биков, професор В. І. Гусєв, доцент Г. В. Дубінін, доцент В. С. Наконечний, доцент В. М. Портной, професор А. А. Строчинський і багато інших. Всі вони були патріотами Вітчизни та своєї справи, любили свій лісогосподарський факультет, дисципліну, яку викладали, і тих, кого вчили. Завдяки їм ми, їхні вихованці, відчуваємо себе частиною великої Голосіївської родини, представниками планетарного лісового братства і потужного кадрового потенціалу, виплеканого для держави нашим навчальним закладом, славним Національним університетом біоресурсів і природокористування України.

Нині цю історію творять їхні учні. Не перелічити, скільки висококваліфікованих фахівців, чудових працівників лісової та інших галузей виплекали наші вчителі в стінах *alma mater*. Серед них міністри лісового господарства: Естонії, а пізніше УРСР – Б. М. Лук'янов, Польщі – Рішард Дзялук, УРСР – В. Д. Байтала та В. І. Самоплав-

ський; керівники лісової галузі незалежної України: М. В. Колісниченко, В. О. Червоний, А. О. Бондар, М. М. Ведмідь, Ю. М. Марчук; професор П. Г. Вакулюк; письменник А. І. Шиян; Герої Радянського Союзу В. М. Балакін та П. М. Улицький; Герой Соціалістичної Праці М. М. Рябошапка, державні діячі й фахівці лісової ниви та ще тисячі чесних і порядних синів нашої Батьківщини. Це вони як наказ втілюють у життя слова своїх педагогів: «Саджай, оберігай, використовуй та тільки пам'ятай, що твій початок у тім, щоб кожен рік нові ліси цвіли, бо Лісівник – кровиночка Землі».

Поштовхом до опублікування наведених у праці матеріалів стала атмосфера і діяльність ректорату університету на чолі з ректором, професором Станіславом Миколайовичем Ніколаєнком з увіковічення світлої пам'яті видатних постатей нашого закладу, життя яких є яскравим дороговказом для нащадків.

Проте метою видання не є прославлення або звеличення своїх Учителів. Звеличили і прославили себе вони своїм життям і своїми добрими справами. Головною метою стало віддати їм належне, ще раз згадати й подякувати живим духовним Батькам та вклонитися світлій пам'яті тих, що відійшли у Вічність.

Життя наших Учителів – яскравий приклад для нинішніх і майбутніх поколінь студентів інституту. Тому вкрай важливим завданням цієї книги є донести до нащадків оповіді про цих людей, аби наповнити нашу молодь наснагою, надихнути її на нові звершення і досягнення. Наступні покоління мають бути спадкоємцями і продовжувачами славних традицій, започаткованих попередниками в ім'я слави та процвітання України.

Головне завдання цієї книги – примножити інформацію про наших Вчителів та зберегти її для нащадків і майбутніх поколінь випускників. Інакше час зітре її, як вода змиває сліди на прибережному піску.

Автор висловлює щире вдячність рецензентам: доктору с.-г. наук, П. І. Лакиді та кандидату с.-г. наук С. М. Кашпору за слушні зауваження, які враховано в остаточній редакції рукопису.

Особлива подяка рідним Миколи Дмитровича Полякова, за допомоги яких дана праця побачила світ.

Плекаю надію, що видання сприятиме появі нових спогадів про тих, хто започатковував славні традиції фахової освіти та галузевої науки, хто допомагав нам, випускникам другої половини XX століття, стати лісівниками, хто виводив нас у люди.

Vivat Academia, Vivat professores!

Викладацький склад лісогосподарського факультету другої половини двадцятого століття: перший ряд зліва направо — проф. Д. Д. Лавриненко, проф. Б. Й. Логгін, проф. О. В. Бодров, доц. І. М. Сазонов, проф. І. М. Зима, доц. Г. В. Дубінін, доц. В. С. Наконечний, проф. К. Є Нікітін, проф. М. В. Давидов, доц. М. І. Шендріков, проф. А. І. Котов, проф. О. О. Салганський, проф. Т. Т. Малогін; другий ряд — доц. Ю. К. Киричек, доц. М. Б. Бертущ, доц. О. М. Чернега, доц. І. І. Полубояринов, проф. П. Г. Кальной, доц. В. Є. Свириденко, доц. П. І. Герасименко, доц. В. І. Дідковський, асист. В. І. Ключникова, доц. І. В. Азарков, проф. М. І. Гордієнко; третій ряд — доц. О. О. Шабаров, доц. В. П. Левченко, доц. В. П. Головащенко, доц. Б. М. Махмет, доц. Л. А. Коробієвський, проф. С. М. Козьяков, доц. Ю. М. Савич, доц. Г. О. Порицький, асист. А. Г. Гайдель, доц. В. М. Портной, доц. В. В. Бабенко, доц. О. В. Поляков; четвертий ряд — доц. М. Й. Півень, асист. О. Давидов, асист. А. І. Мазурчик, доц. А. З. Швиденко, асист. О. А. Калініченко, асист. В. П. Марченко, асист. А. А. Строчинський, асист. А. М. Радченко, асист. Я. Я. Дяченко, асист. М. О. Штофель, асист. М. М. Сухий

ВСТУП

Як і у всіх корифеїв, біографії наших Учителів — класиків-лісівників, багато в чому схожі: практично всі відмінники навчання, всі до початку науково-педагогічної діяльності працювали на виробництві, всі на собі відчули роки воєнного лихоліття, всі добре розуміли потреби і проблеми ведення лісового господарства та чітко бачили його перспективу. З поміж інших вони вирізнялися актуальністю та ґрунтовністю наукових доробків, попри порівняно незначну кількість написаних монографій і надрукованих праць.

Притаманними для них рисами, незалежно від твердості чи м'якості характеру, були ерудованість та інтелігентність у поєднанні з принциповістю й об'єктивністю під час відстоювання своїх наукових інтересів і фахових поглядів, надзвичайна Людяність і готовність до самопожертви задля Вітчизни та Лісу.

Досягнувши своїх висот і визнання, вони, попри все, залишалися звичайнісінькими людьми, доступними для колег та студентів, тих, хто довкола, і нужденних. Їх єднало те, що всі вони були викладачами від Бога. Ці Вчителі не перетворювали нас на склад знань, не наповнювали як «комору» правилами та формулами, а вчили нас мислити і допомагали нам відчиняти двері у нові, неznані світи. До своїх учнів вони ставилися з любов'ю, мов до своїх рідних дітей. Ми завжди будемо пам'ятати про все, що вони зробили для нас, усвідомлювати, що в наших досягненнях передусім їхня заслуга, та віддячувати щирою любов'ю, яка з часом стає все сильнішою ...

Нині, коли нам (їхнім учням) більше або стільки ж років, як було нашим учителям, коли вони нас вчили, ми об'єктивно оцінюємо їхню велич і те, що ці люди зробили для нас. Усе більше розуміємо, що ми їхні боржники по життю назавжди.

Їхнє яскраве життя і сьогодні є для нас прикладом та дороговказом, бо всі вони були Людьми з великої літери. Тому світла пам'ять про них житиме у віках!

Уклін доземний нашим Учителям!

НАШ ДЕКАН, ДОЦЕНТ
Г. В. ДУБІНІН —
ЛЮДИНА З ВЕЛИКОЇ ЛІТЕРИ,
ТАЛАНОВИТИЙ ПЕДАГОГ
І НЕЗЛАМНИЙ ПАТРІОТ
(1918 — 2005)

Наш декан, доцент Г.В. Дубінін, для більшості з нас, які були зараховані в число студентів лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії в далекому 1969 році, став нашим першим фаховим батьком. Батьком дуже чесним, справедливим, вимогливим і дуже добрим до кожного з нас без виключення.

Народився Георгій Володимирович Дубінін 11 березня 1918 р. в родині вчителів, у м. Липовець Вінницької області. Семирічку закінчив у с. Козин, а робітничий факультет при інституті — в с. Маслівці Київської області у 1934 р.

Після переїзду батьків до Білої Церкви юнак Георгій пішов до 10 класу СШ №3, яку з Похвальною грамотою кращого випускника школи закінчив у 1935 р.

У 1936 р., після завершення навчання на першому курсі геологорозвідувального факультету Київського гірничого інституту, Г. В. Дубінін прийняв відповідальне для себе рішення про вступ до Українського лісотехнічного інституту. Набравши на вступних іспитах 19 балів з 5 предметів (математики, фізики, хімії, мови та історії партії), був зарахований спочатку на загальнотехнічний, а через рік — на лісогосподарський факультет інституту. Лекції тодішнім студентам читали такі знані лісівники як професор (згодом академік) П. С. Погребняк, професори В. Е. Шмідт, Н. О. Коновалов, Я. В. Ролл, З. С. Голов'янка, М. М. Степанов, М. М. Синицький, Д. І. Товстоліс та інші видатні постаті.

У 1940 році, після успішного захисту під керівництвом професора Н. О. Коновалова дипломної роботи на тему «Екзоти в культурах Білоцерківського лісгоспу», Георгієві Володимировичу було присвоєно кваліфікацію інженера лісового господарства та видано диплом з відзнакою. Як і багатьох інших випускників, його було направлено на роботу в західні області, приєднані 1939 року до України. Г. В. Дубінін отримав направлення на посаду лісничого Перемишлянського лісництва Львівської області, але приступити до практичної роботи не довелося. Його було викликано на дійсну строкову військову службу, яку Г. В. Дубінін розпочав у Житомирі в школі молодших командирів. Після завершення навчання його залишили в школі на посаді командира взводу і викладача геодезії, де і застала Георгія Володимировича війна.

Зі школи його направили до лінійного підрозділу, на посаду помічника командира взводу управління. В липні-серпні 1941 року Г. В. Дубінін захищав Київ і рідне Голосієво від фашистських загарбників. Фронтові дороги пролягли через Кавказ, Виборг і Ленінград, Карельський перешийок, міста Варшаву та Познань. Він брав участь у наступальних боях на Берлін. 16 квітня 1945 р., в районі Зеєлівських висот, його було важко поранено розривом протипіхотної міни. За бойові звитяги Г. В. Дубініна було нагороджено орденом Червоної зірки, орденами Вітчизняної війни першого і другого ступенів, багатьма медалями.

У грудні 1945 року, після завершення лікування, Г. В. Дубініна було демобілізовано з армії. З січня 1946 р. Георгій Володимирович працює інженером Білоцерківського лісгоспу, після чого його, за сприяння академіка П. С. Погребняка, було призначено директором заповідника — пам'ятника садово-паркового будівництва «Олександрія». За період роботи директором заповідника Г. В. Дубінін читає лекції з полезахисного лісорозведення студентам Білоцерківського сільськогосподарського інституту.

1951 року Георгія Володимировича було призначено на посаду директора Фастівського лісгоспу. За рік його роботи лісгосп піднявся з 20-го на 2 місце. Практичну діяльність він активно поєднував з науковою роботою і в 1952 році вступає до аспірантури на кафедру лісових культур свого рідного інституту. Першим його керівником був завідувач кафедри лісових культур доцент М. М. Ягниченко, а пізніше — проф. Б. Й. Логгінов.

Після успішного захисту кандидатської дисертації на тему «Реконструкція малоцінних грабняків Вінницької області» вся подальша трудова діяльність Г. В. Дубініна пов'язана з кафедрою лісових культур: асистент (1955 р.), старший викладач (1959 р.), а з 1962 по 1976 рр. — доцент.

З 1965 по 1972 рр. Георгій Володимирович працював деканом рідного лісгосподарського факультету. На цій посаді йому повною мірою вдалось реалізувати свої найкращі риси: неабиякий талант організатора, людяність у стосунках з колегами та студентами, непересічну принциповість і водночас готовність прийти на допомогу до кожного члена колективу, хто її потребує.

У роботі зі студентами Декан Г. В. Дубінін особливу увагу приділяв формуванню гармонійно розвиненої особистості. Він уважав, що лісове господарство, з урахуванням його специфіки, потребує здорових тілом і духом, високоосвічених, інтелігентних та культурних фахівців. Сам у минулому гравець студентської збірної Києва з баскетболу, він добре розумів, що заняття спортом допомогли йому витримати лихоліття війни, що спорт виховує багато таких рис, без яких важко стати відповідальним та ефективним членом команди як на виробництві, так і в науково-педагогічній діяльності. Тому не дивно, що на факультеті навчалися студенти, які були членами збірних команд різних рівнів, починаючи від міських і закінчуючи збірною України. У нас на курсі навчалися чемпіони Спартакіади народів СРСР 1969 року, члени збірної УРСР з

кульової стрільби, майстри спорту Люба Чернишова та Наталія Ярмоленко, майстер спорту міжнародного класу з самбо Анатолій Каленський. Не дивно, що в часи керівництва Дубініна Г. В. факультет за спортивними показниками був кращим а академії.

Декани та їхні заступники різних років, зліва направо — сидять: доц. П. І. Герасименко, проф. В. М. Маурер, доц. Г. В. Дубінін, доц. В. М. Портной, проф. А. А. Строчинський, доц. В. Є. Свириденко; стоять: доц. С. М. Дударець, доц. В. М. Малюга, доц. Б. І. Новак, доц. О. В. Поляков, доц. О. Г. Бабіч, доц. С. Б. Ковалевський, проф. В. Ю. Юхновський (фото 1999 р.)

Але не перше місце у спорті було головним для Георгія Володимировича, коли він запрошував на навчання відомих спортсменів. Головними для нього були пропаганда здорового способу життя та підвищення іміджу факультету. Не менше уваги він приділяв і участі студентів у художній самодіяльності. Він уважав, що кожен студент факультету під час навчання повинен мати можливість розвинути свої спеціальні здібності, розкрити свої мистецькі таланти, які після закінчення навчання допоможуть йому стати

шановним і авторитетним фахівцем. Досить згадати оркестр народних інструментів факультету або ВІА «Лісова пісня» — призера Всесоюзного конкурсу естрадної патріотичної пісні. У полі уваги Декана постійно була і навчальна робота, здійснювати яку йому допомагав його побратим, доцент Петро Іванович Герасименко.

Захищаючи студентів, Георгій Володимирович використовував усі свої можливості. Чого тільки вартує історія з найстарішим за віком студентом нашого курсу Гаджі Раджабовичем Хизрієвим, якого він поновив у студенти попри існуючу заборону. Віддячив Гаджі своєму Деканові успішною роботою у лісовій галузі, пройшовши усі посадові сходинки від лісничого до заступника Міністра лісового господарства Дагестану.

Своїм ставленням до роботи Г. В. Дубінін заслужив незаперечну повагу і щирю любов студентства факультету. Його батьківське піклування допомогло багатьом випускникам стати справжніми фахівцями своєї справи, патріотами Вітчизни та українського Лісу і, в першу чергу, небайдужими людьми.

За роботу на посаді декана Г. В. Дубініна нагороджено медаллю «За трудову доблесть». Проте головним надбанням Георгія Володимировича є щира любов його випускників, глибока шана усіх, хто знав, пам'ятає і пам'ятатиме Георгія Володимировича Дубініна — Людину, Лісівника, Педагога, Декана.

ДОЦЕНТ В. С. НАКОНЕЧНИЙ —
НАШ ДЕКАН І
ФАХОВИЙ БАТЬКО
(1923 — 2009)

Нам, випускникам 1974 року, повезло більше ніж багатьом іншим. У нас було двоє факультетських Батьків: перші три курси — доцент Георгій Володимирович Дубінін, а на двох заключних — доцент Василь Степанович Наконечний. Обидва ветерани Другої світової війни, офіцери-орденоносці, патріоти галузі, випускники факультету, добре знані лісівничій громаді України та далеко за її межами.

За 40 років роботи на факультеті доцент В. С. Наконечний підготував цілу плеяду лісових спеціалістів, для понад тисячі він став духовним батьком. Багато з них нині займають високі керівні посади у лісовій галузі. Проте, незалежно від посад, усі, від простого лісівника і до Міністра, з вдячністю згадують щирого, по-батьківськи доброго, по-дитячому безпосереднього і доброзичливого Василя Степановича, нашого другого Декана.

В. С. Наконечний народився 7 (записаний 10) січня 1923 р. в селі Степанці Канівського району Черкаської області, у селянській родині. У 1941 р. він закінчив 10 класів Степанецької середньої школи і з початком війни був призваний на військову службу, яку проходив у 1-му Київському артилерійському училищі. З наближенням ворога до Києва училище було евакуйовано до м. Красноярська. Тут, далеко від боїв, Василь Степанович попросився на фронт і був направлений до м. Ташкента, де саме формувалася бригада, з якою у грудні 1941 р. він узяв участь у боях під

Москвою. В одному з боїв В. С. Наконечний був важко поранений і до березня 1942 р. лікувався у шпиталі. З квітня до грудня 1942 р. він продовжив навчання у Київському артилерійському училищі (там-таки у Красноярьску), а, отримавши звання лейтенанта, був направлений на Сталінградський фронт. У складі 4-ї Гвардійської стрілецької дивізії Василь Степанович пройшов усю війну, яку закінчив у м. Відні. Був командиром взводу, начальником розвідки дивізіону, командиром артилерійської батареї. Демобілізувався В. С. Наконечний у 1947 році у званні гвардії капітана. За звитягу у війні його нагороджено орденами Вітчизняної війни першого та другого ступенів, орденом Червоної зірки і 12-ма медалями.

У 1949 р. В. С. Наконечний вступив на лісогосподарський факультет Київського лісогосподарського інституту, який закінчив у 1954 році і був залишений асистентом кафедри загального лісівництва Української сільськогосподарської академії. У 1962 р. він захищає кандидатську дисертацію, а з 1963 р. працює доцентом і до 1966 р. завідує кафедрою. З 1972 по 1982 рр. обіймає посаду декана факультету. У 1977 — 1987 рр. завідує кафедрою загального лісівництва. З 1987 р. по 1994 р. Василь Степанович знову на посаді доцента кафедри.

Будучи деканом і проживаючи поруч із гуртожитком, він провідував студентів частіше решти співробітників факультету. При цьому міг прийти як вранці («розбудити та налаштувати на робочий лад»), так і наприкінці робочого дня, інколи біля півночі, аби «побажати спокійної ночі». Я в той час, будучи аспірантом, а пізніше — асистентом, теж проживав у рідному студентському гуртожитку. Як вихователю гуртожитку мені не раз діставалося від декана на горіхи. Але я не можу пригадати жодного випадку, аби після відвідин Василем Степановичем гуртожитку доходило до організаційно-адміністративних висновків. Це аж ніяк не свідчить про слабкість декана, швидше — про інше, бо вартувало значно більше і діяло краще. Для кожного він знаходив найпотрібніше

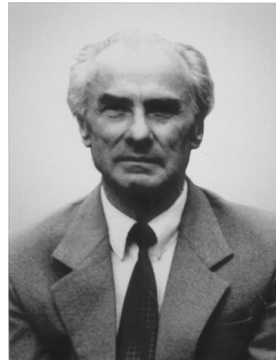
слово. Такий підхід неабияк єднав суб'єкти навчально-виховного процесу і робив його ефективнішим.

Наукові інтереси В. С. Наконечного були пов'язані з розробкою раціональних способів ведення лісового господарства у грабових дібровах Правобережного Лісостепу України. До основних його наукових праць, які не втратили і сьогодні свого наукового і практичного значення, належать: «Природне насіннєве відновлення граба в дібровах Правобережного Лісостепу УРСР і способи його використання», «Лесоводственные свойства граба обыкновенного и его роль в повышении продуктивности дубрав» та низка інших. Загалом В. С. Наконечний опублікував понад 70 наукових статей та 18 навчальних і методичних посібників з лісівництва.

По життю Василя Степановича супроводжувала його вірна дружина, землячка з Черкащини, лікар за фахом Галина Мусіївна. Разом з нею вони виростили двох синів-красенів Володимира та Олександра — самодостатніх і успішних у нинішні нелегкі часи.

Після виходу Василя Степановича на пенсію, за наполяганням Галини Мусіївни, вони переїхали жити на природу. Звісно, обрали рідну і благодатну Черкащину та оселилися в родинній оселі дружини в с. Боярка, що розкинулося вздовж однойменної річки у Лисянському районі. Протягом 1648–1670 рр. Боярка, на чолі з сотником Іваном Валобородьком, входила сотенним містечком до складу Білоцерківського полку української держави Військо Запорізьке. Поселення зі славною історією за своєю назвою В. С. Наконечному нагадувало рідну Боярську ЛДС, якою він не тільки предметно опікувався, працюючи деканом факультету, а й на теренах якої він проводив практику зі студентами, вивчав природне поновлення сосни, закладав стаціонари з рубками догляду різної інтенсивності.

Після виходу Василя Степановича на пенсію я, працюючи деканом, директором чи завідувачем кафедри, щонайменше двічі

провідував його (як і інших ветеранів війни та праці): після Новорічних свят — привітати з днем народження, і на День Перемоги. Він завжди жваво цікавився справами на факультеті, в інституті, сердечно дякували разом з Галиною Мусіївною і щиро запрошували приїхати влітку до них у Боярку. Одного разу така нагода трапилася. Після похорону нашого однокурсника Віктора Макаруча (колишнього директора Лисянської лісомеліоративної станції) ми, п'ятеро однокурсників (Віталій Білоус, Василь Карпенко, Володимир Матлах і Петро Соколюк), поверталися до Києва і не змогли, минаючи Боярку, не завітати до нашого рідного Декана, який учив і в добру, і лиху годину триматися гурту. Сумна звістка застала Василя Степановича та його вірну дружину зненацька. Тим паче, що Віктор, працюючи директором, заїжджав і допомагав чим міг родині Наконечних. Господиня накрила стіл, ми пом'янули Вітю і довго-довго вели бесіду, згадуючи студентські роки. Віднайшли хвилинку часу, аби допомогти зібрати врожай на городі і в садку (була середина літа) і вже затемна довго прощалися перед від'їздом до столиці.

Таким добрим і хлібосольним був Василь Степанович та його родина. До останніх своїх днів він жив проблемами галузі, факультету кафедри, колег і випускників. Таким по-батьківськи добрим, безпосереднім і доброзичливим залишиться він у нашій вдячній пам'яті.

Не стало Василя Степановича 21 серпня 2009 року. Поховано його на Лісовому цвинтарі м. Києва.

ДОЦЕНТ П. І. ГЕРАСИМЕНКО —
ЗАСТУПНИК ДЕКАНА
І ЗАХИСНИК СТУДЕНТСТВА
(1922 — 2011)

Якщо протягом навчання в академії у нас, випускників 1974 року, було двоє батьків-деканів Георгій Володимирович Дубінін і Василь Степанович Наконечний, то заступником у них обох був доцент Петро Іванович Герасименко — заступник декана і водночас захисник лісового студентства як у прямому, так і переносному значенні цього слова.

Народився П. І. Герасименко 14 серпня 1922 р. в селі Малий Бузуків Смілянського району, що розкинулося на правому березі головного судноплавного стародавнього річища Дніпра, в родині селян. Батьки займалися землеробством. У передвоєнні роки батько працював робочим на підприємствах м. Сміли.

1930 р. Петро Іванович пішов у перший клас Малобузуківської початкової школи. 1934 р., у зв'язку з переїздом батьків до м. Сміли, продовжив навчання в місцевій середній школі №2, яку відмінно закінчив у 1941 р. Навчаючись у школі, 1937 р. вступив до лав комсомолу, тричі обирався секретарем комсомольської організації школи та членом Смілянського райкому комсомолу.

З вересня 1941 р. до червня 1942 р. навчався в Урюпинському військово-піхотному училищі, після закінчення якого був направлений на фронт. Брав участь у бойових діях спочатку у складі 31 стрілецької дивізії, а з 1943 р. — в частинах 317 стрілецької дивізії на Південному, Північно-Кавказькому, I, II і III Українських фронтах. Війну Петро Іванович закінчив у званні капітана, у скла-

ді військових частин Забайкальського фронту, куди була передислокована його дивізія в травні 1945 р.

За героїзм Петро Іванович був нагороджений орденами Вітчизняної війни другого ступеня та Червоної зірки, медалями «За взяття Будапешта», «За взяття Відня», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.», «За победу над Японией» та багатьма іншими.

Після демобілізації, з жовтня 1946 р. до вересня 1947 р., П. І. Герасименко працював у Смілянській СШ №4 (за місцем проживання батьків) вчителем фізвиховання та початкової військової підготовки.

З 1947 до 1952 р. Петро Іванович навчався на лісогосподарському факультеті Київського лісогосподарського інституту. Під час навчання, впродовж трьох років очолював студентський проформ інституту та обирався до складу партбюро факультету.

Протягом 1952 — 1955 рр. проходив аспірантську підготовку на кафедрі лісової меліорації під керівництвом класика вітчизняної агролісомеліорації, професора В. О. Бодрова.

Після завершення навчання в аспірантурі Петро Іванович з 1955 р. працює асистентом кафедри лісової меліорації. У 1956 р., у зв'язку зі зменшенням педагогічного навантаження кафедри, П. І. Герасименко переходить працювати інженером у Боярський навчально-дослідний лісгосп. Роботу в лісгоспі поєднує з викладанням на факультеті за погодинною оплатою праці.

У 1959 р., після успішного захисту кандидатської дисертації на тему «Обобщение опыта создания культур дуба на госполосе Белгород-Дон» та отримання наукового ступеня кандидата сільськогосподарських наук, Петра Івановича повертають на посаду асистента кафедри лісової меліорації. З цього часу до виходу на пенсію він продовжував працювати асистентом (1959 — 1964 рр.), доцентом (1964 — 1975 рр. та 1987 — 2003 рр.) і завідувачем кафедри лісової меліорації (1975 — 1987 рр.). З 1967 р. до 1974 р. доцент П. І. Герасименко за сумісництвом працював заступником декана лісогосподарського факультету.

Основним напрямком роботи кафедри у час, коли її очолював П. І. Герасименко, був пошук шляхів підвищення ефективності

захисних властивостей лісомеліоративних насаджень за рахунок районування та вдосконалення їхніх конструкцій. Кафедра під його керівництвом була ініціатором проведення Всесоюзної (1977) та Республіканської (1984) науково-практичних конференцій з питань вирішення Продовольчої програми.

Петро Іванович особливу увагу приділяв науково-методичній роботі. Як співавтор він брав участь у підготовці та виданні навчальних посібників: «Лесная мелиорация с основами лесоводства» (1972, 1975); «Система мероприятий против эрозии почв» (1984); «Землеробство з основами ґрунтознавства, меліорації та лісівництва» (1982); «Меліорація з основами геодезії» (1983); «Лесная мелиорация» (1990). Усього Петро Іванович опублікував понад 100 наукових та навчально-методичних праць.

Працюючи Українській сільськогосподарській академії та Боярському учбово-дослідному лісгоспі, Петро Іванович брав активну участь у громадському житті: очолював профбюро, неодноразово обирався членом і секретарем партійного бюро факультету, входив до складу профкому закладу, Вчених рад і методичних комісій.

Талановитий педагог і педантичний методист вищої школи, який щедро ділився своїм багаторічним досвідом з молодшими колегами (працюючи заступником декана, деканом, директором інституту у складні часи я неодноразово звертався за порадою до Петра Івановича і отримував щирі та доброзичливі рекомендації-підказки).

Згадую випадок, який стався вже після захисту дипломних проєктів за участі нашого заступника декана П. І. Герасименка в кінці липня 1974 р., коли ми, хлопці нашого курсу, повернулися з Великополовецького навчального військового центру після літніх зборів. Біля третього навчального корпусу нас зустрів Петро Іванович з портфелем, у якому були наші дипломи інженерів лісового господарства (тоді випускникам дипломи вручали після

військових таборів). Ми щиро любили толерантного, витриманого і завжди доброзичливого заступника декана, тому дуже зраділи, що саме він зустрічає нас. Оточили його, а він одразу засипав нас питаннями про військовий збір, останнє з яких було: «Де будемо вручати дипломи?». Я був серед найближчих до нього і він звернувся до мене та запитав: «Маурер, ти як футболіст напевно хотів би, аби дипломи я вручив на стадіоні?» Я ствердно хитнув головою і сказав, що не тільки я, а і всі хлопці не проти. Тож дипломи про закінчення УСГА, після щирих батьківських побажань успіху, урочисто нам були вручені під липами на стадіоні, в теплій родинній атмосфері, прекрасною, мудрою і дуже доброю людиною, яка нас захищала від усіляких життєвих негараздів і яку ми ніколи не забудемо.

Не стало Петра Івановича 20 листопада 2011 року. Поховано його на Байковому цвинтарі.

ДОЦЕНТ І. В. АГАРКОВ
ПОЄДНАВ БЕРЕГИ ВОЛГИ
З КРУЧАМИ ДНІПРА
(1923 — 1983)

Іван Васильович Агарков, разом із братом-близнюком Павлом, народилися 13 вересня 1923 р. у с. Середня Ахтуба Середньоахтубинського району Волгоградської області, в родині селян. Батьки з 1929 р. працювали в радгоспі «Комсомольський». 1962 р. вони вийшли на пенсію — батько, Василь Єгорович, за віком, а мати, Олександра Андріївна, за станом здоров'я.

Протягом 1931–1941 рр. Іван Васильович Агарков навчався у місцевій середній школі, яку закінчив з похвальною грамотою.

У жовтні 1941 р. І. В. Агаркова призвали на дійсну строкову службу до лав Радянської армії. До лютого 1942 р. — курсант зенітно-стрілецького полку Приволзького військового округу. Починаючи з 1942 р. Іван Васильович брав участь в оборонних і наступальних боях проти фашистських загарбників на Калінінському та Західному фронтах командиром відділення стрілецького взводу, командиром відділення автоматників, старшиною батареї гвардійських мінометів. Був двічі поранений. За військові звитяги І. В. Агаркова було нагороджено шістьма медалями, в тому числі «За отвагу», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.». З військової служби демобілізувався наприкінці травня 1947 р.

У серпні другого повоєнного року, після успішного складання вступних іспитів, Іван Васильович поступає на лісомеліоративний факультет Київського лісгосподарського інституту, після закінчення якого в 1952 р. отримав диплом з відзнакою. Керівни-

ком його дипломної роботи «Експлуатація машинно-тракторного парку Ленінської лісозахисної станції Сталінградської області» був професор І. М. Зима.

Як відмінника навчання, Івана Васильовича було залишено в КЛГП. Спочатку — тимчасово, на науково-дослідницьку тематику, а з 1 вересня 1952 р. наказом ректора його було зараховано на посаду асистента кафедри дендрології, яка певний час входила до складу кафедри загального лісівництва (1960–1968 рр.) і неодноразово змінювала свою назву (дендрології та зеленого будівництва, дендрології й охорони природи, дендрології та лісової селекції).

Працюючи асистентом, І. В. Агарков не полишає наукової роботи, результатом якої стала кандидатська дисертація на тему «Дубняки Волго-Ахтубинської заплави, їх відновлення та особливості росту», яку він захистив 1964 р.

З 1969 р. Іван Васильович виконує обов'язки доцента, а з 1970 р. працює доцентом кафедри, беручи активну участь у громадській роботі факультету: секретар партбюро, голова ДТСААФ, завідувач дільничої виборчої комісії, наставник академгрупи, член комісії парткому тощо. Очолюючи бюро ДТСААФ факультету та працюючи в академічному комітеті, І. В. Агарков багато зробив для популяризації традиційних змагань з кульової стрільби за Кубок рекордсмена світу, аспіранта факультету М. Ф. Мельника та перемог у першості професорсько-викладацького складу команди лісогосподарського факультету.

Роботу доцентом кафедри дендрології і охорони природи Іван Васильович завершив у серпні 1985 р. За час роботи на кафедрі опублікував понад 40 наукових, навчально-методичних та навчальних праць.

Іван Васильович з дружиною Вірою Іванівною виростили та виховали сина Василя Івановича, який як і батько закінчив лісогосподарський факультет УСГА, та доньку Ольгу Іванівну.

Помер Іван Васильович у 1983 році.

ДОЦЕНТ В. В. БАБЕНКО —
ЩИРИЙ УКРАЇНЕЦЬ
З БЕРЕГІВ НЕВИ
(1934 — 2008)

Василь Володимирович Бабенко народився 5 травня 1934 р. в санаторії Піщанці Красногвардійського району Ленінградської області в робітничій родині. У 1938 р. родина переїжджає в Україну, в с. Розкопанці Богуславського району. До війни батько й мати працювали на державній суконній фабриці м. Богуслава.

Батько з перших днів війни перебував на фронті. Загинув у боях за визволення Румунії у 1944 р. Мати з Василем та його двома молодшими сестрами під час війни жили на окупованій території, в с. Розкопанці. Після визволення села від фашистських загарбників мати працювала колгоспницею до виходу на пенсію.

У 1944 р. десятирічний Василь Володимирович пішов у перший клас Розкопанської початкової школи, чотири класи якої закінчив у 1948 р. і продовжив навчання у Богуславській СШ №1, де й отримав документ про завершення сьомого класу у 1951 р. У зв'язку з важким матеріальним становищем родини В. В. Бабенко у жовтні 1951 р. полишає навчання в денній школі та починає заробляти гроші, працюючи ткачем у артілі «Перемога» Укрхудожпромспілки в м. Богуславі. У 1952 р. йде у 8-й клас місцевої вечірньої школи робітничої молоді.

У жовтні 1953 р. Василь Володимирович був призваний на строкову військову службу до лав Радянської Армії. Службу завершив у 1956 р. заступником командира взводу радіостанції великої потужності. Після демобілізації працює прохідником буді-

вельної ділянки №4 «Київметробуду» і навчається в 9-му класі вечірньої школи робітничої молоді №43 м. Києва, а в грудні 1956 р., у зв'язку з погіршенням стану здоров'я матері та молодшої сестри, повертається до с. Розкопанці.

Із січня 1957 р. знову працює в м. Богуславі в артіль «Перемога» як і раніше ткачем, а згодом — столяром. Працюючи, закінчує десятирічку.

У 1958 р., після успішного складання вступних іспитів, Василь Володимирович стає першокурсником лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії, який закінчив 1963 р.

З серпня 1963 р. по березень 1965 р. В. В. Бабенко за державним направленням працює на посаді помічника лісничого Пиротчинського лісництва Шосткинського лісгоспзагу Сумського обласного управління лісового господарства.

6 березня 1965 р., на профспілковій конференції робітників і службовців сільського господарства та заготівель Шосткинського району Сумської області, Василя Володимировича обирають головою районного комітету профспілки. На цій посаді він пропрацював усього півроку, бо був зарахований стажистом-дослідником на кафедру загального лісівництва та дендрології УСГА.

Після успішного складання вступних випробувань, з березня 1967 р. по червень 1970 р., Василь Володимирович навчається в аспірантурі на кафедрі, що стала йому рідною. Закінчивши аспірантуру, за направленням Міністерства сільського господарства СРСР, зараховується на посаду асистента кафедри.

У квітні 1971 р. В. В. Бабенко успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «Ефективність використання середовища чистими та мішаними насадженнями у свіжих суборах і сугрудках Полісся та північного Лісостепу Української РСР» і отримує науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

1981 р. Василь Володимирович за конкурсом обирається на посаду доцента кафедри загального лісівництва, на якій він пропрацював до 2003 р. За час роботи на кафедрі читав лекції з дисциплін «Лісівництво» та «Лісова пірологія», проводив лабораторні заняття, керував курсовим і дипломним проектуванням, здійсню-

вав значну науково-методичну роботу. Загалом ним опубліковано понад 50 наукових статей і навчально-методичних розробок.

За час роботи на кафедрі В. В. Бабенко брав активну участь у громадському житті факультету. Неодноразово обирався до складу партійного і профспілкового бюро факультету, входив до складу комісії з контролю за діяльністю адміністрації, виконував обов'язки відповідального редактора газети «Лісовод» та наставника академічних груп, очолював студентські загони на сільсько-господарських роботах.

Будучи не багатослівним за натурою, усе чим займався Василь Володимирович робив ґрунтовно і доброзичливо.

Разом з дружиною Любов'ю Григорівною, випускницею лісогосподарського факультету, виховав двох донечок.

Не стало Василя Володимировича 15 лютого 2008 р.

ДОЦЕНТ Ю. А. ВАСИЛЕНКО —
СУВОРИЙ ЗОВНІ
І ДОБРИЙ ДУШЕЮ
(1929 — 2004)

Народився Юрій Андрійович Василенко 4 квітня 1929 р. в м. Києві, в родині службовців. У сім'ї разом з ним зростали ще двоє братів.

До першого класу Київської середньої школи Юрій Андрійович пішов у 1937 р., навчання в якій завершив після війни у 1948 р. Одразу після закінчення школи поступив на лісогосподарський факультет Київського лісогосподарського інституту, повний курс якого завершив з відзнакою 1953 р. Того ж року, за державним направленням, Ю. А. Василенко починає працювати лісничим навчально-досвідного лісництва при Інституті Лісу АН УРСР.

У грудні 1954 р. Юрій Андрійович поступає в аспірантуру при відділенні агролісомеліорації Інституту Землеробства ЦЧС. Навчання в аспірантурі закінчив 1957 р. У вересні того ж року був прийнятий на роботу до УкрНДІ землеробства на посаду молодшого наукового співробітника лабораторії боротьби з ерозією ґрунтів, з місцем роботи в опорному пункті Городоцького району Хмельницької області.

В лютому 1961 р. Ю. А. Василенко успішно захистив кандидатську дисертацію на тему «Лесомелиоративные насаждения вокруг прудов в Воронежской области и пути повышения их эффективности».

У вересні 1962 р. Юрій Андрійович за конкурсом обирається на посаду доцента кафедри ґрунтознавства та меліорації Кам'я-

нець- Подільського сільськогосподарського інституту. Працюючи на кафедрі до 1967 р., читав курс лекцій з дисципліни «Сільськогосподарська меліорація» студентам агрономічного факультету.

В серпні 1967 р. за конкурсом обирається на посаду доцента кафедри меліорації та сільськогосподарської метеорології Української сільськогосподарської академії. Спочатку доцент Ю. А. Василенко читав лекції з сільськогосподарської меліорації для студентів економічного факультету та факультету агрохімії і ґрунтознавства, а з 1972 р. розпочав викладати дисципліну «Гідротехнічна меліорація» на лісогосподарському факультеті.

У вересні 1983 р., з метою наближення до сфери фахових інтересів, Юрія Андрійовича переводять з агрономічного факультету на кафедру лісової меліорації лісогосподарського факультету, студентам якого він викладав більшість дисциплін педагогічного навантаження. На кафедрі пропрацював до 2000 року.

За час роботи брав активну участь у громадському житті факультету та університету. Неодноразово обирався до складу профбюро факультету та комісій профкому сільськогосподарської академії. Практично понад 30 років виконував обов'язки куратора студентських академічних груп, тривалий час входив до складу товариського суду навчального закладу. Недарма нам, випускникам факультету, Юрій Андрійович Василенко запам'ятався як чесний, зовнішньо суворий, принциповий та вимогливий викладач з надзвичайно доброю душею.

Не забуду його життєвого уроку в мої студентські роки. В нашій групі лабораторне заняття з гідротехнічної меліорації за розкладом було на першій парі. Лабораторні заняття нашого курсу проводилися у 4 корпусі, де розташовувалася кафедра меліорації та сільськогосподарської метеорології, оскільки входила до складу агрономічного факультету. На першій півпарі Юрій Андрійович ретельно пояснював хід роботи, а на другій ми її виконували. Роботи були насичені великою кількістю розрахунків. Добре володіючи логарифмічною лінійкою, я встигав завершувати всі розрахунки за поясненнями викладача. В ті часи вранці я робив зарядку, бігав Голосіївським лісом і не завжди встигав поспіdatи. Виконавши роботу за першу півпару я нишком на другій бігав сні-

дати в кафе готелю «Золотий колос», сподіваючись, що Юрій Андрійович не помітить мою відсутність. Так тривало декілька тижнів. Проте на початку одного з наступних занять, він суворо запитав: «Маурер, а куди ви відлучаєтеся з другої півпару?». Я чесно зізнався, що встигаю виконати завдання за першу півпару, а упродовж другої встигаю поспідати.

Виявляється, Ю. А. Василенко уважно контролював виконання мною лабораторних робіт і був задоволений їх оформленням. Проте пожурих, що я це робив крадькома, і сказав, що не тільки я, а й інші, якщо встигатимуть завершити раніше свої роботи, можуть піти в бібліотеку або поспідати, але перед цим повинні показати йому виконане завдання.

Вже ставши колегою доцента Ю. А. Василенка, я повною мірою відчув на собі його широку ерудицію, непересічну інтелігентність і глибину доброти його душі.

Юрій Андрійович з дружиною Ніною Костянтинівною виховали доньку Тетяну Юріївну, яка донині працює на кафедрі лісової таксації та лісовпорядкування ННІ лісового і садово-паркового господарства.

Помер Юрій Андрійович Василенко 4 червня 2004 р., похований на Південному цвинтарі м. Києва.

АСИСТЕНТ А. Г. ГАЙДЕЛЬ —
КОРИННИЙ КИЯНИН
(1920 — 1977)

Анатолій Григорович Гайдель народився у м. Києві 11 березня 1920 р. Батько, Григорій Гнатович, який працював службовцем Пожежної Управи м. Києва, помер, коли малому Анатолію виповнилося лише два роки. Мати, Єфросинія Артемівна, працювала на різних підприємствах Києва і померла 1965 р.

Анатолій Григорович протягом 1927 — 1936 рр. навчався у школі №76, а середню освіту отримав у Київській СШ №141. Після закінчення 10-го класу, в 1938 р. поступив на перший курс лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту, закінчивши до початку війни перші три курси.

У липні 1942 р. А. Г. Гайделя було призвано на військову службу і направлено на навчання до Харківського авіаційного училища зв'язку, в якому він навчався до 1944 р. Після закінчення училища його було направлено до м. Вологди. Тут він обіймав посаду командира взводу електромеханіків. Звідси, разом з підрозділом, його перевели на територію Білорусі. Після розформування частини займав посаду командира взводу електромеханіків-шоферів у полковій школі. Демобілізований за станом здоров'я у березні 1946 р.

За участь у Другій світовій війні Анатолія Григоровича було нагороджено медаллю «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

Після демобілізації А. Г. Гайдель продовжив навчання у Київському лісогосподарському інституті, який закінчив у 1948 р. і був

залишений для аспірантської підготовки при кафедрі лісової і гідротехнічної меліорації. У 1952-1953 рр. Анатолій Григорович працює завідувачем виробничою практикою студентів інституту. З вересня 1953 р. А. Г. Гайдель — асистент кафедри геодезії і меліорації Київського с.-г. інституту, а з 1954 р. і до кінця свого життя — асистент кафедри лісовпорядкування і геодезії Української сільськогосподарської академії. Він не читав лекцій, проте з великою відповідальністю і на високому науково-методичному рівні проводив лабораторні заняття з інженерної геодезії та лісовпорядкування, керував навчальними практиками в Дзвінківському лісництві Боярської ЛДС. За весь час навчання ніхто з нашого курсу не чув аби він підвищив голос під час спілкування або принизив нашу гідність. В той же час він вирізнявся неабияким педагогічним умінням мотивувати своїх учнів до навчання. Особливо яскраво це проявлялося під час навчальної практики з інженерної геодезії.

Понад 20 років Анатолій Григорович працював над кандидатською дисертацією на тему «Ерозійні процеси та меліоративні насадження протиерозійного призначення Канівських дислокацій». Перший варіант дисертаційної роботи науковому керівнику був представлений влітку 1976 р. Проте смерть не дала завершити дисертацію та подати її до захисту.

А. Г. Гайдель був надзвичайно скромною, доброзичливою та інтелігентною людиною, з високою виконавською дисципліною, за що користувався заслуженим авторитетом у студентів і співробітників факультету. Таким, на перший погляд, не помітним і, в той же час, дуже необхідним запам'ятовувався нам асистент кафедри геодезії та лісовпорядкування, корінний киянин Анатолій Григорович Гайдель.

Не стало Анатолія Григоровича 9 лютого 1977 року.

ДОЦЕНТ В. П. ГОЛОВАЩЕНКО —
ГОСПОДАР
КОРАБЕЛЬНОГО ЛІСУ
(1923 — 2004)

Віктор Павлович Головащенко народився 23 листопада 1923 р. в селі Чернянка Чернянського району Білгородської області. Батько, Павло Петрович, інвалід дитинства, до 1930 р. працював у господарстві діда. Після розкуркулювання та масової колективізації — спочатку чорноробом, а пізніше — рахівником у колгоспі. Мати-домогосподарка після смерті батька в 1938 р. одружилася вдруге (вітчим Поддубний Григорій Дмитрович загинув на фронті в 1942 р.) і протягом 1939–1947 рр. працювала в колгоспі.

Після закінчення 1941 р. Чернянської середньої школи, практично з випускного балу, В. П. Головащенко добровольцем вступив до лав Червоної Армії. Спочатку був зарахований курсантом Курської авіаційної школи пілотів початкового вишколу, а після її закінчення — переведений в 1-у Московську авіашколу зв'язку, навчання в якій Віктор Павлович завершив у вересні 1942 р., отримавши військове звання сержанта. Як відмінника навчання його було залишено при школі на посаді інструктора.

Працюючи в школі, В. П. Головащенко у 1943 р. захворів на туберкульоз легенів, лікувався у різних госпіталях і наприкінці року був демобілізований. Після демобілізації працював учителем фізики у школі рідного села та одночасно заочно навчався на лісгосподарському факультеті Воронізького лісгосподарського інституту.

Після закінчення трьох курсів інституту Вікторові Павловичу запропонували роботу за спеціальністю в Україні. Отримавши

згоду його призначили лісничим Білківського лісництва Радомишльського лісгоспу Житомирської області, посаду якого він обіймав з 28 липня 1947 р. і до закінчення інституту.

У березні 1950 р. В. П. Головащенко переводять на посаду лісничого Березівського лісництва Житомирського лісгоспу. Завдяки відмінній роботі і досягненням у виробничій діяльності в травні 1951 р. Віктора Павловича призначають директором Житомирського лісгоспу, який згодом, за його активної участі, був реорганізований в один із перших в Україні лісгосп з виробничо-показовим статусом.

Працюючи директором лісгоспу, В. П. Головащенко постійно стежив за досягненнями передових лісових господарств країни, за науковими розробками з питань лісовідновлення та лісорозведення. Він сам займався науковими дослідженнями і вимагав цього від інженерно-технічних працівників апарату лісгоспу та лісничих. Все це позитивно впливало на стан господарювання у лісгоспі. Протягом 1956 — 1959 рр. Віктор Павлович долучався до викладання лісівництва в Житомирському сільськогосподарському інституті.

Враховуючи нахил Віктора Павловича до наукової роботи, його у 1959 р. перевели на роботу директором Боярського навчально-дослідного лісгоспу і лісової дослідної станції, очільником яких він працював до 1972 р. На посаді директора станції В. П. Головащенко замінив декана лісгосподарського факультету професора В. І. Гусева. Заступником директора, одним і тим же наказом ректора УАСГН професора С. І. Лебедева за №349 від 10 травня 1951 р., було призначено старшого наукового співробітника, кандидата сільськогосподарських наук М. Т. Ганжу.

За успіхи у керівництві підприємством та установою Віктора Павловича було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора, великою срібною медаллю ВДНГ СРСР у 1955 р. та малою золотою медаллю у 1971 р. Усього ж В. П. Головащенко отримав за трудові досягнення сім медалей, два ордени та низку пам'ят-

них знаків, серед яких «Отличник сельского хозяйства СССР», «XX лет службы в лесной охране» та ін. За участь у Великій Вітчизняній війні В.П. Головащенко нагороджений медаллю «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

Працюючи директором Боярської ЛДС В. П. Головащенко активно проводив дослідження з проблем підвищення продуктивності лісів лісокультурними методами. За результатами наукових досліджень, під керівництвом професора Б. Й. Логгінова, він 26 червня 1964 р. захистив кандидатську дисертацію. Починаючи з 1965 р., Віктор Павлович долучається до науково-педагогічної діяльності. Спочатку — до ведення навчальної практики з лісівництва, а невдовзі — асистентом кафедри лісової таксації на 0,5 посадового окладу. На кафедрі спочатку веде практичні заняття з дисципліни «Організація та планування лісового господарства», а з 1967 р. викладає дисципліну «Економіка лісового господарства». З лютого 1972 р., після обрання за конкурсом на посаду доцента кафедри лісової таксації Української сільськогосподарської академії, В. П. Головащенко звільняється з посади директора Боярської ЛДС і переходить працювати на лісгосподарський факультет. На цій посаді Віктор Павлович вперше як доцент кафедри лісової таксації читав нашому курсу лекції та вів практичні заняття з дисципліни «Економіка лісового господарства».

Віктором Павловичем Головащенко опубліковано понад 80 наукових статей, навчально-методичних праць, серед яких монографія «Корабельний ліс».

В. П. Головащенко вийшов на пенсію у 1999 р., а у 2004 р. його не стало.

ПРОФЕСОР М. І. ГОРДІЄНКО —
НЕВТОМНИЙ ТРУДІВНИК
ЛІСІВНИЧОЇ НАУКИ
(1924 — 2009)

Михайло Іванович Гордієнко народився 5 квітня 1924 р. в м. Києві. 1941 р. закінчив середню школу. Протягом 1941–1943 рр. працював токарем заводу №145 ім. Куйбишева. У 1943–1948 рр. навчався у Київському експлуатаційному технікумі.

Науковою роботою Михайло Іванович почав займатися ще в студентські (1948–1953) роки, навчаючись на лісогосподарському факультеті Київського лісогосподарського інституту, до якого вступив за порадою свого старшого брата Івана Івановича Гордієнка (випускника факультету, на той час аспіранта Інституту лісу АН УРСР). З третього курсу був старостою студентського наукового гуртка кафедри лісових культур і неодноразово виступав з доповідями на наукових конференціях. Під час канікул, після другого-четвертого курсів, працював техніком-гербаристом у науковій експедиції, яку очолював на той час доцент кафедри ботаніки лісогосподарського інституту Юхим Якович Єлін. Дипломну роботу на тему «Культури бархата амурського» виконував під керівництвом завідувача кафедри лісових культур, доцента Миколи Михайловича Ягніченка. Логічним завершенням зібраного польового матеріалу і написаної дипломної роботи стала перша стаття Михайла Івановича, що була опублікована в жовтневому номері журналу «Лісове господарство» у 1956 р.

Після закінчення інституту, до 1958 р., М. І. Гордієнко працював у проектних установах Укргіпролісу інженером, начальником пошукової партії, головним інженером проекту. Незважаючи на часті та тривалі відрядження, пов'язані з роботою, Михайло Іванович продовжує займатися науковою діяльністю. За час роботи на виробництві він знаходить можливість і здає всі кандидатські іспити. Здані іспити послугували підставою для зарахування його в грудні 1958 р. до дворічної очної аспірантури при кафедрі лісових культур на той час вже Української сільськогосподарської академії. Науковим керівником молодого аспіранта став знаний далеко за межами України, доктор сільськогосподарських наук, професор Борис Йосипович Логгінов. Відповідно до чинної на той час Постанови ВАК колишнього СРСР кандидатські і докторські дисертації необхідно було захищати за межами установ, де вони були підготовлені. Тому Михайло Іванович свою кандидатську дисертацію на тему «Досвід створення насаджень амурського бархатного дерева в Правобережному Лісостепу УРСР» захистив на вченій раді Воронізького лісотехнічного інституту в 1961 році.

З перших своїх наукових кроків молодий учений віддавав перевагу різностороннім, комплексним дослідженням, без яких неможливе глибоке пізнання процесів, що відбуваються в такому складному природному організмі як лісовий біогеоценоз. За матеріалами успішно захищеної дисертації Михайлом Івановичем у співавторстві з науковим керівником професором Борисом Йосиповичем Логгіновим була опублікована монографія «Досвід вирощування культур бархата амурського».

Молодого кандидата сільськогосподарських наук 1961 р. було зараховано на посаду асистента кафедри лісових культур УСГА. На новій для себе викладацькій стезі Михайло Іванович виконує всі види педагогічного навантаження: читає лекції, керує дипломним проектуванням студентів, проводить лабораторні та практичні заняття і продовжує успішно займатися науковою роботою. Свої зусилля він зосереджує на темі «Продуктивність чистих та мішаних насаджень сосни звичайної».

Необхідність опрацювання цієї теми була зумовлена відсутністю однотайної думки щодо складу та початкової густоти куль-

тур сосни, створюваних у борах та суборах. За матеріалами проведених досліджень були опубліковані та передані виробництву рекомендації зі створення культур сосни за участі листяних порід, які увійшли в колективну монографію «Лесокультурный опыт Боярского учебно-опытного лесхоза».

За порадою старшого брата, доктора біологічних наук професора І. І. Гордієнка, Михайло Іванович розширює коло своїх наукових інтересів: вивчає насадження з участю аборигенних та інтродукованих видів ясена. До програми своїх наукових пошуків він включає: вивчення біологічної стійкості всіх видів ясена, особливостей їх плодоношення та природного насінневого поновлення, інтенсивності росту надземної частини та кореневої системи, продуктивності ясенових деревостанів та вихід сортиментів залежно від лісорослинної зони, категорії лісокультурних площ і умов місцезростання, складу насаджень, схем змішування та розміщення посадкових місць, способу підготовки ґрунту тощо. Аби виявити взаємодію ясена звичайного, зеленого, пенсільванського та дуба звичайного при сумісному їх зростанні з липою дрібнолистою, кленами гостролистим і польовим, грабом звичайним, бархатом амурським, березою повислою, вільхою чорною, сосною звичайною та іншими деревними видами, вивчає в чистих та мішаних насадженнях мікроклімат, швидкість росту та склад трав'яних рослин, запас підстилки і поживних речовин у ній, щільність заселення ґрунту безхребетними тваринами та мікроорганізмами, інтенсивність поглинання азоту, фосфору і калію коріннями головних та підгінних порід. Такий комплексний підхід дав змогу М. І. Гордієнку визначити вплив насаджень різного складу на водно-фізичні та агрохімічні властивості ґрунту, описати сукцесії трав'яних рослин та хід природного поновлення під наметом насаджень, на зрубках і в лісових культурах різного віку.

Наслідком цієї розробки стали рекомендації стосовно лісорослинних умов, у яких доцільно використовувати аборигенний та 16 інтродукованих видів ясена, складу культур за їх участі і заходів з вирощування та формування стійких і високопродуктивних насаджень рівнинної частини України.

Логічним завершенням досліджень стало подання докторської дисертації «Ясени в лісових ценозах рівнинної частини України», яку Михайло Іванович успішно захистив на об'єднаній вченій раді біологічних наук АН України в 1971 році. Доктором біологічних наук М. І. Гордієнко став у 47 років, а вчене звання професора по кафедрі лісових культур йому було присуджено 1973 р.

На початку сімдесятих років минулого сторіччя значної шкоди лісовому господарству завдало явище масового всихання дуба звичайного, яке спостерігалось не лише в Україні, а і в Молдові та Європейській частині Росії. У Молдові всиханням було охоплено близько 82 % насаджень дуба порослевого походження II, III і навіть IV генерацій. Міністерство лісового господарства Молдови звернулося до професора М. І. Гордієнка та інших співробітників лісогосподарського факультету з проханням вивчити це природне явище і розробити ефективні заходи з підвищення біологічної стійкості та поліпшення захисних властивостей всихаючих насаджень. Проведені науковцями факультету на чолі з Михайлом Івановичем дослідження дозволили встановити етіологію всихання дуба, виявити першопричини та комплекс факторів, які каталізують це негативне природне явище, і запропонувати низку лісівничих і лісокультурних заходів з підвищення біологічної стійкості та захисної ефективності насаджень дуба.

Професор Михайло Іванович Гордієнко — фундатор власної наукової школи вчених-лісокультурників. Керувати аспірантами він розпочав 1981 р. Під його керівництвом було захищено шість докторських і понад 25 кандидатських дисертацій. За час його наукового керівництва усі його пошукачі отримали відповідні їх рівню наукові ступені.

Добре відомою в наукових колах була принциповість і в той же час доброзичливість Михайла Івановича. Він активно працював у двох спеціалізованих учених радах Києва та Львова, систематично виступав офіційним опонентом докторських і кандидатських дисертацій на спецрадах університетів і науково-дослідних інститутів багатьох міст України.

У 1993 р. Михайла Івановича було обрано академіком Лісівничої академії наук України, а за визначні заслуги у підготовці фа-

хівців вищої кваліфікації та вагомий внесок у розвиток лісівничої науки йому в 1998 р. було присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України.

Загалом професором М. І. Гордієнком було опубліковано близько 300 наукових праць, серед яких три підручники з лісових культур, 21 монографія та понад 250 фахових статей і рекомендацій.

Завдяки винятковій працездатності, невтомній енергії, творчій насназі, широкій ерудиції та водночас непересічній делікатності і скромності він за життя став класиком-лісівником, який усі свої сили та знання віддав українському Лісу і на благо нашої держави.

Не стало Михайла Івановича 8 червня 2009 року. Поховано його на Байковому цвинтарі.

ПРОФЕСОР В. І. ГУСЕВ —
УЧЕНЬ ПРОФЕСОРА
М. М. РИМСЬКОГО-КОРСАКОВА
ТА ТРИЧІ ДЕКАН АКАДЕМІЇ
(1899 — 1991)

Валентин Іванович Гусев народився 24 жовтня 1899 р. в м. Сапожок Рязанської області, в родині викладача професійно-технічного училища. Батько із селян Кашимівського повіту помер 1930 р., а мати з міщан м. Сапожка померла 1942 р., під час блокади Ленінграда.

У 1909 р. Гусев В. І. поступив на підготовчий клас першої чоловічої Рязанської гімназії, вісім класів якої із золотою медаллю закінчив у 1918 р.

З січня 1919 р. Валентин Іванович працював конторником на тютюновій фабриці м. Сапожка, а в жовтні був призваний на службу в Червону Армію, яку до червня 1922 р. проходив на посаді справовиконавця повітового військового комісаріату та в управлінні дев'ятої ротної ділянки Рязанського полкового округу.

До вступу на лісогосподарський факультет Санкт-Петербурзького лісового інституту (нині лісотехнічна академія ім. С.М. Кірова), в лютому 1923 р., Гусев В.І. працював суфлером Рязанського міського драматичного театру. Теоретичний курс факультету Валентин Іванович закінчив у грудні 1925 р., а дипломну роботу по кафедрі лісової екології і загального лісівництва захистив у травні 1926 р. Основні положення дипломної роботи екзаменаційна комісія вважала за доцільне опублікувати, а її автора рекомендувала на наукову роботу.

Другу половину 1926 р. В. І. Гусев працював спеціалістом-ентомологом Самарського губернського лісового відділу. Протягом 1927-1930 рр. навчався в аспірантурі під керівництвом класика ентомології, професора М. М. Римського-Корсакова. Навчаючись у аспірантурі, В. І. Гусев працював асистентом Ленінградського НДІ лісового господарства та брав участь Кавказькій науковій експедиції.

З травня 1931 р. до червня 1941 р. працював на різних посадах Всесоюзного інституту захисту рослин ВАСГНІЛ, від старшого наукового співробітника до Ученого секретаря академії.

27 червня 1941 р. В. І. Гусев добровольцем вступив до Червоної Армії, у лавах якої фронтовими дорогами пройшов усю війну, обіймаючи посади, визначені для старшого офіцерського складу: від помічника начальника штабу батальйону до начальника управління кадрів 234-ї стрілецької Черкаської Червонопрапорної дивізії. Воював Валентин Іванович у складі Ленінградського фронту на території Польщі та Чехословаччини. Демобілізований у жовтні 1945 р.

За воєнну звитягу В. І. Гусев нагороджений орденами Вітчизняної війни другого ступеня і Червоної зірки, медалями «За оборону Ленінграда», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.» та низкою інших. Після війни повернувся на роботу Вченого секретаря ВАСГНІЛ.

У червні 1948 р. Валентина Івановича Гусева було обрано на посаду доцента кафедри ентомології і фітопатології Київського лісгосподарського інституту, а 10 листопада цього ж року наказом директора КЛГІ він був призначений завідувачем кафедри ентомології та фітопатології. У лютому 1949 р. Міністерством вищої освіти СРСР його було затверджено заступником директора інституту з навчальної та наукової роботи, обов'язки якого виконував до утворення Української сільськогосподарської академії. Саме тоді В. І. Гусев, разом з проф. М. М. Римським-Корсаковим, закінчує роботу над «Определителем поврежденных лесных и декоративных деревьев и кустарников».

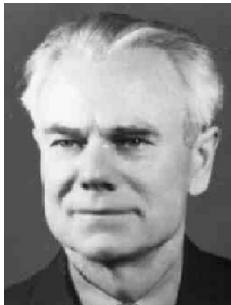
З жовтня 1955 р. до листопада 1957 р. за сумісництвом виконував обов'язки декана заочного факультету, а з грудня 1957 р. до квітня 1964 р., теж за сумісництвом, обіймав посаду декана лісогосподарського факультету. З травня 1958 р. Валентин Іванович очолює на лісогосподарському факультеті кафедру лісової ентомології, а у 1960 р. ВАК СРСР присвоює йому вчене звання професора.

У 1964 р. проф. В. І. Гусєва призначають деканом факультету захисту рослин, обов'язки якого він виконував до 13 березня 1967 р., коли його було переобрано на наступні три роки. 8 червня 1970 р. Вчена рада факультету роботу В. І. Гусєва на посаді декана упродовж 1964 — 1970 рр. визнала відмінною.

В. І. Гусєв — співавтор підручника «Лесная энтомология» випусків 1935, 1938, 1949 і 1961 рр. Загалом його перу належить близько 60 наукових статей, книг, методичних посібників та інших праць.

За заслуги у мирній праці В. І. Гусєва було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

Не стало Валентина Івановича у 1991 р.

ПРОФЕСОР М. В. ДАВИДОВ —
ФУНДАТОР
ВІТЧИЗНЯНОЇ ЛІСОВОЇ ТАКСАЦІЇ
(1902 — 1989)

«...Ольха, ты спутница моя! Свой труд и знанья отдал я, подробно изучая твой стройный ствол, и форму крон, и густоту стоянья, твой пышный почвенный покров и сроки созреванья...».

Ці поетичні рядки належать одному із основоположників вітчизняної лісової таксації, який за життя став класиком, доктором сільськогосподарських наук, професору Митрофанові Васильовичу Давидову.

М. В. Давидов народився 13 лютого 1902 року в с. Дудино Улянівського району Калузької області, в родині фельдшера. Середню освіту отримав у Калузькому реальному училищі.

У 1919 р. Митрофан Васильович поступає на лісовий факультет Воронізького сільськогосподарського інституту, повний курс якого закінчив з відзнакою 1925 р., отримавши звання вченого-лісовода.

Після закінчення навчання дипломований фахівець півтора року працював у Калінінській області помічником лісничого Калашниківського навчально-дослідного лісництва.

У грудні 1926 р. поступає в аспірантуру на кафедру лісової таксації Ленінградської лісотехнічної академії. Після закінчення аспірантури Митрофан Васильович призначається доцентом кафедри лісової таксації Брянського лісотехнічного інституту, в якому пропрацював до 1932 р.

Протягом 1932-1937 рр. М. В. Давидов працює старшим науковим співробітником науково-дослідних установ Кавказу і Воронежа.

1937 року, після успішного захисту кандидатської дисертації, Митрофан Васильович призначається доцентом кафедри лісівництва Воронізького лісотехнічного інституту (ВЛТІ), а в 1938 р. Вища атестаційна комісія (ВАК) СРСР присвоює йому вчене звання доцента. На кафедрі лісівництва ВЛТІ М. В. Давидов працював до 1945 р. Протягом 1942-1943 рр., разом з інститутом, знаходився в евакуації у селищі Луб'яни Татарської АРСР.

У 1945 р. відділом кадрів вищої школи Міністерства вищої освіти СРСР Давидова М.В. було переведено на посаду завідувача кафедри лісової таксації Львівського політехнічного інституту (ЛПТІ). Після реорганізації ЛПТІ та виведення його із системи сільськогосподарської освіти Митрофан Васильович продовжив працювати (до 1950 р.) завідувачем кафедри лісової таксації лісогосподарського факультету Львівського сільськогосподарського інституту (ЛСГІ).

1949 року, після захисту докторської дисертації, ВАК СРСР присуджує М. В. Давидову науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук і присвоює йому вчене звання професора по кафедрі лісової таксації.

Після реорганізації в 1950 р. Львівського СГІ Митрофан Васильович переходить на роботу до Львівського лісотехнічного інституту, в якому продовжує працювати завідувачем кафедри лісової таксації та, за сумісництвом, деканом лісогосподарського факультету.

У 1953 р., будучи вже відомим у країні вченим-таксатором, М. В. Давидов обирається за конкурсом на посаду завідувача кафедри лісової таксації Київського лісогосподарського інституту, яку незмінно очолював до 1969 р. Роботу на кафедрі припинив 16 червня 1977 р. у віці 75 років.

Основним напрямком наукових досліджень М. В. Давидова було поліпшення методів обліку лісорослинних ресурсів. Для вирішення цієї проблеми вдосконалювались методи визначення поточного приросту деревостанів, динаміки таксаційних показників у зв'язку з типами росту, а опрацьовані ним важливі для лісової таксації теоретичні питання зробили Митрофана Васильовича провідним фахівцем країни з росту, продуктивності та будови лісових насаджень.

Професором М. В. Давидовим опубліковано понад 100 наукових праць, серед яких монографії: «Чорна вільха Європейської частини СРСР» (1960), «Нові дослідження росту культур дуба на Україні» (1972), «Ольха» (1979), розроблено таблиці ходу росту повних порослевих і насінневих насаджень вільхи чорної, порослевих, насінневих, а також штучних деревостанів дуба звичайного, які й нині є основою для наукових досліджень, пов'язаних з типами росту.

Митрофан Васильович залишився у пам'яті колег та учнів як взірцевий інтелігент, чуйна і доброзичлива людина. Ним підготовлено 11 кандидатів наук, у тому числі і з числа викладачів лісгосподарського факультету. Одним із останніх його учнів був доцент Сергій Миколайович Кашпор.

Не стало Митрофана Васильовича Давидова 6 січня 1989 р. Поховано його на цвинтарі с. Новосілки.

ДОЦЕНТ В. І. ДІДКОВСЬКИЙ —
ХРЕЩЕНИЙ БАТЬКО
НАШОГО КУРСУ
(1918 — 1995)

Володимир Ілліч Дідковський народився 31 березня 1918 р. в с. Недашки Базарського району на Житомирщині, в родині селян-середняків. Батько помер у 1919 р., а мати загинула під час боїв 1941 р.

Протягом 1927 — 1933 рр. Володя навчався в сільській початковій школі. Після закінчення сьомого класу почав працювати в радгоспі табелювальником.

Протягом 1934 — 1936 рр. продовжував працювати, одночасно навчаючись на вечірньому робітничому факультеті при Київському лісогосподарському інституті.

Після закінчення робфаку Володимир Ілліч навчається у Київському лісогосподарському інституті, який закінчує 1941 р.

З липня 1941 р. по квітень 1946 р. В. І. Дідковський на службі у лавах Червоної Армії. Спочатку — рядовим (1941р.), потім — курсантом Дніпропетровського артилерійського училища (м. Талас, 1941-1942 рр.), далі — командиром взводу курсантів військово-політичного училища ім. М. В. Фрунзе (м. Горький), командиром батареї резерву головного командування на 1-му Білоруському фронті (1945 р.).

Після демобілізації з рядів збройних сил В. І. Дідковський з травня до серпня 1946 р. працював інженером лісозаготівельної контори Міністерства внутрішніх справ УРСР.

У серпні 1946 р. Володимир Ілліч переходить на викладацьку роботу до Київського лісогосподарського інституту. Спочатку він

працює асистентом кафедри механізації лісогосподарських робіт (1946-1948 рр.), потім — старшим викладачем цієї ж кафедри (1948-1952 рр.) і старшим викладачем кафедри лісоексплуатації (1952-1966 рр.). У 1966 р. В. І. Дідковський захистив кандидатську дисертацію, обіймаючи після цього посаду доцента. За період роботи у Київському лісогосподарському інституті та Українській сільськогосподарській академії Володимир Ілліч спеціалізувався з дисциплін «Охорона праці» та «Підсочка лісу і хімічна переробка деревини».

З 1974 р. і до виходу на пенсію у 1984 р. В. І. Дідковський очолював кафедру охорони праці Української сільськогосподарської академії.

По суті Володимир Ілліч був «нашим хрещеним батьком», бо очолював факультетську приймальну комісію 1969 р. під час нашого вступу. Його врівноваженість, спокійна вдача та філософський підхід допомогли не одному з нас прийняти правильне рішення, спокійно здати документи та отримати екзаменаційні листи.

Запам'ятався випадок з останньої літньої сесії, під час якої ми здавали доцентові В. І. Дідковському іспит з дисципліни «Охорона праці». Наш туристичний колектив з 12 — 14 осіб підготовку до іспитів проводив на піщаному півострові в гирлі Десни, поблизу урочища Бурилово, що біля Новосілок. Режим дня був підпорядкований якісній підготовці: підйом, зарядка, підняття туристичного прапора, сніданок, підготовка до іспиту, обід, відпочинок, обмін знаннями тощо. Безумовно, перебування цілий день на сонці зробило нас настільки засмаглими, що ми відчутно відрізнялися від решти однокурсників. Проблемою такої підготовки було те, що в день іспиту приходилося все наше майно (намети, одяг, апаратуру тощо) на певний час залишати без догляду. Аби зменшити тривалість перебування табору без господарів, хтось із студентів, як правило, відмінник, вирушав на іспит до світанку, аби першим без підготовки скласти іспит і мчати назад в Бурилово, тоді як інші вирушали до Києва вранці на рейсовому річковому трамваї. На іспит з охорони праці першим випало їхати мені. Прибувши завчасно, я першим отримав білет і поспішив відповідати без підготовки. Проте Володимир Ілліч нікуди не поспішав. Він звернув

увагу на мою засмаглисть і, з притаманними йому розсудливістю і спокоєм, почав розпитувати мене про нашу підготовку. Вийшло так, що йому сподобалися і мої відповіді на екзаменаційні питання, і спосіб нашої підготовки до іспитів. Всі мої друзі отримали того дня високі оцінки. Екзаменатор більше розпитував про особливості нашої підготовки, про що мої друзі відповідали з великим задоволенням. Не обійшлося і без питань з правил поведінки на воді, з техніки безпеки поводження з багаттям та низки інших.

За участь у Другій світовій війні В. І. Дідковський нагороджений орденом Червоної Зірки та п'ятьма медалями. Ним опубліковано понад 30 наукових статей та навчально-методичних праць.

Не стало Володимира Ілліча в 1995 році.

ДОЦЕНТ М. М. ЗАВАДА —
ПРОДОВЖУВАЧ НАУКОВОЇ ШКОЛИ
ПРОФЕСОРІВ З. С. ГОЛОВЯНКА,
В. І. ГУСЕВА ТА М. М. ПАДІЯ

Народився Микола Максимович Завада 21 (27) вересня 1937 р. на лісовому кордоні в сім'ї лісника Кам'янського лісництва Прилуцького лісгоспу Чернігівської області. До найближчого села Буди було два кілометри. Із дитячих споминів в його пам'яті найбільше збереглися панська алея модрин поруч з кордоном та маленьке озерце з карасиками в неймовірній кількості. Пізніше, вже в студентські роки при обмірі ним залишків алеї, вияснялося, що модрини були заввишки 45-50 метрів. Нині на їх місці не залишилося жодної... Помістя і озеро заросли кленом американським.

Запам'яталася йому також абсолютна чистота в лісі на батьківському обході площею 400 га. Ліс витримав неймовірну засуху 1946 р. Навіть після неї не просто було віднайти сухостійне дерево, щоб розрахуватися за роботу з селянами, що працювали в лісництві.

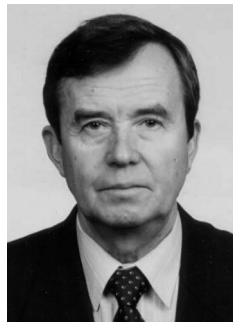
В пам'ять десятирічного Миколки вривався і голодний 1947 р., коли люди пухли та помирали з голоду. Така участь очікувала і родину Завад, яка вижила завдяки листю липи, з якого мати пекла млинці.

Після закінчення в 1954 р. Будянської середньої школи поступив на лісгосподарський факультет Української сільськогосподарської академії, який закінчив в 1959 р. За держнаправленням молодий інженер лісового господарства був направлений на роботу в Рівненську область до Більської лісомеліоративної

станції, де працював старшим інженером виробничої ділянки. Осушував болота уздовж річки Горинь з метою створення посадок із швидкоростучої тополі. Була вказівка партії обігнати Італію з виробництву паперу. Через десять років ці плантації тополі «лягли». Положили їх тополеві вусачі. Держава проігнорувала виділення коштів на створення шлюзів, які б тримали рівень води на осушеній території. Ослаблені тополі стали об'єктами згаданих вусачів. Звідси, напевно і почався інтерес Миколи Максимовича у майбутньому до лісової ентомології. Працював чотири роки в сусідньому Дубровицькому лісгоспзасі на посаді міжрайонного лісопатолога. Працю успішно поєднував із заняттями спортом, захищав спортивну честь футбольної команди «Горинь», в складі якої став чемпіоном і володарем кубка Рівненської області. З 1964 по 1966 рр. працював міжрайонним лісопатологом у Чернігівському лісгоспзасі.

У 1966 р. став навчатися в аспірантурі в УСГА м. Київ. Науковим керівником його був професор В. І. Гусєв, автор унікальної праці: «Определитель повреждений древесных пород». Після успішного захисту дисертації на звання кандидата біологічних наук у 1970 р. Микола Максимович був зарахований асистентом на кафедру сільськогосподарської та лісової ентомології, яка згодом була перейменована на кафедру ентомології та біологічного захисту рослин. З 2002 р. і до виходу на пенсію у 2016 р. працює доцентом кафедри захисту лісу, заснованої в складі ННІ лісового і садово-паркового господарства завдяки зусиллям професора А. В. Цилюрика. Пізніше, з відкриттям спеціальності «Мисливське господарство», вона стала кафедрою біології лісу та мисливствознавства.

За час роботи Микола Максимович викладав дисципліни: лісову ентомологію, шкідники та збудники хвороб садово-паркового господарства, математичне моделювання динаміки чисельності шкідників і збудників хвороб, технологія інтегрованого захисту лісу та керував дипломним проектуванням.

М. М. Завада опублікував понад 60 наукових та навчально-методичних праць, загальним обсягом більше 70 друкованих аркушів, в т.ч. дві типові програми, довідник, навчальний посібник (2007) та підручники «Лісова ентомологія (2010, 2016), підручник «Технологія інтегрованого захисту лісу». Наукові інтереси Миколи Максимовича пов'язані з вирішенням питань інтегрованого прогнозу динаміки чисельності хвое-та листогризних шкідників лісів України. За період практичної та наукової діяльності здійснював розробки та впровадження в лісове господарство досягнень науки і досвіду щодо інтегрованих заходів з підвищення стійкості лісових ценозів.

Завада М. М. активно співпрацював з фахівцями Державного агентства лісових ресурсів України під час розробки законодавчого документу „Санітарні правила в лісах України” та „Положення про організацію захисту лісу від шкідників і хвороб в Україні”.

Нагороджений Почесною Грамотою НАУ, присвоєно почесне звання „Заслужений науково-педагогічний працівник НУБіП України”, член Ради заслужених вчених НУБіП України, експерт-дорадник з лісозахисту.

Микола Максимович підтримує постійний зв'язок з лісозахисними підприємствами України. Широке застосування знайшли розроблені ним методи прогнозу розмноження небезпечних хвое- та листогризних шкідників лісу.

Він і нині на заслуженому відпочинку в гущині подій лісової галузі, рідного університету, не оминає жодної події аби висловити свою думку, донести до фахівців своє бачення з шляхів подолання сучасних проблем ведення лісового господарства, наслідків масового всихання насаджень лісотвірних видів. Співробітники Національного університету знають Миколу Максимовича не лише, як науковця, а й глибокопорядну людину, що багато років віддано служить лісу, як справжнього цінителя поезії Ліни Костенко, як автора гострих статей, що неодноразово публікував часопис «Дзеркало тижня».

Тож нехай і надалі по життю разом з Вами, Миколо Максимовичу, залишається щира зацікавленість до того, що відбувається в світі, Україні, Києві та Університеті, ще довго не покидає Вас життєва наснага, живе оптимізм, яким Ви щедро ділитеся з рідними та друзями, а добро віддане людям повернулося сторицею.

ПРОФЕСОР І. М. ЗИМА —
ПАТРІАРХ ВІТЧИЗНЯНОЇ
МЕХАНІЗАЦІЇ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ РОБІТ
(1900 — 1995)

Вперше про Івана Митрофановича Зиму та його талант я дізнався у Сторожинецькому лісовому технікумі, в далекому 1966 році, коли наш викладач І. І. Тарасов на першій лекції з механізації лісогосподарських робіт проанонсував і рекомендував нам для опанування його дисципліни добре відомий далеко за межами України підручник професорів І. М. Зими та Т. Т. Малюгіна «Механизация лесохозяйственных работ». Іван Іванович Тарасов знав Івана Митрофановича особисто. Мав честь спілкуватися з ним у воєнні роки, працюючи в конструкторському бюро у м. Советськ. Від нього вперше ми, учні технікуму, почули про непересічність і незворушливість Івана Митрофановича.

Біографія професора І. М. Зими, непересічної постаті — просвітника, науковця, патріарха вітчизняної механізації лісового господарства, Людини з великої літери, знаної та шанованої не тільки в Україні, а й далеко за її межами, потребує особливо ретельного опису.

Народився Іван Митрофанович 13 лютого 1900 р. у селі Великі Бубни Полтавської губернії (пізніше Чернігівської, а нині Роменського району Сумської області), в сім'ї безземельних запорізьких козаків. Батько майбутнього професора Митрофан до революції працював чорноробом на винзаводі, а після 1917 року — візником, будівельником, столяром.

Іван Митрофанович протягом 1910–1916 рр. навчався у міському училищі м. Орша, а потім, упродовж 1916–1921 рр., на агро-

номічному факультеті Горецького сільськогосподарського університету м. Горки Могильовської губернії Білорусії. Під час навчання був прийнятий до лав ВКП(б), з яких вибув механічно у 1921 р. після переїзду його родини до м. Томська.

Того ж року І. М. Зима вступив до Томського політехнічного інституту, який закінчив у 1924 році з дипломом інженера лісового господарства.

Після закінчення інституту, з 1924 по 1933 рр., Іван Митрофанович працював у Томському лісовому технікумі, де викладав дисципліни «Технічна механіка», «Лісова тяга з лісовим машинознавством», «Сухопутний транспорт лісу». З 1928 до 1933 року, працюючи в технікумі, І. М. Зима читає курси лекцій з дисциплін «Лісоексплуатація», «Технологія деревообробки та внутрішньозаводський транспорт лісу» студентам лісотехнічного факультету Сибірської промислової академії.

У Томський період життя Іван Митрофанович часто залучався Сибірськими лісопромисловими організаціями до консультативної діяльності та керівної роботи на виробництві.

1933 року, у зв'язку із закриттям факультету за наказом Наркомлісу, Івана Митрофановича було переведено у Київський лісотехнічний інститут на посаду викладача. Згодом його було переведено на посаду в.о. доцента (1935 р.), а пізніше (1938 р.) — присвоєно вчене звання доцента. Доцент І. М. Зима ініціює заснування в інституті першої в СРСР кафедри механізації лісорозробок, після створення якої призначається її першим завідувачем. Іван Митрофанович понад 30 років очолював кафедру, яка змінювала у роки воєнного лихоліття і опісля місцезнаходження, назву (механізації лісгосподарських робіт, механізації лісового господарства, механізації лісгосподарських робіт і лісоексплуатації, технології лісгосподарського виробництва), але попри все, завдяки далекоглядності її очільника, його уміння підбирати кадри на перспективу та організаційному таланту, залишається провідною і нині.

Працюючи на посаді завідувача кафедри Київського лісотехнічного інституту, І. М. Зима у 1940 році захищає кандидатську дисертацію на тему «Механізація збору насіння деревних порід» та отримує науковий ступінь кандидата технічних наук.

У роки війни Іван Митрофанович очолював кафедру механізації лісогосподарських робіт і лісоексплуатації Брянського лісотехнічного інституту, евакуйованого до м. Советськ Кіровської області. Під час перебування в інституті, поряд з основною роботою викладача, Іван Митрофанович писав підручники, виступав з доповідями на оборонну тематику, проводив роботу з підготовки до весняних сільгоспробіт зі студентами, службовцями та викладачами інституту.

На початку 1944 року, після звільнення Києва від окупантів, наказом Головлісохорони І. М. Зиму було відкликано до Києва. Він повернувся до попередньої роботи на посаду завідувача кафедри механізації лісового господарства. Одночасно його було призначено уповноваженим з відбудови зруйнованого корпусу Київського лісогосподарського інституту та налагодження роботи цього закладу. За успіхи з відновлення інституту Івана Митрофановича наказом ректора КЛТІ за №109 від 19 жовтня 1944 р. було премійовано відрізом матерії на костюм, 20-ма метрами тканини та парою калош.

Ще до початку війни, зусиллями І. М. Зими у Київському лісогосподарському інституті було створено та обладнано першу в країні машинну залу кафедри механізації лісогосподарських робіт. Під час війни все обладнання та машини були знищені. За перші три важкі повоєнні роки під керівництвом Івана Митрофановича обладнання машинного залу кафедри було не лише відновлено, а й поповнено новими експонатами, моторами та машинами.

Цікавою є історія про підготовку та видання підручника «Механізація лісогосподарських робіт» для студентів лісогосподарських інститутів, написати який уряд СРСР в 1940 р. доручив кандидатові технічних наук, доцентові І. М. Зимі. Доручення було підписано особисто тодішнім генсеком комуністичної партії Й. В. Сталіним.

Перше видання підручника вийшло в Москві у 1948 р. Тоді ж його було перекладено на китайську мову і видано в Китаї. Польське фахове видавництво «Рольниче і лесне» оперативно підготувало репринт виданого підручника і реалізувало його лісовим факультетам Польщі.

У 1957 р. за підготовку підручника І. М. Зими було присуджено науковий ступінь доктора сільськогосподарських наук, а в 1958 р. — учене звання професора.

Друге (1964 р.) і третє (1976 р.) видання вже відомого у світі підручника були видані у співавторстві з його соратником, доктором технічних наук Тимофієм Тимофієвичем Малюгіним. Четверте видання підручника — перероблене, доповнене і перекладене на українську мову було здійснене співробітниками кафедри технології лісгосподарського виробництва НУБіП України (наступницею кафедри механізації) у 2006 р., вже після смерті обох авторів.

Крім педагогічної роботи І. М. Зима проводив велику науково-дослідну роботу та надавав допомогу виробництву як консультант. Очолювана Іваном Митрофановичем кафедра проводила плідну роботу з надання консультативної допомоги з питань механізації трудомістких процесів лісгосподарського виробництва та впровадженню наукових досягнень.

З 1949 по 1954 рр. І. М. Зима науково-педагогічну роботу і керівництво кафедрою поєднував з виконанням обов'язків декана лісгосподарського факультету.

До 1975 р. Іван Митрофанович працював професором кафедри механізації лісгосподарських робіт і лісоексплуатації Української сільськогосподарської академії. Після виходу на пенсію у 1984 р. І. М. Зима продовжував працювати професором-консультантом.

Пропрацювавши понад 50 років на викладацькій роботі, Іван Митрофанович взірцево виконував обов'язки педагога, науковця, методиста-організатора навчального процесу, не втрачаючи при цьому зв'язок із виробництвом. Під керівництвом професора І. М. Зими було розроблено оптимальну структуру машинно-тракторного парку лісгосподарських підприємств України. Свою науково-педагогічну роботу Іван Митрофанович успішно поєднував з громадською діяльністю як член київської міськради та активний учасник науково-технічної ради при Раді Міністрів СРСР.

Загалом Іваном Митрофановичем було надруковано понад 60 наукових і науково-методичних праць та розробок. За військові та трудові звитяги його було нагороджено медаллю «За доблестный

труд в Великой Отечественной войне» (1945 р.), орденом «Знак почета» (1953 р.) і медаллю «За оборону Києва» (1965 р.).

Студенти та колеги знали Івана Митрофановича як гарного лектора, який чітко, просто і в той же час науково викладав курс, зацікавлюючи та збираючи велику аудиторію слухачів. Серед фахівців І. М. Зима мав авторитет відомого, видатного за своїми науково-методичними здобутками спеціаліста в галузі механізації лісового господарства. Він користувався заслуженою повагою у студентів, викладачів та виробників.

По життю Івана Митрофановича супроводжувала вірна дружина Олена Михайлівна, внучата племінниця видатного композитора П. І. Чайковського. У їхній родині завжди панувала злагода, а саме подружжя було прикладом для молодого покоління.

Помер Іван Митрофанович на 96 році життя. Похований на Байковому цвинтарі.

Всі, хто знали професора І. М. Зиму, завжди пам'ятатимуть велику за зростом, величну і водночас просту та світлу людину, дуже спокійну і врівноважену, яка, навчаючи майбутніх лісівників, завжди дбала, аби вони ставали передусім справжніми людьми, громадянами своєї країни.

ПРОФЕСОР О. А. КАЛІНІЧЕНКО —
СЛАВНИЙ СИН ТАРАЩАНСЬКОГО
РАЙОНУ

Олександр Анастасійович Калініченко народився 5 січня 1936 року в с. Бовкун Таращанського району Київської області, в родині селян. Батько, Анастасій Оксентійович, загинув у буремні роки війни. Мати, Тетяна Кіндратівна, все життя пропрацювала в колгоспі.

У 1944 р. Сашко пішов до Бовкунської початкової школи, яку закінчив у 1948 р. Протягом 1948–1954 рр. навчався у Саварській середній школі.

Після закінчення 10-го класу працював обліковцем тракторної бригади Ківшоватської МТС. Під час роботи в колгоспі обирався секретарем комсомольської організації.

У 1955 р. О. А. Калініченко поступив до 93-го Військово-морського авіаційного училища (ВМАУ), розташованого в с. Леб'яже Ленінградської області. Опісля навчався у Військово-морському ордену Леніна авіаційному училищі ім. Сталіна (ВМОЛАУ), яке дислокувалося в м. Єйськ Краснодарського краю, та служив у лавах Радянської Армії.

Протягом 1958-1963 рр. Олександр Анастасійович навчався на лісгосподарському факультеті Української сільськогосподарської академії, після закінчення якої отримав кваліфікацію інженера лісового господарства. З 1963 р., за державним направленням, працював помічником лісничого Томилівського лісництва Білоцерківського лісгоспзагу. В 1965 р. його перевели у Вінницьку землевпорядну експедицію на посаду інженера-лісомеліоратора.

З березня 1966 р. по березень 1969 р. навчався в аспірантурі на кафедрі лісівництва і дендрології УСГА за спеціальністю лісознавство. Після аспірантури О. А. Калініченко працює асистентом кафедри дендрології та зеленого будівництва, де 14 листопада 1969 р. захищає кандидатську дисертацію на тему «Итоги и перспективы интродукции дендрофлоры Дальнего Востока на Украину» та отримує науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

У 1974 р. Олександр Анастасійович керував ознайомчо-виробничою практикою студентів лісогосподарського факультету УСГА в Польській Народній Республіці.

З 1 вересня 1978 р., після обрання за конкурсом, О. А. Калініченка було переведено на посаду в.о. доцента, а в жовтні 1979 р. ВАК при Раді Міністрів СРСР присвоїла йому вчене звання доцента по кафедрі дендрології та зеленого будівництва.

Наприкінці 1979 р. Олександр Анастасійович закінчив при Московській ветеринарній академії десятимісячні курси з французької мови і з липня 1980 р. по липень 1983 р. Всесоюзним об'єднанням «Союзсельхоззагранпоставка» був відряджений до Гвінейської Народної Революційної Республіки для викладання дисциплін з лісового господарства в Конакрійському політехнічному інституті.

На початку 1991 р. доцент О. А. Калініченко успішно захистив докторську дисертацію на тему «Биологические основы интродукции арборифлоры СССР в леса Украины» і ВАК України присудив йому науковий ступінь доктора біологічних наук. В листопаді цього ж року його за конкурсом обрали на посаду завідувача кафедри дендрології та охорони природи, на якій він працював до 2003 р. Протягом 2000 — 2001 рр. поєднував роботу завідувача кафедри з виконанням обов'язків директора Ботанічного саду університету.

З 2003 по 2011 рр. Олександр Анастасійович працював професором кафедри дендрології та лісової селекції. За освітянські

здобутки його нагороджено галузевими відзнаками «Відмінник освіти України» та «Відмінник аграрної освіти України»

О. А. Калініченко брав активну участь у громадській роботі: був членом експертної ради ВАК України, головою і членом спеціалізованих рад із захисту докторських дисертацій, членом вченої ради університету, лісогосподарського факультету, проблемної науково-технічної ради Національного наукового центру «Лісове господарство», Бюро ради ботанічних садів України та інших організацій і установ. Він є дійсним членом ЛАНУ (Лісівничої академії наук України) та почесним лісівником України.

Олександр Анастасійович разом з дружиною Світлою Павлівною виховали сина Віталія, який, як і його батьки, закінчив лісогосподарський факультет.

Нині, розмінявши дев'ятий десяток життя, професор О. А. Калініченко на заслуженому відпочинку. На вигляд йому не більше 60 років, а хода як у юнака. Він однаково впевнено відчуває себе за кермом власного авто та у спілкуванні з набагато молодшими колегами і друзями. Але головне, що він не старіє душею, що не покидають його наснага і оптимізм, бажання бути у вирі подій сьогодення та активним творцем історії нашої Вітчизни.

Многая літа Вам, Олександр Анастасійовичу, хай повсякденно і повсякчас буде все у Вас гаразд!

ПРОФЕСОР П. Г. КАЛЬНОЙ —
ТОЙ, ХТО ЛЮБИВ ПАРОСТКИ
КЛЕНОВІ ТА ДІБРОВИ МОЛОДІ
РОСТИВ
(1917 — 1983)

Постать доктора сільськогосподарських наук, професора П.Г. Кального у всіх, кому довелося його знати, викликає високу повагу і щире вдячність насамперед за його людяність, фаховість, інтелігентність, ерудицію, непересічну працездатність, об'єктивність і виняткову принциповість як у простих, так і складних ситуаціях, за значний доробок у галузеву науку та особистий внесок у підготовку не однієї тисячі інженерів лісового господарства.

Народився Прокіп Григорович 19 липня 1917 р. в с. Сватово Луганської області, в родині селян. Трудову діяльність розпочав у 15-річному віці, одразу після закінчення ростовської школи морського учнівства. Спочатку працював машиністом на пароплаві, але жадоба знань перемогла і після закінчення першої навігації моряк влаштувався слюсарем на ростовський електроремонтний завод. Робота на суші хоч і була менш романтичною, проте дозволяла юнаку, що з дитинства прагнув до знань, працювати і водночас навчатися на вечірньому відділенні автодорожнього робітничого факультету.

1936 року, після завершення навчання на робітфаці, Прокіп Григорович поступає до Новочеркаського інженерного меліоративного інституту. Студентські роки умістили в собі і напружене навчання, і перші результати власних наукових досліджень, і підготовку до самостійної трудової діяльності, і роздуми та мрії про майбутню професію. Та не судилося молодому фахівцю після

завершення навчання приступити до реалізації своїх честолюбних планів і мрій — на перешкоді стала війна.

З червня 1941 р., прямо зі студентської лави і до Великої Перемоги, П. Г. Кальной — у діючих військах Червоної Армії: 1941 р. — курсант Військово-інженерної академії ім. Куйбишева; 1941-1942 рр. — командир саперного взводу на Південному фронті; 1942-1944 рр. — заступник командира 6-ї гідротехнічної роти Окремої Приморської Армії Північнокавказького фронту; 1944-1945 рр. — начальник штабу 400-го батальйону авіаційного обслуговування Військово-повітряних сил Міністерства оборони СРСР.

У повоєнні роки в країні відновились масштабні роботи з лісовідновлення та лісорозведення. Вони потребували відповідного забезпечення лісокультурних робіт високоякісним садивним матеріалом. Ця обставина стала головною причиною, через яку Прокопа Григоровича у 1946 р. відкликають з лав Червоної Армії та направляють на роботу до Києва, призначаючи на посаду керівника міжобласного відділення Всесоюзного тресту «Агролісорозсадник».

П. Г. Кальной налагоджує тісні зв'язки з галузевою наукою і, зокрема, викладачами кафедр Київського лісгосподарського інституту, який у цей час активно відбудовувався у мальовничому Голосієві. Ґрунтовні знання та фахові здобутки молодого керівника не залишилися поза увагою керівництва лісгосподарського факультету. З 1949 по 1951 рр. П. Г. Кальной за сумісництвом працює асистентом кафедри лісової меліорації, а в 1951р. запрошується завідувачем кафедри лісових культур доцентом М. М. Ягніченко на постійну роботу, де спочатку працює асистентом, з 1954 р. — старшим викладачем, з 1956 р. — доцентом, а з 1974р. — її завідувачем.

До призначення на посаду завідувача Прокіп Григорович понад 20 років збирав матеріал і писав докторську дисертацію на тему «Біолого-екологічні та агротехнічні основи вирощування лісового садивного матеріалу в розсадниках Української РСР», яку успішно захистив 16 листопада 1973 р. Ним, одним і з перших на теренах СРСР, були проведені масштабні, надзвичайно трудомісткі дослідження біології мінерального живлення та росту сіян-

ців дерев і кущів понад 20 видів у вегетаційних посудинах, якими щиро захоплювався Президент Української академії сільськогосподарських наук, академік НАН України Петро Антипович Власюк. Отримані наукові здобутки дозволили П. Г. Кальному більш як на 35 років випередити час і передбачити появу добрих пролонгованої дії типу «Осмоконт», а запропонована ним комбінована шкідка і нині ефективно використовується в декоративних розсадниках передових країн світу.

Десятирічний термін, протягом якого Прокіп Григорович завідував кафедрою, ознаменувався для неї значною активізацією наукових досліджень, удосконаленням форм і методів навчальної роботи, суттєвим поліпшенням матеріальної бази та широким впровадженням у навчальний процес технічних засобів навчання. За його ініціативи в 1976 р. лабораторію кафедри (ауд.127) було оснащено одним із перших в академії і на той час найкращим в аграрній освіті країни автоматизованим навчальним класом УСГА- 2. Під керівництвом П. Г. Кального на кафедрі вперше для спеціальності «Лісове господарство» було розроблено навчально-методичний комплекс дисципліни «Лісові культури», впровадження якого в навчальний процес дозволило суттєво вдосконалити підготовку лісівників на споріднених факультетах країни.

Унікальним було ставлення Прокопа Григоровича до викладацької діяльності, зокрема до читання лекцій. Процес підготовки до лекції та її читання, крім постійної актуалізації змісту, включав дидактику, детальне щохвилинне планування, елементи акторства і, найголовніше, — ретельну післялекційну оцінку. Аналіз якості читання лекції здійснювався за реакцією аудиторії та результатами прослуховування її у запису. Для запису лекції в аудиторії спочатку використовувався стаціонарний магнітофон «Дніпро», а пізніше — переносний касетник «Весна». Збережені кафедрою лекції П. Г. Кального і сьогодні слугують взірцем як для маститих лекторів, так і для початківців.

У грудні 1978 р. наказом ВАК СРСР професора П. Г. Кального призначають Головою спеціалізованої Вченої ради Д 120.71.02 із захисту докторських дисертацій (заступником голови було призначено знаного в країні таксатора, проф. К.Є. Нікітіна). Завдяки

Прокопові Григоровичу, який був гарантом панування у діяльності ради атмосфери об'єктивності, принциповості й водночас доброзичливості, Вчена рада стала добре відомою не лише в Україні, а й далеко за її межами. На її засіданнях свої дисертаційні роботи захищали лісівники з усіх куточків СРСР: Латвії, Естонії, Білорусії, Середньоазіатських і Закавказьких республік.

Тривалий час Прокіп Григорович очолював Проблемну наукову раду лісогосподарського факультету і науково-технічну раду Боярської ЛДС. Цей період діяльності для ЛДС був особливо плідним на численні наукові об'єкти, створені співробітниками кафедр факультету та власними науковцями. Окремі дослідні культури, які було закладено за проектами та безпосереднім керівництвом П. Г. Кальноного (еколого-географічні культури сосни звичайної, культури сосни на площах з різною підготовкою зрубів), і сьогодні активно досліджуються науковцями інституту та мають важливе науково-пізнавальне значення.

Значного фахового резонансу на теренах Радянського Союзу набув ініційований і проведений Прокопом Григоровичем у 1982 р. Всесоюзний науково-практичний семінар завідувачів кафедр лісових культур, у якому взяли участь представники усіх 22 кафедр тодішньої країни. На зібранні було розглянуто низку проблем щодо лісокультурної підготовки фахівців для лісової галузі та намічено стратегічні напрями їх подолання. Рішення семінару стали доленосними. Вони значною мірою визначили подальший розвиток лісокультурної справи. Але ця тема заслуговує окремої оповіді.

П. Г. Кальной принципово і послідовно відстоював, на перший погляд, дивні, але, як показав час, правильні точки зору щодо важливості наукової підготовки керівництва і директорського корпусу лісової галузі, щорічного експедиційного стажування на виробництві викладачів кафедри. Стосовно першого, знаючи скільки сьогодні серед директорів держлісгоспів і керівників вищого рангу кандидатів і докторів наук, залишається тільки дивуватись пророцтву Прокопа Григоровича. Щодо стажування, то варто зазначити, що в усіх учасників науково-практичних експедицій, які організовував наш завідувач у держлісгоспи Західного і

Східного Полісся, Поділля, Буковини та інших регіонів України, залишилися незабутні враження від побаченого, почутого і набутого. Нам, тоді молодим викладачам, такі експедиції дозволяли краще зрозуміти реалії та проблеми лісогосподарського виробництва, розширити свій фаховий світогляд, перейняти досвід і знання нашого Вчителя.

Прокіп Григорович не тільки вимогливо і суворо дбав про комплексне фахове становлення молодих викладачів (окрім репетицій перед дзеркалом він привчив мене йти на лекцію в костюмі з краваткою), а й захищав своїх підопічних, не боячись наразитися на серйозні неприємності. Так, на початку моєї викладацької діяльності, я опинився в центрі конфлікту, коли повернувшись на доопрацювання курсовий проект студенту, батько якого мав покровителя в Центральному Комітеті Комуністичної партії України. Дзвінок з високої установи ректору вимагав негайного звільнення молодого викладача. На той час це був вирок, який не підлягав оскарженню. Але Прокіп Григорович, після ознайомлення з представленим на кафедру курсовим проектом, виступив різко проти мого звільнення (на той час він у парткомі академії очолював комісію партійного контролю). Його активно підтримував проф. К. Є. Нікітін, а згодом до них долучилися декан В. С. Наконечний і доцент Г. О. Порицький. Так було врятовано мене від звільнення «як не придатного до викладацької роботи». До останнього подиху пам'ятатиму, завдяки кому я залишився на викладацькій ниві.

Пам'ятатиму батьківську опіку під час написання дисертації. Нерідко консультації я отримував у Прокопа Григоровича вдома, у будинку в Голосіївському лісі. Після мого приходу, Віра Гаврилівна, за вказівкою Прокопа Григоровича, садовила мене за стіл (ситий чи голодний — без різниці) і годувала, а вже потім ми з ним працювали в кабінеті професора. Мій науковий керівник приділяв багато уваги правильному викладанню власної думки на папері. У мене в голові крутився порядок слів у реченні різних мов: німецької (нею розмовляв удома з рідними), угорської (її я вивчив у школі, де разом зі мною німцем у класі було чимало угорців), російської (досконало опанував у Сибіру), української (головною

розмовною). Прокіп Григорович виправляв і змушував мене робити аналіз помилок. Виправляв не більше двох разів, решту аналогічних неточностей тільки підкреслював. Якщо хиби повторювались, повертав усю роботу. Якось я сім разів переписував одну статтю. Він зібрав усі сім варіантів, проаналізував і сказав мені, що покращуються тільки перші три-чотири варіанти рукопису, а починаючи з четвертого або п'ятого вони погіршуються. Тільки пізніше я зрозумів, що цим він мене спонукав писати уважніше з самого початку, не очікуючи його виправлень.

За матеріалами наукових досліджень П. Г. Кальним опубліковано близько 100 науково-методичних праць, у тому числі три навчальних посібники, кілька монографій, патент на винахід машини для викопування дерев з грудкою землі. Його наукові праці добре знані у Німеччині, Чехії, Словенії, Польщі та багатьох інших країнах світу.

За воєнні та трудові звитяги П. Г. Кального нагороджено орденами Червоної зірки, Вітчизняної війни, Знак Пошани та багатьма медалями.

Родина П. Г. Кального проживала у затишному, вкритому лісом Голосієві. У сусідньому будинку мешкала родина відомого поета Максима Тадейовича Рильського, з яким Прокопа Григоровича зв'язувала міцна чоловіча дружба і спільна робота та відпочинок у плодovому садку. Без сумніву, рядочки вірша Максима Тадейовича «Ліс, або, як серби кажуть, шума...» написані із розповідей Прокопа Григоровича, і про таких як він:

*Той, хто любить паростки кленові,
Хто діброви молоді ростить,
Сам достоїн людської любові,
Бо живе й працює для століть!*

На превеликий жаль, дуже рано, у розквіті сил пішов від нас Прокіп Григорович. До останнього подиху боротися з важкою недугою йому допомагали дружина Віра Гаврилівна, діти Тетяна, Олександр і Сергій, близькі та друзі. Не стало П. Г. Кального

3 серпня 1983 р. Поховано Прокопа Григоровича на Байковому цвинтарі.

Учні професора П.Г. Кального сьогодні працюють і прославляють свого Вчителя у багатьох підприємствах лісового господарства, науково-дослідних установах і вищих навчальних закладах України та за її межами. Бо всі, хто на собі відчули інтелігентність, ерудованість та душевну енергетику Прокопа Григоровича Кального, завжди пам'ятатимуть цю прекрасну і величну Людину — Ветерана війни, Патріота українського Лісу, талановитого Педагога, відомого Науковця і далекоглядного Керівника.

ДОЦЕНТ Ю. К. КИРИЧЕК —
ГОЛОВНИЙ ОЗЕЛЕНЮВАЧ
АКАДЕМІЇ
(1925 -)

Юлій Кіндратович Киричек народився 20 червня 1925 р. в с. Романовка Шкотовського району Приморського краю, в родині селян. У 1934 р. разом з батьками переїжджає в м. Новосибірськ. До початку війни Юлій Кіндратович закінчив вісім класів міської середньої школи №56. У червні 1941 р., після початку війни, пішов працювати на військовий завод точної механіки та оптики №350 механіком зі збирання приладів. Працюючи на заводі та одночасно навчаючись у вечірній школі робітничої молоді, у 1943 р. закінчив десятий клас і отримав атестат із золотою медаллю.

З урахуванням робочої професії поступає до Ленінградського інституту точної механіки та оптики. Але через важке матеріальне становище продовжити навчання Юлій Кіндратович не зміг і в 1944 р. записався добровольцем у армію. З урахуванням закінченого курсу інституту і стану здоров'я був зарахований курсантом Військово-морського авіаційного училища, яке базувалося в м. Миколаєві.

У 1947 р. Ю. К. Киричек демобілізувався і повернувся до навчання в інституті точної механіки та оптики, але майже одразу перевівся в Ленінградську лісотехнічну академію на факультет озеленення міст і населених пунктів. Із закінченням академії, в 1952 р. отримав кваліфікацію інженера зеленого будівництва.

З серпня 1952 р. до жовтня 1955 р. Юлій Кіндратович працював за державним направленням старшим науковим співробітни-

ком дендропарку «Тростянець» Центрального ботанічного саду АН УРСР.

1955 р., за клопотанням Міністерства комунального господарства Української РСР, його переводять на роботу в Українську дослідну станцію квіткових і декоративних рослин на посаду старшого агронома зелених зон УРСР. З 1956 р. Юлія Кіндратовича призначають головним агрономом станції.

З 1957 р., у зв'язку з розробкою масштабного проекту «Зелена зона м. Києва», за клопотанням Управління зеленою зоною м. Києва Ю. К. Киричека переводять до Державного інституту з проектування «Київпроект» на посаду керівника групи зеленого будівництва.

В 1959 р. Юлій Кіндратович поступає до аспірантури Центрального ботанічного саду АН УРСР, яку закінчив 1962 р.

1963 р. Ю. К. Киричек призначається на посаду заступника директора ЦБС АН УРСР по зеленому будівництву та архітектурі.

Після захисту Юлієм Кіндратовичем в 1964 р. кандидатської дисертації на тему: «Підсумки інтродукції голонасінних дерев і кущів у дендропарку «Тростянець» Чернігівської області» йому було присуджено науковий ступінь кандидата біологічних наук.

У вересні 1965 р., за особистою заявою звільняється з посади заступника директора ботсаду і після конкурсу обіймає посаду старшого наукового співробітника відділу дендрології та паркознавства.

В грудні 1968 р., за клопотанням декана лісгосподарського факультету Г. В. Дубініна і завідувача кафедри дендрології та зеленого будівництва М. І. Шендрикова, у зв'язку з відкриттям спеціалізації «Зелене будівництво» ректором академії було виділено додаткову штатну одиницю, на яку було запрошено Юлія Кіндратовича. Спочатку він працює виконувачем обов'язків доцента, а після обрання в березні 1969 р. — доцентом кафедри до виходу на пенсію в 1978 р. Працюючи на кафедрі, Юлій Кіндратович був «багатостаночником», оскільки викладав низку дисциплін, які визначали спеціалізацію «Зелене будівництво»: «Декоративне деревознавство», «Квітникарство», «Озеленення населених місць», «Ландшафтне та садово-паркове мистецтво» і ряд ін.

Переконатися у фаховості Юлія Кіндратовича мав змогу і я під час проведення робіт з озеленення дач Кабінету Міністрів у Конча-Заспі, наприкінці 90-х років минулого століття. Ми з шановним доцентом і двома групами студентів мали висадити значну кількість декоративних дерев і кущів на території дач. Розмістити весь садивний матеріал без досвіду Юлія Кіндратовича і швидко висадити було б неможливо. А з ним наш десант не тільки не підвів академію, а й заслужив на похвалу.

Ю. К. Киричек брав активну участь у громадському житті факультету та академії. Протягом тривалого часу був одним з очільників академічного товариства «Охорони природи», факультетського товариства «Знання» та інших громад. Одночасно відповідав за озеленення території академії. Йому належали проекти озеленення меморіалу захисникам Голосієва, навчальних корпусів і гуртожитків.

АСИСТЕНТ В. І. КЛЮЧНІКОВА —
ЗЕМЛЕВПОРЯДНИК ЗА ОСВІТОЮ І
ПЕДАГОГ-ГЕОДЕЗИСТ
У ФАХОВОМУ ЖИТТІ

Валентина Іванівна Ключнікова народилася 14 лютого 1930 року в м. Харкові, у родині військового. До середньої школи пішла в м. Кронштадті, куди перевели батька в 1938 р. На початку 1941 р. Валентина Іванівна разом з батьками переїхала в м. Таллін.

Одразу після початку війни була евакуйована в м. Оягуз Казахської РСР. В евакуації перебувала до кінця 1943 р. Батько Валентини Іванівни Зубенко Іван Нілович загинув на війні. В 1944 р. Валентина Іванівна з мамою, Стороженко Тетяною Яківною, повертається до Харкова, де продовжує своє навчання в міській середній школі № 2, яку закінчила в 1948 р. Цього ж року, після успішного складання іспитів, поступає на перший курс факультету інженерів землепорядкування Харківського сільськогосподарського інституту ім. В.В. Докучаєва.

Під час навчання, в 1951 р., Валентина Іванівна виходить заміж за студента інституту Ключнікова Олега Васильовича, а в 1953 р. народжує доньку.

З вересня 1953 р., за державним направленням, Валентина Іванівна починає працювати асистентом на кафедрі меліорації та геодезії Київського сільськогосподарського інституту. Після об'єднання сільськогосподарського та лісгосподарського інститутів у 1954 р. і створення Української сільськогосподарської академії її переводять на кафедру геодезії. Пізніше, після реорганізації, Валентина Іванівна переходить на кафедру лісовпоряд-

кування та геодезії лісгосподарського факультету, в складі якої працює до виходу на пенсію в квітні 1986 р.

Працюючи на кафедрі, Валентина Іванівна основну увагу приділяла навчальній, виховній і методичній роботі, брала участь у громадській роботі. Практично без перерви виконувала обов'язки наставника академгруп, незмінно керувала студентським науковим гуртком, тривалий час працювала секретарем товариства «Знання».

З урахуванням, що заняття з інженерної геодезії В. І. Ключникова проводила зі студентами першого курсу, для багатьох з них, особливо для випускників шкіл, вона була не тільки викладачем, а і другою мамою. Цьому неабияк сприяла її педантичність, не байдужість, вимогливість у поєднанні жіночністю та чарівністю. Вона не жаліла часу аби навчити своїх підопічних як основним засадам самостійного життя, відірваних від батьків студентів, так і премудростям інженерної геодезії, починаючи від шрифтів та масштабів і до мензульної зйомки. Її робочий день під час навчальної практики з інженерної геодезії в Дзвінківському лісництві, який включав польові роботи, камеральну обробку геодезичних даних, креслення планів і виховні години не рідко закінчувався близько півночі.

Плідні робочі стосунки склалися і у мене, молодого заступника декана, з Валентиною Іванівною в останні роки роботи перед виходом її на пенсію. Так сталося, що співробітникам факультету в той час були виділені дачні земельні ділянки на березі Ірпеня поруч з базою навчальних практик. На жаль, серед перших, що отримали ділянки, Валентини Іванівни не було. Знаючи її любов до Дзвінківських угідь, які за понад 30 років її роботи стали для неї рідними та не

маючи змоги приділити достатню увагу дачним турботам, я з великою радістю віддав Валентині Іванівні виділену мені ділянку вже з окультуреним ґрунтом і ... закопаною за звичаями в ґрунт пляшкою коньяку. Ні разу і крихточки не пожалів за цей час, що

свого часу прийняв таке рішення, оскільки ділянка утримується в ідеальному стані. А саме головне, що наша шановна Ключникова ось уже майже 30 років усі літні місяці проводить в активних турботах на березі річки Ірпінь, поруч з базою проведення практик з геодезії. (Єдиний «мінус», що на місці закопаної пляшки нині стоїть красень будинок).

Нехай Ваша невичерпна енергія і працьовитість Валентина Іванівна не згасають! Хай доля відсипле Вам ще сповна і радості, і наснаги, і довгих років життя!

ПРОФЕСОР С. М. КОЗЬЯКОВ —
ТОЙ, ХТО СВОЇМ ПРИКЛАДОМ
ВКАЗУВАВ НАМ ПРАВИЛЬНИЙ
АЗИМУТ ЖИТТЯ
(1919 — 2001)

Понад 35 років свого яскравого життя віддав служінню лісовій галузі країни та рідному лісогосподарському факультету незламний життєлюб, талановитий педагог, улюбленець не одного покоління студентів, добре відомий лісівничій громаді, доктор сільськогосподарських наук, професор, корифей з обліку та використання недеревних ресурсів лісу Сергій Миколайович Козьяков.

Він народився 12 липня 1919 р. в місті Чугуїв Харківської області, в інтелігентній сім'ї, в якій добре знали і цінували класичну музику та перлини світової літератури. Батько, Козьяков Микола Миколайович — інженер, а мати, Шелепова Ніна Олександрівна — вчителька.

У 1927 р. Сергій Миколайович пішов до Чугуївської середньої школи, яку закінчив у 1937 р. Того ж року він поступив до Харківського інженерно-будівельного інституту на геодезичний факультет. Навесні наступного року був направлений інститутом на роботу в Київський трест «Геотопозйомка», де працював топографом, потім керівником топографічного відділу у Вінницькій, а згодом — у Станіславській (Івано-Франківській) областях. На цій роботі Сергія Миколайовича застала війна. У зв'язку з поспішною евакуацією та за неможливості виїхати з хворою матір'ю, Сергій Миколайович змушений був залишитися на тимчасово окупованій території у м. Чугуєві, де протягом восьми місяців працював робітником деревообробного заводу.

З лютого 1943 р. С. М. Козьяков воював на фронтах Другої світової війни. У складі стрілецьких полків Степового, 2 і 3-го Українських та 1-го Білоруського фронтів Сергій Миколайович брав участь у багатьох запеклих боях: спочатку, автоматником, потім топографом, командиром відділення та заступником командира взводу автоматників.

У лютому 1945 р., під час визвольного бою поблизу Кенігсбергу, Сергія Миколайовича було важко поранено. Під час лікування у військовому шпиталі познайомився з молодою лікаркою Яфаєвою Фльорою Хасаньянівною, яка в квітні того ж року стала його вірною дружиною.

За проявлений героїзм і військову звитягу С. М. Козьякова нагороджено орденами Слави III ступеня, Вітчизняної війни першого ступеня, бойовими медалями «За взяття Кенігсберга», «За перемогу над Німеччиною у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр.» та іншими.

Після демобілізації з лав Радянської Армії, у листопаді 1945 р., Сергій Миколайович повернувся до Харкова для закінчення інституту. У червні 1946 р. він закінчив Харківський гірничо-індустріальний інститут, отримав диплом інженера-аерофотогеодезиста і був направлений на роботу в м. Уфу, де працював на посаді керівника топографічного відділку в Башнафтопроекті республіканського об'єднання Башнафта.

З квітня 1948 р. Сергій Миколайович працював асистентом у Башкирському сільгоспінституті, де проводив заняття з дисципліни «Геодезія» зі студентами лісогосподарського факультету, а з 1952 р. був переведений на посаду старшого викладача і читав лекції з дисциплін «Застосування авіації у лісовому господарстві» і «Математична статистика».

У 1950 р. С. М. Козьяков поступив на перший курс заочного відділення лісогосподарського факультету Башкирського сільськогосподарського інституту, який успішно закінчив у 1955 р.

Протягом 1960–1963 років Сергій Миколайович навчався у заочній аспірантурі на кафедрі лісової таксації та лісовпорядкування Ленінградської лісотехнічної академії. Кандидатську дисертацію на тему «Використання аерофотознімків для вивчення

поширення широколистяних лісів в умовах Башкирської АССР» успішно захистив у 1964 р., отримавши науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

З 1963 р. С. М. Козьяков працює на посаді доцента кафедри таксації та лісовпорядкування Уральського лісотехнічного інституту.

У 1965 р. Сергій Миколайович за конкурсом був обраний на посаду доцента кафедри геодезії Української сільськогосподарської академії. Працюючи на кафедрі, він незмінно, на високому науково-педагогічному рівні читає лекції з інженерної геодезії, навчаючи майбутніх лісівників визначати правильний азимут не тільки на місцевості, а і в їхньому подальшому фаховому та особистому житті.

Протягом 18 років С. М. Козьяков плідно проводив широкомасштабні наукові дослідження періодичності плодоношення дикорослих грибів, ягід та деяких лікарських рослин у лісах України, головним чином, Українського Полісся. Логічним підсумком наукових пошуків доцента С. М. Козьякова стала успішно захищена ним у 1984 р. докторська дисертація на тему «Наукові основи обліку недревної рослинної сировини при лісовпорядкуванні».

Протягом 1987-1993 рр. Сергій Миколайович завідував кафедрою лісовпорядкування та геодезії.

Крім основної роботи, С. М. Козьяков тривалий час працював за сумісництвом таксатором, а також керівником і відповідальним виконавцем науково-дослідницьких проектів різних рівнів, зокрема і роботи Всесоюзного масштабу «Недревна рослинна сировина лісів СРСР».

Великий досвід роботи Козьякова Сергія Миколайовича дозволив йому бути експертом лісовпорядної комісії Мінліспрому та Мінлігоспу УРСР, членом науково-технічної ради Мінлігоспу УРСР та членом редакційної ради журналу «Рослинні ресурси» АН СРСР.

Сергій Миколайович видав як співавтор кілька науково-популярних книг, головним чином, з питань використання капелюшних грибів. Він — співавтор підручника для лісових технікумів «Технология заготовки и переработки недревесных ресурсов леса» (1987). Його перу належать монографічні видання: «Гриби»

(1979); «Все о съедобных грибах» (1987), «Лекарственные ягодные растения» (1991) та низка інших праць, добре відомих науковцям і практикам лісової галузі. Усього Сергій Миколайович опублікував понад 40 наукових та науково-популярних праць.

За значний внесок у лісову науку професорові С. М. Козьякову було присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки (1990).

С. М. Козьяков запам'ятався усім, хто його знав, глибоко ерудованим, високої культури та працездатності людиною, гарним організатором та керівником, товариським і тактовним співробітником, душею приятельської компанії. Завдяки своїй людяності він користувався непересічним авторитетом як у студентському, так і в професорсько-викладацькому середовищі. Вражала унікальна пам'ять Сергія Миколайовича, яку він постійно тренував до останніх днів. Він міг годинами безупинно декламувати короткі оповідання А. Чехова, вірші О. Пушкіна, М. Лермонтова, С. Єсеніна та багатьох інших як у колі своїх друзів, так і з професіональних сцен. А чого варті були у його виконанні гуморески П. Глазового!

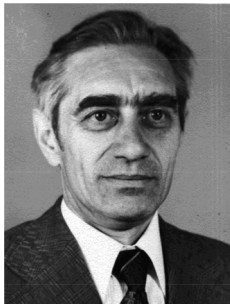
Незабутніми для мене стали післячорнобильські поїздки за чистими продуктами з Сергієм Миколайовичем на його легковій автомашині (Жигулях «голубой мечте») до Закарпаття. Дорога з однією зупинкою (за Хмільником, біля улюбленого колодязя, з життєдайною, на думку професора, водою) тривала близько 11 годин. Увесь цей час мій Учитель дуже виразно і практично безупинно читав улюблені вірші та прозу, від яких утома зникала, а час минав ніби мить.

Добре відома любов проф. С. М. Козьякова до спорту, особливо, до волейболу та лижних перегонів, займатися якими він не припиняв, не зважаючи на вік, статус і високу завантаженість. Волейбольна дружина факультету під його проводом не один рік перемагала у першостях серед збірних викладачів факультетів університету та ВНЗ м. Києва.

Вірний чоловік, прекрасний батько, який виховав двох синів Володимира та Олександра, люблячий дідусь — ці та інші чесноти професора робили Сергія Миколайовича центром життя та Всесвіту своїх рідних і близьких.

Сягнувши висот і визнання, Сергій Миколайович Козьяков залишався звичайною людиною, доступною для колег та студентів. Яскраво прожите ним життя нині є для нас, його молодих колег, прикладом і азимутом-дороговказом.

Не стало С. М. Козьякова 27 лютого 2001 року. Похований він на кладовищі с. Новосілки Києво-Святошинського району.

ДОЦЕНТ Г. С. КОРЕЦЬКИЙ — НАЩАДОК КНЯЖОГО РОДУ

За оповідями прашчурів, Георгій Семенович нащадок княжого роду Корецьких, родинне містечко якого Корець є і нині у Рівненській області. За відданість Вітчизні його прапрадід у свій час, за служіння вірою і правдою Вітчизні, царською милістю отримав земельні володіння біля с. Фастівець у Фастівському повіті. Так на Київщині розпочала своє буття одна із гілок родинного дерева Корецьких.

Ось як пише про свої дитячі та буремні воєнні роки сам Г. С. Корецький: «Народився я світлого понеділка 16 квітня 1928 року в українській родині Корецького Степана Михайловича 1901 р. народження та Віри Василівни 1907 р. народження в хаті, збудованій на початку 18 ст. на околиці м. Фастів за р. Унава в районі Журавлівки.

Тато, після навчання у школі, до 1922 р. займався сільським господарством, а пізніше — працював службовцем у Робітничо-селянській Червоній Армії та на різних підприємствах м. Фастова, (найдовше токарем на заводі «Червоний Жовтень»), а мама, до заміжжя займалася сільським, а після — домашнім господарством.

Нас, двох хлопчаків, з 2-ох років вчили читати та писати. Проте з січня 1932 року навчання припинилося, оскільки тато було репресовано на п'ять років. Повернувся батько перед першим вереснем 1936 р. Він і повів мене до школи у перший клас. Навчатися мені було легко і цікаво. Швидко пролетіли п'ять років

навчання і 21 червня 1941 року я отримав похвальну грамоту за успішне закінчення 5-го класу. Та вранці наступного дня почув і побачив війну: о десятій годині зенітні гармати стріляли по літаках з чорними хрестами на крилах, що низько летіли понад давнім Київським шляхом, який проходив у напрямку Києва в 60-70 метрах від нашого двору. А вже в серпні в місті рвалися снаряди, був підбитий танк, з'явилися перші поранені танкісти, мешканці і серед них мій тато. По головній вулиці відступали неорганізовані колони червоноармійців, у цей час в місті почалося пограбування магазинів та інших установ.

На початку вересня в село увійшли гітлерівці, які одразу почали зганяти в табори полонених червоноармійців, чиновників, євреїв та росіян, що не встигли виїхати на схід. До українців ставилися лояльно. Вже в січні 1942 р. повернули селянам реквізовану землю та іншу спадщину. Бабуня з татом теж отримали частку спадщини — декілька десятин землі в степу під Фастівцем, господарювання на якій допомогло родині пережити лихоліття окупації.

У вересні 1943 р., коли за Дніпром вже гучно гриміли гармати, гітлерівці зникли з міста, залишилися лише адміністрація з невеликою охороною та зенітна військова частина приблизно за 800 м від нашого двору. А 6 вересня шляхом, що йшов з Києва підійшов перший і єдиний танк та заблокував виїзд з міста перед мостом через р. Унаву автоколоні з адміністрацією гітлерівців та її охороні. Здається, того ж дня з'явилися і партизани Томашівського загону, що знаходився в лісі за 8-10 км від міста. Декілька днів знову було безвладдя. Потім першими з'явилися чиновники та директори підприємств. Через декілька днів ми з татом пішли на завод і почали працювати. Тато за токарним станком, а я його помічником».

В січні 1944 р. Г. С. Корецький продовжив навчання в 6-му класі, але помічником токаря у тата працював до кінця війни, за що отримав статус учасника Великої Вітчизняної війни.

Десятирічку Георгій Семенович закінчив у 1948 році з срібною медаллю. Того ж року, як відмінник навчання, був зарахований до Київського лісгосподарського інституту на однойменний факультет, який закінчив 1953 р. Молодого дипломованого лісівника направляють на роботу до Барановського військового

лісництва Далекосхідного військового округу, яке діяло на правах лісгоспу з конторою в м. Уссурійськ. До серпня 1957 р. він обіймав посаду начальника лісництва. Повернувшись в Україну, Г. С. Корецький працює в Українському науково-дослідному інституті механічної обробки деревини (УкрНДІМОД): спочатку старшим техніком, потім старшим інженером і старшим науковим співробітником.

Доцент Г. С. Корецький з колегами доцентами П. І. Герасименком (крайній зліва) та В. М. Портним (у центрі)

З 1963 р. Г. С. Корецький навчається в очній аспірантурі при кафедрі лісових культур Української сільськогосподарської академії під науковим керівництвом завідувача кафедри, професора Б. Й. Логгінова. Закінчивши аспірантуру, Георгій Семенович працює молодшим науковим співробітником Боярської лісової дослідної станції. У березні 1967 р., після успішного захисту кандидатської дисертації на тему: «Використання берези в лісових культурах Полісся Української РСР», його переводять на посаду старшого наукового співробітника.

У грудні 1969 р. Г. С. Корецького, який з 30 серпня 1968 р. працював за наказом, обирають за конкурсом на посаду асистента

кафедри лісових культур. З 1976 р. на цій кафедрі він працює старшим викладачем, а з 1978 р. і до виходу на пенсію у 1994 р. – доцентом.

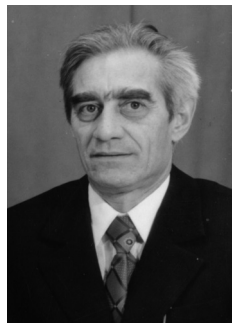
Георгій Семенович брав активну участь у громадському житті колективу: обирався головою профбюро та заступником секретаря партбюро лісгосподарського факультету, членом профкому УСГА, партгрупоргом кафедри, неодноразово виконував обов'язки наставника академгрупи, голови та агітатора виборчої дільниці.

Наукові інтереси Г. С. Корецького були досить різноманітними. Він займався дослідженням ролі берези у соснових культурах, підбором деревних видів для захисно-декоративного заліснення вугільних шахт Донбасу і залізрудних відвалів Криворіжжя, вивчав ріст насаджень на цих об'єктах. Окрім того, Георгій Семенович розробляв способи розмноження зеленим живцюванням троянд, інших гарно квітучих кущів та шовковиці. Ним опубліковано понад 60 наукових і навчально-методичних робіт, він — співавтор навчального посібника «Лесные культуры» (1986) та підручника «Лісові культури» (1995).

Г. С. Корецький дав життя двом синам Сергієві та Григорію і доньці Олені. Нині з дружиною Валентиною Григорівною виховують онуків.

Георгій Семенович і сьогодні, у свої 88 років, збагачений мудрістю та життєвим досвідом, з молодечим запалом крокує по життю з притаманною йому принциповістю та небайдужістю до того, що твориться у світі, в країні, Новосілках, де вони мешкають з дружиною Валентиною Григорівною, на дачі поблизу Ржищева, на якій вони залюбки працюють або на Феофанівському ринку. До всього є у нього своя справа, своя точка зору.

Тож нехай тішать Вас, Георгію Семеновичу, Ваші рідні та друзі, аби ще довгий час у Вашому серці жили оптимізм і життєва наснага, аби повернулися до Вас сторицею даровані Вами довколишнім доброта, щедрість та милосердя.

ПРОФЕСОР А. І. КОТОВ —
БІБЛЮФІЛ, ЯКИЙ ЖИВ І ТВОРИВ
У КВАРТИРІ-БІБЛІОТЕЦІ
(1907 — 1988)

Однією з головних рис Анатолія Івановича була непересічна любов до фахових видань, хоча не менше була йому до вподоби українська, російська та зарубіжна класика. Жодне нове видання не минало його уваги. Не дивно, що список використаних літературних джерел рукопису його докторської дисертації містив понад дві тисячі найменувань, а квартиру, в якій проживала родина Котових, сміливо можна було назвати квартирою-бібліотекою.

Анатолій Іванович Котов народився 14 грудня 1907 р. в селі Шабликіно, райцентрі Орловської області, в родині вчителя початкової школи з більш як 40-літнім стажем. Батько, як писав Анатолій Іванович у автобіографії, походив з селян-середняків. Мати померла у 1908 р.

З 1915 р. по 1922 р. А. І. Котов навчався у сільській початковій школі, після 7-го класу якої вступив до Карачевського педагогічного технікуму Орловської області, який закінчив у 1925 р.

У вересні 1925 р. Анатолій Іванович, після успішного складання вступних іспитів, стає студентом лісового факультету Воронізького сільськогосподарського інституту, який закінчує з відзнакою у 1930 р.

З червня 1930 р. до липня 1932 р. дипломований інженер А. І. Котов працює за державним направленням спеціалістом лісового господарства Іманського ліспромгоспу Хабаровського краю.

У серпні 1932 р. він повертається на європейську частину СРСР і протягом шести місяців працює науковим співробітником Шиповського досвідного лісгоспу.

З березня 1933 р. до серпня 1938 р. Анатолій Іванович працює на Березовському деревообробному комбінаті в селищі Бір Воронізької області, спочатку техноруком, а потім завідувачем виробництва.

Напередодні свого 31-річчя А. І. Котов поступає до аспірантури Брянського лісгосподарського інституту і за сумісництвом виконує обов'язки асистента кафедри лісової таксації.

З березня 1942 р. до кінця листопада 1945 р. А. І. Котов в рядах діючої армії у складі 113 мінометного полку воює з фашистськими загарбниками на різних фронтах: Західному, Брянському, 1-му Білоруському. За ратні подвиги Анатолія Івановича нагороджено двома орденами Червоної Зірки та п'ятьма медалями.

Після демобілізації з лав Радянської армії Анатолій Іванович повертається до Брянського лісгосподарського інституту і з грудня 1945 р. працює спочатку асистентом, потім старшим викладачем (1949), доцентом (1950) кафедри лісовпорядкування. У 1949 р. А. І. Котов успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «Исследование роста сосново-березовых насаждений высшей производительности».

У листопаді 1951 р. А. І. Котов обирається за конкурсом на посаду завідувача кафедри економіки та організації лісового господарства Київського лісгосподарського інституту. З вересня 1954, протягом 12-и років, працює доцентом кафедри лісової таксації. З жовтня 1954 р., після обрання за конкурсом, працює деканом лісгосподарського факультету Української сільськогосподарської академії.

Особливо плідною була робота Анатолія Івановича на посаді завідувача кафедри лісовпорядкування та геодезії, на яку його було обрано в жовтні 1966 р. За одинадцять років (до серпня 1976 р.) роботи на посаді завідувача кафедри А. І. Котов, разом зі своїми колегами і соратниками спромігся перетворити кафедру в одну з кращих серед профільних у СРСР. У 1977 р. він обирається на посаду професора кафедри, а з 1981 р. працює професором-консультантом.

Анатолій Іванович з родиною жив у професорському будинку поблизу першого навчального корпусу. В його трикімнатній квартирі розміщалася чи не найбільша в Україні особиста фахова бібліотека. Стелажами з книг були заставлені практично всі приміщення, починаючи від вітальні і закінчуючи спальними кімнатами. Очевидно ця фахова розкіш та близькість до місця роботи стали причиною частих зібрань на його квартирі колег по роботі професорів П. Г. Кального, Т. Т. Малюгіна, О. О. Салганського, С. М. Козьякова, проректора, доцента О. М. Чернеги та багатьох інших. Такі зібрання ставали одночасно і центром дозвілля, і місцем продовження роботи. Це були не формальні конференції-семінари фахового напрямку науковців з різних напрямів лісгосподарської діяльності. Тут вирішувалися поточні виробничі питання та проводилися чемпіонати з шахів і преферансу.

Вперше на квартирі у Анатолія Івановича я побував під час дипломного проектування, коли зі своїм товаришем по навчанню Михайлом Шахворостовим прийшли до нього, аби отримати перевірені ним чорновикі наших дипломних робіт. Вдруге, — коли я поступив до аспірантури і прийшов на традиційне зібрання колег-професорів проконсультуватися з шановними вчителями з приводу теми дисертаційної роботи «Захист лісових культур від потрапи дичиною». Тоді я почув у відповідь від Олексія Олександровича Салганського, незаперечного авторитета з лісової зоології та мисливствознавства, вислів, який став крилатим: «Молодой человек, не культуры надо защищать от дичи, а дичь — от культуры!»

Під час навчання в аспірантурі заходив частіше — попитати, чи є в нього книжки, які мене цікавили. Нерідко в його теці були перлини, відсутні в університетській бібліотеці. Вже будучи на пенсії, Анатолій Іванович запросив мене додому і подавав мені декілька фоліантів з власної бібліотеки (нині вони знаходяться у кафедральній бібліотеці з особистих зібрань класиків-лісівників).

На якій би посаді не працював Анатолій Іванович, чи деканом факультету, чи завідувачем кафедри або професором, він залишався звичайною, простою, надзвичайно спокійною та врівноваженою людиною, доступною для колег і студентів. З особливою вдячністю його згадують аспіранти і дипломники, які на собі відчували батьківське тепло, життєвий досвід та енциклопедичні знання, якими він щедро ділився з кожним із них.

Не стало А. І. Котова у 1988 р. Поховано на Лісовому цвинтарі м. Києва.

СТАРШИЙ ВИКЛАДАЧ
В. С. КУРИЛО —
ЕРУДИТ-НОВАТОР
(1932 — 2006)

Зовсім мало викладав на нашому курсі Віктор Сергійович Курило, який в 1972 році, коли ми вивчали навчальну дисципліну «Механізація лісгосподарських робіт», тільки розпочинав свою викладацьку діяльність в Українській сільськогосподарській академії. Позналилися ми з ним під час навчальної практики, яку проходили у Дзвінківському лісництві, де він допомагав досвідченим колегам по кафедрі проф. Тимофію Тимофійовичу Малюгину та доц. Олександром Микитовичу Чернезі. Молодий асистент запам'ятався нам своєю обізнаністю як в теоретичних питаннях, так і різнобічними практичними навичками з механізації різних лісгосподарських робіт. З однаковим успіхом він проводив регулювання паливної системи тракторів і глибини обробки ґрунту, ділився секретами управління колісними та гусеничними машинами.

Віктор Сергійович Курило народився 10 грудня 1932 р. у м. Охтирка Сумської області. Навчання в середній школі перервала Друга світова війна. Незважаючи на дитячий вік, протягом 1943-1945 рр. В. С. Курило працював у колгоспі на різних роботах, за що він отримав статус учасника Великої Вітчизняної війни.

Після закінчення середньої школи Віктор Сергійович поступає до Харківського інституту механізації та електрифікації сільського господарства, який успішно закінчив у 1956 р. За державним направленням молодий спеціаліст-механік працює спочатку

завідувачем майстерні машинно-тракторної станції, потім головним інженером радгоспу в Алма-Атинській області, а повернувшись з Казахстану — головним інженером механізованого лісгоспу «Жовтневий» у Херсонській області.

Упродовж 1959-1962 рр. Віктор Сергійович проходить аспірантську підготовку на кафедрі механізації лісгосподарських робіт і лісоексплуатації УСГА під керівництвом добре знаного не тільки в країні, а і далеко за її межами професора Івана Митрофановича Зими. Після завершення навчання в аспірантурі В. С. Курило тривалий час працював головним інженером-механіком та старшим науковим співробітником Боярської лісової дослідної станції, маючи таким чином реальні можливості для втілення своїх наукових розробок та ідей у реальні конструкції технічних засобів.

Серйозну інженерну підготовку, досвід та тривалу практику використання машин і механізмів на різних виробничих операціях В. С. Курило спрямовував на вдосконалення механізмів і знарядь, розробку нових технологій з метою осучаснення процесів з лісовирощування та лісозаготівлі.

Віктор Сергійович створив оригінальний агрегат для звалювання дерев з корінням (деревовал Курила — ДК-1), зразки якого добре себе зарекомендували як в Україні, так і за її межами.

У 1972 р. Віктор Сергійович переходить на посаду асистента кафедри механізації лісгосподарських робіт і лісоексплуатації УСГА, а згодом — старшого викладача кафедри.

В. С. Курило опублікував близько 60 наукових робіт, отримав 19 авторських свідоцтв на винаходи, нагороджений двома бронзовими медалями ВДНГ СРСР, знаком «Винахідник СРСР».

Студенти пам'ятають Віктора Сергійовича як прекрасного лектора, вдумливого викладача, а співробітники факультету — як цікавого співрозмовника з широкою ерудицією і оригінальними поглядами на життя, розвиток суспільства та галузі.

У 2002 р. В.С. Курило пішов на пенсію. Не стало його 25 грудня 2006 р. Поховано Віктора Сергійовича на Сумщині на міському цвинтарі Охтирки біля батьків.

Науково-педагогічну стежину батька в навчально-науковому інституті лісового і садово-паркового господарства продовжує торувати його улюблена донька, доцент кафедри лісівництва Ольга Вікторівна Токарева — талановитий педагог, берегиня музею та славних традицій, започаткованих нашими попередниками.

ПРОФЕСОР Д. Д. ЛАВРИНЕНКО —
ІНТЕЛІГЕНТ-ІНТЕЛЕКТУАЛ
З ВЕЛИКИМ І ЧУЙНИМ СЕРЦЕМ
(1913 — 1979)

Філософи стверджують, що Велике видно тільки здалека. Повною мірою це стосується і наших дорогих учителів, корифеїв вітчизняного лісівництва, галузевої науки та фахової освіти, одним із яких був доктор сільськогосподарських наук, професор Дмитро Данилович Лавриненко.

Вперше про нього та його непересічні наукові праці я почув під час навчання у Сторожинецькому лісовому технікумі з вуст викладача лісівництва Л. К. Гайдука. Леонід Кирилович, використовуючи матеріали проф. Д. Д. Лавриненка, розповідав про особливості взаємовідносин дуба звичайного і ясена звичайного у різних гігροтопах діброви. Мені з тих пір запам'яталися обґрунтовані пояснення причин і механізму цього явища.

Вдруге про Дмитра Даниловича я почув від мого, на рік старшого товариша по технікуму, на той час вже студента першого курсу лісгосподарського факультету УСГА, Петра Миколайовича Рудька, який напередодні Нового 1969 року, гостюючи у Сторожинці, характеризував нам своїх київських викладачів і з ентузіазмом та невідомим захопленням розповідав, що «...в академії у Києві лекції читають відомі у всьому світі професори Б. Й. Логгінов, І. І. Зима, Т. Т. Малюгін, М. В. Давидов, П. Г. Кальной, К. Є. Нікітін, Д. Д. Лавриненко, А. І. Котов та інші, більшість із яких є авторами відомих кожному з нас підручників і посібників, за якими ми навчаємося у технікумі, пізнаючи мудрість фаху».

Саме ця розповідь визначила вибір Української сільськогосподарської академії для мого подальшого фахового навчання.

Навчаючись на другому курсі лісгосподарського факультету, я став свідком гострої наукової полеміки під час наукового семінару в ауд.102 1-го корпусу про переваги та недоліки чистих і мішаних за складом лісостанів між Дмитром Даниловичем та добре знаним не тільки у країні, а й за її межами вченим-таксатором, проф. К. Є. Нікітіним. Важко було протистояти вихованому інтелегенту з м'якою вдачею проф. Д. Д. Лавриненку енергійному, напористому, подекуди безапеляційному Костянтинові Євлампійовичу. Вперше (тому й врзалося у пам'ять) я на власні очі побачив, як можна спокійно, коректно, оперуючи науковими даними, відстоювати свою позицію, як після гострої дискусії опоненти обнімалися і спілкувались на інші теми, як поважно вони ставилися один до одного у житті, залишаючись із власними точками зору з тих чи інших наукових положень.

Дмитро Данилович був не тільки видатним Вченим, а й прекрасною, надзвичайно ерудованою та високо інтелегентною Людиною. Про це насамперед свідчило його відношення до оточуючих: рідних, колег, підлеглих і до нас, студентів. Особливо вражало його батьківське, незалежно від успішності однакове ставлення до нас, студентів, різних за темпераментом і вдачею, вихованістю та розумовими здібностями. До кожного він знаходив ключик, який дозволяв йому бути переконливим і у той же час своїм. Тому нам дуже повезло, коли у вересні 1971 року куратором 1 групи 3 курсу було призначено проф. Д. Д. Лавриненка. Вже на першій політінформації новий наставник запитав у групи, чи не варто розширити зміст нашої виховної години, який традиційно включав ознайомлення з подіями, які протягом минулого тижня мали місце у країні та світі загалом. Перше, про що більшість подумала про себе, було: «нам і цього багато». Наше мовчання він розцінив як згоду. Почав Дмитро Данилович з того, що розповів нам про різницю між «вищою» і «верхньою» освітою, про необхідність стати не тільки висококласним фахівцем, а й інтелегентною Людиною з великої літери. Свою першу виховну годину новий наставник завершив філософськими віршами і проханням подумати, якими повинні бути наші майбут-

ні зустрічі, передбачені розкладом, затвердженим проректором з навчальної роботи. Соромно згадувати, але на наступній політінформації ми знову нічого не запропонували. Дмитро Данилович був готовий і до такого розвитку подій. Тож після коротких повідомлень про внутрішні та зовнішні події розпочав надзвичайно цікавий екскурс в історію лісівництва та вітчизняного і світового лісового господарства. Оповідь професора зачарувала навіть нас, випускників технікумів. Потім були цікаві розповіді про класиків світового лісівництва, вітчизняних корифеїв-лісівників у таких деталях, що не могли не зацікавити, так само, як і його змістовні та високонаукові лекції з лісознавства. Але найбільше нас вразили його піші екскурсії старим, у осінній позолоті, Києвом. Практично про кожну вулицю, кожний будинок з меморіальними дошками або без них Дмитро Данилович міг говорити годинами, починаючи від архітекторів та історії їх будівництва і закінчуючи видатними постатями, які у них проживали протягом століть.

Мабуть тому ми, студенти 60-х — 80-х років минулого століття, завжди з душевною теплотою і ніжністю згадуємо професора Дмитра Даниловича, який читав нам фундаментальні лекції з лісознавства з чіткою дикцією, проникливим тихим голосом, через що усі хотіли сидіти за першими партами, аби нічого не пропустити, оскільки його лекції розкривали перед нами таємниці взаємовпливу видів деревних рослин в лісових ценозах, розуміння яких і визначає сутність лісівника.

Видатний український вчений, корифей у галузі лісових культур, лісівництва, геоботаніки й екології, доктор сільськогосподарських наук, професор Дмитро Данилович Лавриненко народився 2 липня 1913 р. в селі Локнисте Менського району на Чернігівщині, у сім'ї сільського вчителя. Після закінчення семирічки у Чернігові юнак вступає до місцевої землевпорядної лісової школи, яка у 1930 р. була реорганізована в лісомеліоративний технікум. З 1931 р. дипломований спеціаліст працює районним лісівником Решетилівки на Полтавщині, а згодом — дільничим лісівником у Добрянському лісгоспі на Чернігівщині.

У 1934 р. Дмитро Данилович поступає на лісгосподарський факультет Українського лісотехнічного інституту, який закінчує з

відзнакою у 1939 р. і залишається працювати асистентом кафедри загального лісівництва. З вересня 1940 р. Д. Д. Лавриненко навчається у заочній аспірантурі під керівництвом завідувача кафедри лісових культур проф. В. Е. Шмідта.

З перших днів і до кінця війни Дмитро Данилович — у лавах Червоної армії. За проявлені мужність і героїзм нагороджується орденом Червоної Зірки та чотирма медалями.

З грудня 1945 р. Д. Д. Лавриненко спочатку працює молодшим науковим співробітником Ботанічного саду АН УРСР, а з організацією у липні 1946 р. Інституту лісівництва АН УРСР переходить на роботу до нього, де і працює до злиття його з УкрНДІЛГА. Протягом 1956-1966 рр. очолює в інституті відділ лісових культур.

Наукову роботу розпочав ще студентом КЛГІ з вивчення унікальних дубових насаджень Тростянецького лісгоспу на Сумщині. Молодий науковець у дипломній роботі вперше обґрунтовує специфічну взаємодію дуба та ясена у насадженнях Лісостепу. При цьому він встановив, що масове випадання дуба із насадження відбувається не через вплив модрини, як уважав П. К. Фальковський, а саме через вплив ясена, який істотно активізує свій ріст під впливом модрини. Подальші дослідження цих об'єктів під керівництвом проф. П. С. Погребняка уже у повоєнні роки стали основою для написання кандидатської дисертації на тему «Дубово-ясеново-модринові культури», яку Дмитро Данилович захистив у жовтні 1947 р.

У 1950 р. Д. Д. Лавриненком у співавторстві з А. М. Флоровським та А. К. Ковалевським були опубліковані знані праці «Типи лісових культур для площ Держлісфонду СРСР», у 1951 — «Сосново-дубові культури», у 1952 — «Визначення розповсюдження коріння у лісі», у 1953 — «Взаємодія дуба, сосни і ясена в культурах Лісостепу України».

Д. Д. Лавриненко вже 1950 р. був цілком переконаний у правильності підходів проф. П. С. Погребняка щодо лісотипологічної

класифікації місцеоселень. Саме йому і було доручено виступити з доповіддю «Значення типів лісу у лісовому господарстві» на першій Всесоюзній нараді з лісової типології, яка відбулася 3-5 лютого 1950 р. і на якій розгорілася гостра дискусія між представниками двох напрямків: фітоценологічним, очолюваним В. М. Сукачовим, і лісівничо-екологічним на чолі з П. С. Погребняком.

Д. Д. Лавриненко відстоював позиції лісівничо-екологічної типології і на Республіканській конференції з питань подальшого розвитку степового лісорозведення в Україні, яка відбулася у жовтні 1950 р. У своїй доповіді «Застосування лісової типології в агролісомеліорації» учений запропонував для оцінки степових місцеоселень детальні показники на основі едафічної сітки.

Підвищений інтерес до розкриття механізму взаємодії деревних видів і глибоке розуміння основ лісової типології визначили напрямок подальших наукових пошуків Дмитра Даниловича. Проведені ним дослідження у Північному Лісостепу (1946-1948 рр.), Південному Лісостепу та Степу (1949-1951 рр.) і на Поліссі (1954-1955 рр.) дозволили Д. Д. Лавриненку вже в 1959 р. захистити докторську дисертацію на тему «Взаємодія ясена з дубом та іншими породами в лісах України». В 1961 р. йому було присвоєно звання професора за спеціальністю «Лісові культури».

В УкрНДІЛГА Дмитро Данилович головну свою увагу зосередив на розробці науково обґрунтованих типів лісових культур для України. У 1966 р. Д. Д. Лавриненко обирається завідувачем кафедри загального лісівництва УСГА, на якій і працює до виходу на пенсію у 1977 році. Лекції завідувача кафедри відзначалися глибоким змістом, діалектичним підходом до трактування процесів та явищ, котрі відбуваються в лісових насадженнях. У тому ж році Дмитро Данилович у співавторстві з Г. І. Редьком, А. А. Лишенком та А. К. Ковалевським видав чергову монографію «Создание тополевых насаждений», а у 1970 р. він опублікував своє бачення щодо того як найдоцільніше створювати дубові деревостани у монографії «Створення лісових культур у дібровах України».

Д. Д. Лавриненко одночасно з науковими дослідженнями проводив і велику громадську роботу. Так, з 1968 року, він був дійсним членом Президії Київської міської філії товариства охо-

рони природи, а протягом 1961–1968 рр. — членом Президії та Головою Харківської філії цього товариства. Дмитро Данилович дуже любив і добре знав українську та російську літературу. Через його надзвичайну скромність мало хто, окрім його рідних, знав, що він написав автобіографічний роман у віршах. Лише після того як передчасна смерть забрала цю прекрасну людину, на його поминках, рідні увімкнули магнітофон і присутні почули цей роман у виконанні автора.

Під керівництвом Дмитра Даниловича своєчасно отримали науковий ступінь кандидата наук 17 здобувачів. Усього Дмитро Данилович опублікував 5 монографій, 8 брошур та понад 140 наукових статей і методичних рекомендацій.

Глибокі знання своєї справи, широка ерудиція в питаннях лісівництва, виключна працездатність, інтелігентність, простота та людяність принесли Дмитру Даниловичу заслужену повагу співробітників, колег і студентів.

1 листопада 1979 р. Дмитра Даниловича не стало. Поховано його на Байковому кладовищі м. Києва.

Проф. Д. Д. Лавриненко був надзвичайно світлою і доброю людиною. Його нема з нами вже майже 40 років. Але про таких кажуть: «Він житиме у наших серцях до тих пір, поки житимемо ми!».

Його доброта продовжує творити добрі діла і нині. Його діти, донька і син, передали фахову літературу батька до бібліотеки особистих зібрань класиків-лісівників (ауд. 51 1-го навчального корпусу НУБіП України), яку було відкрито на кафедрі відтворення лісів та лісових меліорацій у 2013 р. Тепер зібрана проф. Д. Д. Лавриненко фахова література, його особисті праці вірою і правдою слугуватимуть студентам-лісівникам, які визначатимуть майбутнє українського Лісу.

ДОЦЕНТ В. П. ЛЕВЧЕНКО —
ЛІСІВНИК ЗА ОСВІТОЮ,
ХУДОЖНИК ЗА ПОКЛИКОМ
(1913 — 1982)

Народився Володимир Палладійович Левченко 20 липня 1913 р. на станції Долгая Лівенського району Орловської області, в родині службовця. Батько, Палладій Єфремович, до 1921 р. служив помічником начальника станцій Долгая та Скарятіно Московсько-Київсько-Воронізької залізниці. У 1921 р. родина Левченків переїхала до м. Черкаси тоді ще Київської області, в якому батька знову було призначено помічником начальника на той час великої станції. Голодного і холодного 1933 р., рятуючи життя, родина переїжджає до станиці Усть-Лабінської Краснодарського краю. Тут батько Володимира Палладійовича пропрацював понад 22 роки завідувачем транспортного цеху місцевого елеватора. Мати все життя займалася домашнім господарством, старша сестра працювала бухгалтером, а менший брат загинув на фронтах Другої світової війни.

У 1927 р. В. П. Левченко закінчив семирічну залізничну школу в м. Черкаси. Протягом трьох років працював на різних роботах, а з 1930 до 1935 р. служив на залізничних станціях Черкаси-Пристань, Черкаси та Бобринська (нині Шевченкове) на посадах зважувача, статиста і помічника начальника станції.

З 1935 по 1937 рр. проходив строкову військову службу в 58-й стрілецькій дивізії. Після демобілізації працює на залізничній станції м. Краснодар плановиком і одночасно відвідує вечірню школу для дорослих.

У 1938 році поступає на 1-й курс лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту, з студентської лави якого на початку липня 1941 р. був призваний до лав Червоної армії. Службу проходив у військах Уральського військового округу: спочатку писарем 13-го запасного полку, а потім — помічником командира взводу топографічної розвідки. Демобілізувався у вересні 1945 р. за рапортом-проханням продовжити навчання в інституті. За участь у війні В. П. Левченка нагороджено трьома медалями.

Повний курс програми лісогосподарського факультету закінчив у грудні 1946 р. Як студента-відмінника і фронтовика Володимира Палладійовича залишають працювати в інституті. Роботу почав з посади старшого лаборанта кафедри лісоексплуатації.

З 1947/1948 навчального року по 1951 р. В. П. Левченко працює асистентом, а з набуттям досвіду — старшим викладачем кафедри лісоексплуатації.

Жадоба до знань та розуміння необхідності подальшого підвищення кваліфікації змусили Володимира Палладійовича в 1954 р. поступити до однорічної аспірантури Інституту Лісу АН СРСР, який працював у Москві. Науковим керівником розпорядженням академії наук було призначено доктора сільськогосподарських наук В. Є. Вихрова. Кандидатську дисертацію «Строение и физико-механические свойства древесины лиственницы европейской, произрастающей в культурах Украинской ССР» В.П. Левченко захистив до свого 45-річчя 23 червня 1958 р.

З 1959 р. Володимир Палладійович працює на посаді в. о. доцента, а в 1961 р. отримує атестат доцента по кафедрі механізації лісогосподарських робіт і лісоексплуатації Української сільськогосподарської академії.

З Володимиром Палладійовичем я познайомився ближче у Дзвінківському лісництві Боярської ЛДС, проходячи навчальну практику з лісової таксації після важкої травми, отриманої у фінальному матчі з футболу на Кубок УСГА. Сильні головні болі не проходили (мене опікував товариш по курсу М. В. Шахворостов), допікав шум, гамір, які супроводжували студентське життя. Шукаючи усамітнення у лісових прогулянках або вздовж берега Ірпе-

ня, я вийшов на Володимира Палладійовича, який писав етюди та картини про природу олією і аквареллю. Ми, студенти, знали, що він є членом редколегії, оформлювачем факультетської стіннівки «Лісовод» — кращої в академії. Але щоб художник?! Я попросив дозволу поспостерігати за його роботою. У відповідь — тиша... Загалом всі знали, що він малоговоркий. Тому, так і не отримавши ні дозволу, ні відмови, я простояв мовчки біля художника до закінчення картини. Дорогою на базу він запитав мене, чи я пишу? Почувши, що ні, він філософськи прокоментував: «Я теж не зразу почав писати, а зараз без пензля не можу». Наступні дні я вже чекав, коли після обіду В. П. Левченко йтиме на природу аби малювати. Про що ми тільки не говорили під час цих зустрічей... Для мене то були кращі ліки.

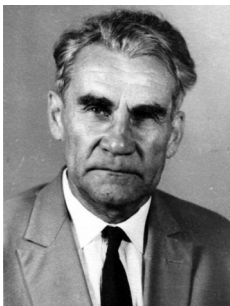
На четвертому курсі Володимир Палладійович почав читати нам лекції з лісоексплуатації з основами деревообробки і практично з першої лекції запросив мене і декількох моїх друзів, за плечима яких був технікум, на наукову роботу по госптемі. Та робота і спілкування з В. П. Левченком для нас студентів стала доброю наукою про життя, про принциповість, людяність і порядність.

Не забуду ще один випадок, пов'язаний з В. П. Левченком. Вже працюючи на факультеті, як і всі викладачі, був присутнім на відкритих партійних зборах. Був на них і безпартійний Володимир Палладійович. Розглядалося питання про підвищення академічної успішності. Ніхто не очікував, що слово візьме доцент В. П. Левченко (з відомої причини, в основі якої — його мовчазність). У своєму виступі він розповів, що у нього на потоці вчився один студент (не пам'ятаю вже його прізвища), якого всі знали як ледаря, у якого він приймав останній іспит (лісоексплуатацію ми здавали в останньому семестрі) і з притаманною тільки йому гіркотою в голосі, звертаючись до комуністів, промовив: «Щодо успішності. Через солідарність з вами, товариші комуністи, після того як ви протягом чотирьох з половиною років ставили йому позитивні оцінки за ніщо, я теж був змушений поставити цьому двієчнику трійку, хоча він не заслуговував і двійки». Промовив це з біллю, після чого мовчки сів, а в залі запала разюча тиша...

Таким малоговірким і в той же час сміливим і принциповим був Володимир Палладійович. З родини залізничника, художник від життя, поціновувач прекрасного, борець за правду і справедливість.

Не стало В. П. Левченка 14 листопада 1982 року. Поховано його на цвинтарі в с. Новосілки.

Викладацьку естафету в стінах першого корпусу прийняла і продовжує його донька — доцент кафедри технології деревообробки Наталя Володимирівна Буйських.

ПРОФЕСОР Б. Й. ЛОГГІНОВ —
ПРОДОВЖУВАЧ ШКОЛИ
АКАДЕМІКА Г. М. ВИСОЦЬКОГО,
КЛАСИК ВІТЧИЗНЯНОЇ
ЛІСОМЕЛІОРАТИВНОЇ НАУКИ
(1898 — 1995)

Яскраві сторінки до скрижалей літопису про легендарних педагогів та науковців університету своїм життям вписав і класик вітчизняної агролісомеліоративної та лісівничої науки, продовжувач наукової школи академіка Г. М. Висоцького, доктор сільськогосподарських наук, професор Б. Й. Логгінров.

Народився Борис Йосипович 20 липня 1898 р. в інтелігентній родині, у м. Брянську. Після закінчення Єлецької гімназії і військової служби Б. Й. Логгінров у 1920 р. вступає на лісоінженерний факультет Уральського лісотехнічного інституту у Єкатеринбурзі. В 1921 р. переводиться на лісогосподарський факультет Воронізького сільськогосподарського інституту, який закінчив з відзнакою у 1924 р. За направленням спочатку працює таксатором у лісовпорядній партії Сімського гірського округу Південного Уралу, згодом — у Смоленських лісах, а 1933 р. став лісничим, добре знаного фахівцями, Шиповського дослідного лісництва.

Після 10 років роботи таксатором у лісовпорядкувальних експедиціях, лісничим і співробітником науково-дослідного лісгоспу ЛЛТА, Б. Й. Логгінров у 1935 р. вступає до аспірантури УкрНДІЛГА до видатного агролісомеліоратора сучасності, класика степового лісорозведення, проф. Г. М. Висоцького. За матеріалами глибоких і комплексних досліджень з опрацювання системи агротехнічних і лісомеліоративних заходів проти засух, пилових бур та ерозії ґрунтів Борисом Йосиповичем було написано кан-

дидатську дисертацію на тему «Полезашитное лесоразведение на юге Украины», яку він захистив у Ленінградській лісотехнічній академії восени 1938 р.

З 1938 по 1941 рік разом зі своїм учителем Б. Й. Логгінов продовжує опрацьовувати наукові основи степового лісорозведення та створення лісових полезакисних смуг, зокрема щодо підбору деревних видів, структури лісосмуг, агротехніки їх вирощування, реконструкції малоефективних насаджень, створених за так званим Донським нормальним типом. Війна, на превеликий жаль, перервала їх плідну творчу співпрацю.

У роки воєнного лихоліття Борис Йосипович до 1944 р. очолює кафедру лісової таксації та економіки Куйбишевського лісогосподарського інституту.

Після звільнення України від фашистської навали Б. Й. Логгінов повертається до Харкова й очолює Український науково-дослідний інститут лісового господарства і агролісомеліорації. Борис Йосипович енергійно працює по відновленню інституту, мережі дослідних станцій та забезпеченню їх кваліфікованими кадрами. Багато енергії було витрачено також на розробку питань з відновлення і реконструкції пошкоджених під час війни полезакисних лісонасаджень, розсадників, обліку лісонасінневих ресурсів тощо.

У 1949 р. Бориса Йосиповича запрошують на посаду заступника директора з наукової роботи у щойно організований в Києві Інститут Лісу Академії наук України, який очолив знаний далеко за межами країни академік П. С. Погребняк. Працюючи в інституті Б. Й. Логгінов значну увагу приділяв дослідженням з ефективності лісовідновлення та лісорозведення в умовах Полісся, Лісостепу та Степу України, опрацьовував агролісомеліоративне і лісокультурне районування. У стінах інституту, під керівництвом і за безпосередньої участі Бориса Йосиповича, була розроблена Постанова «Заходи з лісорозведення в колгоспах УРСР», яку М. С. Хрущов возив до Москви на затвердження і яка стала прикладом для розробки «Постанови...» союзного уряду зі створення полезакисних лісових смуг в СРСР.

У 1949–1950 рр. Б. Й. Логгінов виступив з аргументованою критикою гніздового способу посіву дуба та інших деревних

порід в лунки по п'ять рядів під покрив сільськогосподарських культур при створенні полезахисних лісових смуг, який був запропонований академіком, президентом ВАСГНІЛ Т. Д. Лисенком. У відповідних поданнях на адресу ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б) України Борис Йосипович довів шкідливість пропозиції Т. Д. Лисенка як з точки зору біології лісових видів, так і економіки їх реалізації. У наведеному ним фактичному матеріалі і відповідних розрахунках було показано, що при виконанні пропозицій Т. Д. Лисенка тільки в Україні доведеться додатково відвести під полезахисні смуги ще 280 тис. га орних угідь, не збільшуючи при цьому їх ефективності.

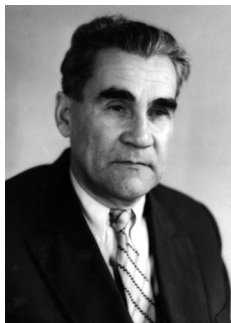
У 1951–1953 рр. групою вчених під науковим керівництвом Бориса Йосиповича було опрацьовано актуальні питання щодо захисного заліснення зрошувальних земель і живого захисту каналів та великих водосховищ, результати яких згодом були успішно впроваджені у лісомеліоративне виробництво.

У 1952 р. Б. Й. Логгінов успішно захищає докторську дисертацію на тему «Подбор и смешение пород для полезащитных лесных полос Украинской ССР», а в 1953 р. отримує атестат професора.

У 1956 р. Б. Й. Логгінова було обрано членом-кореспондентом УСГА (нині УААН), а з 1957 по 1962 рр. він працював за сумісництвом головою відділення лісівництва, гідротехніки та меліорації.

З вересня 1953 р. по червень 1974 р. Б. Й. Логгінов очолював кафедру лісових культур Української сільськогосподарської академії (сьогодні НУБіП України), а пізніше (до 1980 р.) працював на посаді професора. З 1980 року і практично до останнього подиху він керував лабораторією полезахисного лісорозведення Боярської ЛДС.

Дякую долі, що дала змогу і мені відчувати на собі організаційний хист, наукову далекоглядність та життєву мудрість цієї легендарної постаті, яка по праву займає чільне місце серед вітчизняних класиків-лісівників.

Одразу після захисту мною дисертації влітку 1980 р. проф. Б. Й. Логгінов запросив мене до кабінету, в якому було робоче місце і завідувача кафедри та мого наукового керівника проф. П. Г. Кального. Спочатку похвалив дисертаційну роботу, мої відповіді під час захисту, потім, без паузи, запропонував долучитися до досліджень з наукової тематики щодо лісової рекультивациі териконів, яка мала союзний реєстр і виконувалася під його керівництвом уже тривалий час. На моє зізнання, що я недостатньо компетентний з питань лісової рекультивациі, він спокійно відповів: «У нас хватает компетентных исследователей, а мне нужен не заинтересованный научно-объективный взгляд принципиального ученого. Я уверен, вы мне подходите, соглашайтесь». Мені належало дослідити ріст та стан дерев і кущів залежно від експозиції (північної, південної, східної, західної) та місця зростання (у верхній, середній або нижній частині схилу) одного з рекультивованих (озелених) териконів Донецька. Отримані результати польових досліджень, зведені після обробки в таблиці, перед показом Борису Йосиповичу я вирішив порівняти з даними минулих років. На моє здивування, середня висота дерев окремих видів, які краще інших зростали на териконі (робінія псевдоакація, клен ясенелистий) виявилася меншою (особливо на верхніх частинах терикону), ніж за минулорічних досліджень. Пояснення у мене було одне. Висота зменшилася за рахунок відмирання кращих екземплярів. Але хвилювання мене не покидали і я не поспішав показувати отримані матеріали Борису Йосиповичу. Невдовзі він мене запитав: «Вас что-то беспокоит и поэтому вы не показываете мне данные о росте высаженных растений». Я зізнався у своїх сумнівах. На що він відповів: «Я не ошибся в вас». Виявляється, далекоглядний вчений прогнозував таке погіршення росту і відмирання кращих дерев, передбачав можливий відпад дослідних рослин після проникнення їхніх коренів у несприятливі для їхнього розвитку глибші шари породи териконів. Цей урок від Бориса Йосиповича я не забуваю ніколи.

Перу Бориса Йосиповича належать понад 300 наукових праць різного ґатунку, серед яких монографії «Основы полезащитного лесоразведения» та «Агролісомеліорація», навчальні посібники

«Краткий курс лесных культур», «Лесное семеноводство» і «Лесные культуры». Він є фундатором відомої далеко за межами України наукової школи з лісокультурної справи. Під його керівництвом виконано та успішно захищено 9 докторських і 39 кандидатських дисертацій.

Довге і щасливе життя Борис Йосипович прожив з вірною дружиною Любов'ю Тихонівною Устиновською, доктором сільськогосподарських наук, знаним не тільки в Україні науковцем степового лісорозведення, з якою виховали сина Логгінова Владислава Борисовича, доктора біологічних наук, який продовжив справу батьків.

Не стало Б. Й. Логгінова 27 листопада 1995 року. Похований він на Байковому цвинтарі у м. Києві.

ПРОФЕСОР Т. Т. МАЛЮГІН —
ОДНОКУРСНИК ПРЕЗИДЕНТА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК
(1913 — 1995)

Серед когорти класиків-лісівників чільне місце належить ровеснику професора Д. Д. Лавриненка, докторові технічних наук, професору Малоюгину Тимофієві Тимофійовичу. Обидва народилися в рік Вола за східним гороскопом і тому обидва вирізнялися неабиякою стриманістю, терпінням, урівноваженістю, педантичністю, непомітністю і методичністю. Люди цього знаку під непоказною зовнішністю і неабиякою працездатністю, приховують оригінальний розум.

Життя Тимофія Тимофійовича без перебільшення є зразком фанатичної відданості улюбленій справі. Він є вітчизняним класиком в царині механізації та автоматизації лісогосподарських робіт, відомий в Україні і далеко за її межами як яскравий продовжувач справи свого вчителя, професора Івана Митрофановича Зими.

Народився Т. Т. Малоюгін 1 травня 1913 року в робітничій сім'ї на Донеччині. Після закінчення семирічної школи навчався у слюсарній майстерні та на курсах креслярів-конструкторів.

У 1936 р. Тимофій Тимофійович вступив до Київського політехнічного інституту. На курсі разом з ним навчався видатний учений сучасності, нинішній президент Національної академії наук України, академік Борис Євгенович Патон. Відмінник навчання, іменний стипендіат Т. Т. Малоюгін з перших років навчання виявив неабиякі здібності у технічних дисциплінах і жадобу до наукової діяльності.

У 1941 р., після завершення з відзнакою навчання та отримання диплома інженера-механіка, Тимофій Тимофійович працює за направленням на Київському авіазаводі. Після початку війни бере участь у спорудженні оборонних об'єктів на підступах до Києва. Під час окупації столиці працював у майстерні робітником, а з перших днів визволення міста був активним учасником його відбудови.

З 1947 р. Т. Т. Малюгін викладає технічні дисципліни (теоретичну механіку, опір матеріалів) студентам факультетів Київського лісгосподарського інституту. Молодий викладач бере активну участь у розбудові навчальної та матеріально-технічної бази закладу, працює над кандидатською дисертацією на тему «Исследование влияния упругого сцера на изменение тягового усилия при вспашке», яку успішно захистив у 1956 р. Завдячуючи неабиякому таланту науковця, широкій ерудиції, глибині технічних знань, непересічній працездатності та новаторству Тимофій Тимофійович виростає у провідного фахівця з механізації лісгосподарських робіт і стає найближчим помічником свого вчителя, проф. І. М. Зими, під керівництвом якого в 1971 р. захищає докторську дисертацію на тему «Теоретические и экспериментальные исследования комплектований машинно-тракторного парка равнинной части Украинской ССР». У своїй дисертаційній роботі Т. Т. Малюгін уперше в СРСР запропонував нові підходи та розробив науково обґрунтовані рекомендації стосовно оптимізації складу машинно-тракторного парку лісгосподарських підприємств із застосуванням економічних методів та електронно-обчислювальної техніки, які дали змогу суттєво підвищити ефективність комплектування та використання машин і механізмів у лісовій галузі країни.

Протягом 20 років (1975–1994 рр.) Тимофій Тимофійович очолював одну з кращих на теренах союзу кафедру механізації лісгосподарських робіт та лісоексплуатації. З характерною йому енергією проф. Т. Т. Малюгін активно зміцнював матеріально-технічну базу кафедри. Саме в цей період на території кафедри збудовано ангар для зберігання лісгосподарської техніки та проведення практичних і лабораторних занять, а на території Дзвін-

ківського лісництва Боярської лісової дослідної станції облаштовано машинний двір площею 1200 м² та навчальний полігон.

У часи нашого навчання Тимофій Тимофійович був одним із кращих лекторів. Нашому потоку він читав лекції з дисципліни «Технічна механіка з основами опору матеріалів». Практично з третьої лекції він знав більшість студентів курсу (понад 110 осіб) по імені та прізвищу. Безумовно, це нам, 18–19-річним юнакам і дівчатам, додавало неабиякої наснаги у навчанні. Не дивно, що до цих пір більшість, які слухали «Тім Тімича», у захваті від його лекцій, які він читав без папірця, а його схеми і рисунки на дошці були ідеальні, начебто їх малювали під лінійку та з циркулем. Мабуть, завдячуючи курсам креслярів-конструкторів, які він проходив у 20-і роки минулого століття, лінії і штриховки на його кресленнях вирізнялися не тільки зразковою прямолінійністю, а ще й розрізнялися за товщиною.

У нашій групі Тимофій Тимофійович вів і практичні заняття (як правило, лектор вів у першій групі курсу). Після перших двох-трьох занять і ознайомлення з нашими домашніми роботами він усіх прорангував за знаннями та потенційними можливостями. Дрімати на навчальних заняттях не давав нікому і вимагав від кожного за його здібностями. Під час занять, для розв'язання задачі або прикладу на аудиторній дошці, він запрошував бажаючих. Коли були бажаючі, він ніколи не викликав мене, як би я не піднімав руки. Проте, коли не було бажаючих, він не раз запрошував мене: «Маурер, идите к доске и попробуйте решить задачу». Зізнаюся, я ображався. Чому інших, коли вони піднімають руку, викликають до дошки, а мене — ні. І тільки під час складання заліку, який я отримав «автоматом», мені став зрозумілим педагогічний підхід професора та його уміння тримати мене у «формі».

Інший випадок з Тимофієм Тимофійовичем, який я ніколи не забуду, стався пізніше. В той час я був деканом факультету. Перед черговими виборами декана керівництво університету попросило мене посприяти обранню шановного професора. Я з розумінням віднісся до рішення керівництва і розпочав відповідну підготовчу пояснювальну роботу з членами Вченої ради факультету, до якої входили усі завідувачі кафедр, шестеро студентів та інші поважні

особи. План був простий: переговорити із завідувачами кафедр, аби допомогти мені виконати завдання керівництва. На моє прохання Тимофій Тимофійович відповів відмовою і сказав, що буде голосувати за мене. Після цього він пішов до ректора і розповів, про що його просив декан, ... але голосувати він буде за В. М. Маурера. У підсумку дісталось мені на горіхи, хоча необхідний результат було отримано. Заради справедливості мушу зазначити, тоді не один Тимофій Тимофійович проголосував за велінням совісті та серця.

Хочеться згадати ще про одну традицію — традицію відзначати День народження професора Т. Т. Малюгіна під час першотравневої демонстрації. Місцем збору колони сільськогосподарської академії був костюл на вулиці Червоноармійській (нині Велика Васильківська). Усі його друзі: П. Г. Кальной, О. О. Салганський, А. І. Котов, С. М. Козьяков, П. І. Герасименко, Г. О. Порицький, О. М. Чернега та інші приходили завчасно. Щирі вітання колег зігрівали у погоду й негоду (1-го травня нерідко буває прохолодно, в окремі роки навіть із заморозками).

Особисто у моїй душі, моїй пам'яті проф. Т. Т. Малюгін залишається взірцем особистості, у якій талант педагога нерозривно поєднувався з глибокою ерудованістю науковця і непересічними організаторськими здібностями виробничника. Окрім цього, у його особі гармонійно поєднувалися доброта і принциповість, любов і непримиренність до негативних рис та аморальності.

Тимофій Тимофійович — автор 180 наукових робіт з питань комплексної механізації та автоматизації лісгосподарського виробництва і 17 авторських свідоцтв на винаходи та відкриття. За впровадження винаходів у народне господарство його нагороджено почесним знаком «Изобретатель СССР».

Підручник «Механізація лісгосподарських робіт», написаний ним у співавторстві з проф. І. М. Зимою, в якому викладені основні положення та конструкції лісгосподарських машин і питання експлуатації машинно-тракторного парку, тривалий час був базовим у всіх вищих начальних закладах СРСР. Він і нині користується популярністю серед студентів вищих навчальних закладів.

Помер Т. Т. Малюгін 3 червня 1995 р., похований на Байковому кладовищі в м. Києві.

Добрі справи Тимофія Тимофійовича Малюгіна продовжують жити і нині. Завдячуючи його послідовникам і учням: професору В. М. Грибу, доценту В. М. Портному, О. А. Грушанському та ін., побачило світ посмертне видання підручника «Механізація та електрифікація лісгосподарських робіт» на українській мові, осучаснюється науково-методичне забезпечення навчальних дисциплін кафедри, розширюється і зміцнюється матеріальна база центру практичної підготовки у ВП НУБіП України «Боярська ЛДС».

Живе і житиме світла пам'ять про нашого Вчителя, непересічну особистість, яка щедро ділилася з нами не тільки ґрунтовними фаховими знаннями, а і своєю душевною теплотою.

ДОЦЕНТ Б. М. МАХМЕТ —
НАШ ПРОМЕТЕЙ
ІЗ СЕРЦЕМ ДАНКО
(1925 — 1980)

Борис Максимович Махмет народився 19 січня 1925 р. в с. Дзвонки Плужнянського району Кам'янець-Подільської області (нині Білогірський район Хмельницької області) в родині селян. Друга світова війна не дала юнаку закінчити середню школу. Разом з відступаючими військами він відходив на схід країни. Перекладними дістався Махачкалі, де проживав рідний дядько. Закінчив курси шоферів і до квітня 1942 р. працював водієм у Хасав-Юртівському ліспромгоспі.

Навесні добровольцем записався до лав Червоної Армії, у якій прослужив до 1947 р. Після закінчення Бакинського військового училища відбув на фронт, де невдовзі був поранений. Брав безпосередню участь у бойових діях на Північно-Кавказькому, 4-му Українському, 1-му Прибалтійському та 3-му Білоруському фронтах: командир відділення, а потім помічник командира взводу протитанкової роти 606 полку 312 стрілецької дивізії, командир взводу 212 стрілецького полку 109 гвардійської стрілецької дивізії, комсорг батальйону 550 стрілецького полку 126 стрілецької дивізії. В боях, як і належало комсоргу, був на передньому краї. Після першого поранення ще двічі ворожа куля вражала Бориса Максимовича.

За військову звитягу нагороджений орденами Вітчизняної війни першого і другого ступенів, Червоної Зірки та 5 медалями.

Упродовж наступних двох повоєнних років Борис Максимович служив у 26 -й стрілецькій дивізії та 131 -му танковому батальйоні Північної групи військ на території Польщі. Після демобілізації у січні 1947 р. повернувся на Вінниччину до м. Бар, де проживали його рідні, і зосередився на екстернатному навчанні з метою складання іспитів за десятий клас.

У серпні, після успішного складання екзамєнів за десятирічку та вступних іспитів, Борис Максимович стає студентом лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту. В інституті обирається секретарем комсомольської організації. Після закінчення в 1951 р. навчання в інституті обирається 1-м секретарем Кагановицького райкому ЛКСМУ м. Києва, а в березні 1953 р. його призначають завідувачем відділу по роботі з сільською молоддю Київського

обкому ЛКСМУ.

Протягом 1954–1957 рр. Борис Максимович навчається в аспірантурі на кафедрі загального лісівництва під керівництвом професора О. Л. Новікова. Після закінчення аспірантури, до жовтня 1960 р. Б. М. Махмет працює спочатку старшим лаборантом кафедри загального лісівництва, а пізніше — завідувачем лабораторії кафедри дендрології.

15 лютого 1960 р. Борис Максимович успішно захищає кандидатську дисертацію на тему «Біолого-екологічні особливості береки та перспективи її введення в ліси Подолії».

З жовтня 1960 до лютого 1962 р. Б. М. Махмет виконує обов'язки Вченого секретаря аспірантури Президії УАСГН, а протягом наступних двох років (до вересня 1964 р.) працює в Міністерстві сільського господарства на посаді старшого наукового співробітника. Працюючи в міністерстві, у 1964 р. тимчасово виконував обов'язки завідувача кафедри лісівництва та дендрології.

З 1-го вересня 1964 р., після призначення завідувачем кафедри лісівництва та дендрології в.о. доцента В. С. Наконечного,

Борис Максимович працює на кафедрі старшим викладачем, доцентом, а з літа 1976 р. і до своєї смерті — завідувачем кафедри дендрології та зеленого будівництва, яка свого часу виокремилася з кафедри лісівництва.

Махмет Б. М. протягом тривалого часу (1965–1968 рр.) за сумісництвом виконував обов'язки декана УСГА по роботі з іноземними студентами та аспірантами.

Працюючи на всіх посадах, Борис Максимович докладав максимум зусиль та неабияких організаторських здібностей для відмінного виконання своїх обов'язків. Відкрита натура, принципова і відверта особистість, непримиримий до брехні, підлості, готовий захищати до останньої краплини крові всіх, хто потребує допомоги — таким він запам'ятався нам, його учням.

Звернутися по допомогу до нього одного разу прийшлося і мені. Наважився на це тільки тому, що ще на першому курсі допомагав його дипломнику, моєму товаришу по технікуму П. М. Рудьку, проводити запилення горіхів, яке входило до програми його експериментальних досліджень. Навчаючись на другому курсі, після першого семестру (взимку) ми здавали гербарій здерев'янілих пагонів. Викладачі кафедри дендрології (нашу групу «наставляв» майбутній професор і завідувач кафедри, а на той час асистент О. А. Калініченко) суворо попередили про заборону нарізати пагони певних видів у дендросаду. До них було віднесено і в'яз корковий, деревце якого я відшукав у Голосіївському парку. Зрозуміло, що в моєму гербарії його пагін був. Під час здачі гербарію, не дивлячись на знання всіх пагонів, отримати залік я не спромігся і після другого разу. Не розуміючи, у чому справа, вирішив звернутися до Бориса Максимовича, який одразу повів мене з гербарієм до викладача. Олександр Анастасійович підтвердив, що пагони я знаю добре, але залік він не ставить, оскільки в гербарії є вид із числа заборонених. Після мого повідомлення, що пагін я зрізав у парку, ми утрюх помандрували по сніговій цілині до злощасного

в'яза. Так, за допомоги Б. М. Махмета було вирішено проблему, яка могла мені коштувати стипендії.

Борис Максимович — до останньої клітини патріот Вітчизни й своєї справи, болісно реагував на різні прояви черствості, марнотратства, просто недоречностей і викривлень («відхилень від лінії партії»), які мали місце як у житті колективу, так і країни. Його небайдужість до всього, що відбувалося навкруги, значною мірою, стало причиною передчасної смерті 1 липня 1980 р., на робочому місці, в його милій серцю альтанці дендрологічного саду, нині дбайливо відновленій вдячними учнями.

Для нас, його учнів, доцент Б. М. Махмет назавжди залишиться в пам'яті Прометеєм із палаючим в грудях серцем Данко.

ДОЦЕНТ А. М. МИЛОВИДОВ —
ІНІЦІАТОР ТА ЗАСНОВНИК
МУЗЕЮ ІСТОРІЇ
ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТУ
(1901 — 1975)

Анатолій Миколайович Миловидов народився 23 серпня 1901 р. в м. Алексін Тульської губернії. Залишившись з трирічного віку без батьків, виховувався їхніми родичами. Трудове життя розпочав у 1917 р. станочником на Тульському збройному заводі. У 1920 р. був призваний до лав Червоної Армії, в якій служив до 1925 р. У роки військової служби Анатолій Миколайович закінчує вечірній робітфак і після демобілізації вступає до Ленінградської лісотехнічної академії. Після закінчення академії, в 1930 р., він за направленням працював спеціалістом з лісового господарства Селтинського ліс-промгоспу Удмуртської АРСР, а потім — його директором.

У 1933 р. А. М. Миловидова переводять на роботу директором Чернухінського лісового технікуму, а в 1934 р. призначають начальником сектору робітничої освіти Наркомлісу СРСР. З 1937 по 1940 рр. Анатолій Миколайович працював заступником начальника відділу навчальних закладів Головлісоохорони при РНК СРСР. 1940 р. його переводять у Київський лісогосподарський інститут.

Фронтовими дорогами Другої світової війни, починаючи з вересня 1941 р. і до її переможного завершення, А. М. Миловидов пройшов з боями політпрацівником Червонопрапорного гвардійського кавалерійського корпусу від Підмоскві до Ельби.

Після демобілізації у 1946 р. Анатолій Миколайович повертається до Київського лісогосподарського інституту, працює

старшим викладачем кафедри економіки лісового господарства, а після захисту у 1952 р. кандидатської дисертації «Леса и лесное хозяйство Закарпатской области» — доцентом цієї ж кафедри. Після створення Української сільськогосподарської академії, реорганізації кафедр лісогосподарського факультету та отримання в 1956 р. вченого звання доцента по кафедрі економіки та організації лісового господарства — доцентом кафедри лісової таксації.

Протягом 1951–1957 рр. Анатолій Миколайович Миловидов за сумісництвом працював заступником декана лісогосподарського факультету. У своїй заяві на звільнення, А. М. Миловидов настійливо рекомендував на посаду заступника декана доцента П. Г. Кального.

Працюючи на кафедрах факультету, Анатолій Миколайович читав курси лекцій з дисциплін «Економіка і організація лісового господарства», «Організація і планування лісогосподарських підприємств», вів практичні заняття, керував курсовим та дипломним проектуванням. Як науковець, А. М. Миловидов розробляв питання щодо економічної оцінки різних способів реконструкції малоцінних грабових молодняків.

За участь у Другій світовій війні А. М. Миловидов був нагороджений орденами Червоної Зірки та Вітчизняної війни II ступеня, медаллю «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», іншими нагородами.

Анатолій Миколайович Миловидов був ініціатором, основним ідеологом, творцем і оформлювачем музею історії лісогосподарського факультету. Завдяки його кипучій енергії було зібрано багатий матеріал про участь студентів і співробітників факультету у війні. У створенні музею йому активно допомагали доценти В. І. Дідковський, В. П. Левченко, Ю. М. Савич, старші викладачі А. І. Мазурчик і В. П. Марченко. Саме за цю роботу після смерті Анатолія Миколайовича його портрет зайняв місце

серед галереї портретів завідувачів кафедр та професорів факультету (кім. №94, навч. корпус №1).

Нині це не тільки один з кращих музеїв такого спрямування в університеті, а і лісова мекка, наповнена глибоким історичним змістом і фаховим духом, яка сприяє збереженню та примноженню прекрасних традицій, сформованих за майже два століття. Він є запорукою того, що ми маємо право на прекрасне майбутнє.

Не стало Анатолія Миколайовича Миловидова 26 березня 1975 р.

Ми тільки починали вчитися, а доцент А. М. Миловидов завершував роботу на факультеті. Але попри нетривалий час він встиг залишити про себе світлу пам'ять своїми справами.

ПРОФЕСОР К. Є. НІКІТІН —
ЗАСНОВНИК ВІТЧИЗНЯНОЇ
ЛІСОТАКСАЦІЙНОЇ НАУКОВОЇ
ШКОЛИ
(1908 — 1987)

Понад сорок років свого життя віддав лісовій галузі країни та лісогосподарському факультету доктор сільськогосподарських наук, професор К. Є. Нікітін. Одразу важко визначити, ким більше за фахом був Костянтин Євлампійович — математиком у лісівництві, чи лісівником у математиці. Мабуть, аби не помилитися, краще відповісти, що він був прекрасним математиком і класним лісівником, ставши зрештою кібернетиком. Йому були притаманні найкращі риси керманича: цілеспрямованість, енергійність, далекоглядність, інтелігентність та принциповість, які давали змогу як нікому іншому ефективно використовувати свою високу ерудицію: знання математичних методів — у лісівництві, а закони розвитку лісу — в математиці та економіці.

Народився Костянтин Євлампійович 22 грудня 1908 р. в с. Чуриліно Арського району Республіки Татарстан. Вищу освіту здобув у Казанському інституті сільського господарства і лісівництва, який закінчив з відзнакою в 1930 р. Після його закінчення працював у лісовпорядних партіях, упорядковуючи ліси у різних куточках СРСР.

Восени 1934 р. К. Є. Нікітін вступає до аспірантури Архангельського лісотехнічного інституту, навчання в якій завершує успішним захистом кандидатської дисертації у 1937 р.

З 1937 по 1942 рр. Костянтин Євлампійович працює доцентом і завідувачем кафедри в Архангельському лісотехнічному

інституті. З 1942 р. і до кінця Другої світової війни перебуває на військовій службі. Після демобілізації в серпні 1945 р. Костянтин Євлампійович працює доцентом, заступником директора, деканом лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту.

У 1964 р. Костянтин Євлампійович захистив докторську дисертацію на тему «Теоретичні та експериментальні дослідження таксаційної будови і росту модринових насаджень України».

У 1965 р. лісівнику К. Є. Нікітіну, з урахуванням рівня математичних знань, було доручено організацію кафедри економічної кібернетики. Його по праву можна вважати і засновником спеціальності економічна кібернетика в університеті.

У січні 1965 р. доктора сільськогосподарських наук К.Є. Нікітіна обирають за конкурсом на посаду професора кафедри лісової таксації, а в 1969 р. — завідувачем кафедри лісової таксації, якою він керував до 1980 р. Період, упродовж якого кафедрою лісової таксації завідував проф. К.Є. Нікітін, ознаменувався для неї значною активізацією наукових досліджень, удосконаленням форм і методів навчальної роботи, суттєвим поліпшенням матеріальної бази. Чого тільки коштувало будівництво бази навчальних практик з лісової таксації в Жорнівському лісництві.

Саме у цей період з особливою актуальністю постає проблема використання математичних методів і засобів сучасної обчислювальної техніки у вирішенні прикладних питань аграрної науки. З цього часу починається виконання кафедрою значних наукових проектів з проблем комплексного обліку та використання лісосировинних ресурсів, організація кількох Всесоюзних науково-практичних конференцій з лісового господарства на базі Боярської ЛДС, підготовка цілої низки докторських і кандидатських дисертацій.

Працюючи на кафедрі, Костянтин Євлампійович заснував нову вітчизняну лісотаксаційну наукову школу. Найвідомішими її представниками є професори А. З. Швиденко, А. А. Строчинський і П. І. Лакида. Здобутки наукової школи, започаткованої професором К.Є. Нікітіним, акумулюють багаторічні наукові досягнення у галузі лісівничої науки в частині обліку лісосиро-

винних ресурсів, оцінки біотичного потенціалу лісових екосистем України та його впливу на зміни клімату.

У 1979 р. проф. К.Є. Нікітіну, за непересічні здобутки в науково-навчальній діяльності, було присвоєно почесне звання «Заслуженого працівника вищої школи Української РСР».

З 1980 р. і доостанку Костянтин Євламійович працював професором кафедри лісової таксації Української сільськогосподарської академії.

З Костянтином Євламійовичем мене тісно зводило життя і в студентські, і в аспірантські роки, і пізніше. На другому курсі навчання туристична група «Quercus» на травневі свята збиралася в пішохідний гірський похід до Карпат. Керівником групи був я, а комісаром — майбутній доцент кафедри лісової таксації С. М. Кашпор. Окрім дозвільних документів на похід, необхідно було отримати ще й дозвіл від декана. Декан Г. В. Дубінін, як правило, в таких випадках давав якесь завдання. Так було, до речі, і напередодні нашого походу в Карпати на першому курсі у складі групи Геннадія Нехаєнка. Тоді Георгій Володимирович попросив нас зібрати і записати на магнітофон спогади сучасників про героїчне минуле учасниці Малинського підпілля, студентки факультету Галини Бондарик у роки Великої Вітчизняної війни. Його ми з великою відповідальністю тоді виконали. На цей раз готового для нас завдання у декана не було і я в кабінеті чекав на його вердикт. В цей час у деканат звичною для нього швидкою ходою увійшов Костянтин Євламійович. Через хвилину він уже був у курсі нашої розмови. Схваливши наші наміри щодо походу в Карпати, він енергійно запропонував використати нас на будівництві кривлі, яка завершувала надбудову на кафедрі, затіяну ним на початку 1971 року. Так, завдяки проф. К. Є. Нікітіну, було отримано жаданий дозвіл на туристичний гірський похід.

Серед об'єктів, які ми досліджували під час аспірантури, дві пробні площі було закладено у всихаючих насадженнях дуба зви-

чайного, що зростали на закритій території дач Ради Міністрів УРСР у Кончі Заспі. Проф. П. Г. Кальний, мій науковий керівник, наполягав на особливій точності польових досліджень. Він порадив звернутися до Костянтина Євламійовича і попросити у нього сучасний висотомір для таксації дерев, що ростуть. Проф. К. Є. Нікітін спочатку категорично відмовив і зазначив, що шведський висотомір — єдиний в Україні. Потім, згадавши епопею з утепленням даху кафедри, він погодився дати висотомір, попередньо спитавши, ким працюють батьки і чи тримають корову, оскільки інструмент коштує не менше. Усі наступні дні я не випускав висотомір з рук, вимірюючи висоти пронумерованих дерев на постійних пробних площах. У п'ятницю, поспішаючи закінчити якомога швидше роботу (в цей день тижня на території можна було знаходитися тільки до обіду), я необачно зронив висотомір і забув його у лісі. Тільки вдома помітив втрату. У цей день я побив декілька своїх рекордів. Прийшлося пробігти кілометрів з 25 та потайки проникнути на закриту територію (показував перепустку, але вона була дійсною з 12⁰⁰ понеділка до 14⁰⁰ п'ятниці, просився, пояснював про висотомір, згадував про корову, нічого не допомогло). Радість, коли злощасний висотомір виявився біля пенька, на якому я сидів, надихнула мене настільки, що я вийшов через ворота, здивувавши охоронця, який тільки похитав головою. Коли віддавав Костянтину Євламійовичу висотомір, чесно зізнався йому про перипетії та почуття, які довелося пережити. Він посміхнувся і сказав, що він знає кому можна давати інструмент, а кому ні.

Важко переоцінити, на скільки зміцнювали і наповнювали впевненістю нас, «зелених» дослідників, слова таких корифеїв як К. Є. Нікітін, Б. Й. Логгінов, Д. Д. Лавриненко, П. Г. Кальний, С. М. Козьяков, Т. Т. Малюгін та ін.

За період роботи проф. К. Є. Нікітін опублікував понад 100 наукових праць, в тому числі 6 монографій. За цикл наукових праць «Методичне та інформаційне забезпечення системи обліку

і комплексного використання лісових ресурсів УРСР» колективу під керівництвом проф. К. Є. Нікітіна у 1990 р. було присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки.

6 лютого 1987 р. Костянтина Євламπίйовича Нікітіна не стало. Він похований на Байковому цвинтарі м. Києва.

Світла пам'ять про нього увіковічена в його наукових працях, добрих справах і численних учнях, які з вдячністю згадують непересічну постать професора К. Є. Нікітіна, ім'я якого присвоєно аудиторії 102, у якій він читав лекції та дискутував з колегами по фаху.

ПРОФЕСОР О. І. ПИЛИПЕНКО —
ДИПЛОМАТ З ЛІСУ

Тисячі випускників лісогосподарського факультету УСГА (УДАУ, НАУ, НУБіПУ), як і я, щиро вдячні доктору, професорові, академіку Олексію Івановичу Пилипенку за науку, за життєву мудрість, за талант педагога. Збагатити молодих людей спеціальними знаннями — стверджує народна мудрість — це тільки пів справи. Набагато важливіше, аби твої учні стали справжніми людьми, патріотами Батьківщини. Таке дано тільки Педагогу, який навчає вихованців на прикладі своїх чеснот, своїх переконань і дій. Саме таким і є професор О. І. Пилипенко.

Народився Олексій Іванович 27 січня 1939 р. на Київщині, в с. Гулі Миронівського району. Батько, Іван Сергійович, загинув на фронті, мати, Тетяна Максимівна, все життя пропрацювала в колгоспі. Спочатку, протягом 1946–1953 рр., О. І. Пилипенко закінчив семирічку в рідному селі, а десять класів — у 1956 р., у районному центрі, в середній школі ім. Т. Г. Шевченка. Після закінчення школи працює на шахті у Луганській області, а потім — кочегаром паровоза депо Фастів-ІІ.

У 1959 р. Олексій Іванович поступає до Таращанського технікуму механізації сільського і лісового господарства, який закінчив з відзнакою в 1962 р. Того ж року стає студентом лісогосподарського факультету УСГА і потрапляє під осінній призов на дійсну службу до лав Радянської армії. Після демобілізації, протягом

1965–1970 рр., завершує навчання в академії, отримує диплом інженера лісового господарства з відзнакою і працює в Черкаському філіалі «Укрземпроект».

У 1971 р. стає аспірантом проф. В. О. Бодрова. Навчання закінчує достроковим захистом дисертації у 1973 р.

До виходу на пенсію, працює на кафедрі лісової меліорації: асистентом (1973), доцентом (1981), професором (1992) і завідувачем кафедри (1995–2004). У 1992 р. Олексій Іванович захищає докторську дисертацію і отримує атестат професора по кафедрі лісової та гідротехнічної меліорації, а в 1998 р. стає академіком ЛАНУ.

За трудові звитяги Олексія Івановича нагороджено галузовими знаками Відмінника народної освіти та Відмінника аграрної освіти і науки, орденом «Знак Пошани» Міністерства аграрної політики України та іншими нагородами.

Після виходу на пенсію О. І. Пилипенко не пориває з університетом і рідним інститутом. Він довічний професор-консультант кафедри і радник директора інституту, активно працює у складі двох (в Києві та Львові) докторських спеціалізованих рад.

Чеснотами, якими так щедро він ділиться зі своїми учнями та колегами, Олексія Івановича наділили батьки та прекрасна природа рідної Київщини, а розвинули і примножили їх — вчителі та його непересічна працездатність й постійне бажання до самовдосконалення.

Кажуть, що справжнім педагогом треба народитися, оскільки ним має керувати природжений такт, а його, як і толерантності, у Олексія Івановича вистачає сповна. При цьому він, як справжній корифей лісомеліорації, вміє створити і постійно покращувати «клімат середовища», у якому він живе, сформувані умови, сприятливі для розвитку і росту своїх учнів, дозволяючи їм дивувати себе своїми відкриттями та перемогами.

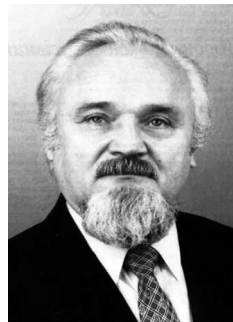
В основі педагогічного таланту професора О. І. Пилипенка — вміння навчити своїх учнів думати, думати і ще раз думати, завдячуючи не владі, не силі, не зверхності над ними, а насамперед завдяки своєму непохитному авторитетові. Так було, коли він очолював партійну організацію лісгосподарського факультету або був

її рядовим членом, коли тривалий час завідував кафедрою або вперше керував навчальною практикою з лісової меліорації нашої групи на базі Канівської лісомеліоративної станції, під час якої стався випадок, згадуючи який я знову й знову з вдячністю згадую доброту та мудрість Олексія Івановича... У групі з нами навчався майже його ровесник (на рік молодший), наш побратим, студент з Дагестану Гаджі Раджабович Хізірієв — прекрасна, горда і мужня людина, міцна дружба з якою, народжена під час навчання, триває досі. А тоді необережний показ прийомів вільної боротьби (Гаджі тривалий час займався боротьбою) на асфальті переріс у бійку між нами, яка, окрім образливих слів і лайки, не відомо чим би закінчилась, якби не дипломатичність і авторитет на той час молодого, не по віку мудрого асистента кафедри лісової та гідротехнічної меліорації Олексія Івановича Пилипенка.

До чеснот О. І. Пилипенка належить і така риса як обов'язковість. Його слова не розходяться з ділом. Якщо пообіцяв — виконає неодмінно, незалежно кому давав слово: керівникові чи підлеглому, колезі чи студенту.

Окремо варто згадати про педантичність Олексія Івановича, яка разом з його дисциплінованістю, добрим володінням німецької мови та неабиякою любов'ю до поезії Вольфганга Гете зробили його європейцем задовго до підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС.

А ще О. І. Пилипенко вмів уважно слухати, чути і бути почутим. Для педагога надзвичайно важливі риси. Можливо тому на долю професора випала надзвичайно відповідальна місія — разом з доцентом Михайлом Олексійовичем Штофелем стати місточком, який з'єднав науковців-меліораторів різних часів — корифеїв-класиків: професора А. В. Бодрова, доцентів І. М. Сазонова і П. І. Герасименка, з нинішнім творцями та законодавцями кафедральної атмосфери — професором В. Ю. Юхновським і доцентом В. М. Малюгою, без сумніву з прекрасним майбутнім кафедри — доцентами С. М. Дударцем, О. В. Соваковим, старшим викладачем Г. О. Лобченко та іншими.

Його діяльність, на перший погляд, була не дуже помітною, але вона слугувала запорукою того, що у повсякденному житті правого крила третього поверху першого корпусу ніколи не буде, як любив казати один із наших учителів професор П. Г. Кальной, *комедії* (коли є молоді із запалом викладачі, а поряд з ними нема їхніх досвідчених наставників зі сріблом на скронях) та ніколи не розіграється *трагедія* (коли залишилися вчителі із досвідом, а за ними нема їхніх честолюбних учнів). У цьому О. І. Пилипенку допомагають передусім такі його риси як миролюбність і неконфліктність, якими він відрізняється від багатьох колег, які роблять його непересічним дипломатом. Він, як мало хто інший, може посварити словами, які часто сприймаються як похвала та хвалити прикладами, які змусять краще працювати.

Цим умінням відмінно володів наш улюблений декан, доцент В. С. Наконечний. Усім ветеранам інституту добре відома бувальщина, коли на засіданні Вченої ради факультету Василь Степанович попросив у ректора академії дозволу його покритикувати. Коли ж дозвіл було отримано, Василь Степанович зауважив, що на засідання ради лісогосподарського факультету Ректорові треба приходити з особистими нагородами: орденами, медалями та відзнаками. Повірте, Олексій Іванович вміє це робити не менш дипломатично, не гірше свого Учителя, Василя Степановича.

Нехай красень кипарис Вам, Олексій Іванович, душу зігріває, а роси ранкові безмежно і щиро, щоденно дарують наснагу і силу!

ДОЦЕНТ М. Й. ПІВЕНЬ —
НАУКОВЕЦЬ І ВИКЛАДАЧ,
ЯКИЙ МРІЯВ СТАТИ АВІАТОРОМ
(1932 — 2006)

Микола Йосипович Півень народився 4 вересня 1932 р. в с. Артельне Лозівського району Харківської області, в родині службовців. У 1940 р. пішов до першого класу Лозівської СШ. Роки воєнного лихоліття разом з мамою пережив у селі.

У 1947 р. Микола Йосипович разом з рідними переїжджає в м. Новоселицю Чернівецької області. Там зі срібною медаллю закінчує Новоселицьку середню школу і в 1951 р. поступає до Харківського авіаційного інституту. Через рік навчання, у червні 1952 р. переводиться на інженерний факультет Львівського лісотехнічного інституту, який закінчує в 1956 р.

Відповідно до державного розподілу Микола Йосипович Півень направляється на роботу в Большереченський ліспромгосп Іркутської області, де розпочинає працювати на посаді технічного керівника лісопункту. У 1960 р. Микола Йосипович призначений на посаду начальника лісопункту, але згодом переходить працювати начальником виробничо-технічного відділу тресту «Узбекліс» Держплану Узбецької РСР, який територіально функціонував у Іркутській області.

У 1963 р. М. Й. Півень повертається в Україну і влаштовується працювати молодшим науковим співробітником Науково-дослідного інституту економіки Держплану Української РСР.

В лютому 1964 р. Микола Йосипович переходить працювати на посаду в.о. головного інженера Головного управління лісового господарства і лісозаготівель при Раді Міністрів Української РСР.

З травня 1965 р. до травня 1968 р. М. Й. Півень навчається в аспірантурі на кафедрі механізації лісгосподарських робіт та лісоексплуатації Української сільськогосподарської академії, після закінчення якої зараховується до штату кафедри на посаду асистента.

У 1969 р., з метою закінчення кандидатської дисертації, Микола Йосипович переходить працювати старшим науковим співробітником науково-дослідного сектору академії. У 1971 р. М. Й. Півень захищає кандидатську дисертацію на тему «Исследование технологического процесса тракторной трелевки леса в условиях равнинной части Украинской ССР», після чого, в 1972 р., повертається до науково-педагогічної діяльності на кафедрі асистентом. З 1976 р. працює на посаді в.о. доцента, а з 1977 р. — доцентом.

1981 року Миколу Йосиповича переводять на роботу начальником відділу Українського республіканського центру з наукової організації праці, а з 1982 р. і до виходу на пенсію він працює старшим науковим співробітником Боярської ЛДС УСГА.

За своєю натурою він був надзвичайно принциповим правдолюбом, ніколи не відхилявся від визначеного курсу, навіть тоді коли від нього відхилялася сама партія. У цьому відношенні вельми показовим є факт з його біографії, пов'язаний з перебуванням в лавах КПСС. 11 квітня 1986 р. Києво-Святошинський райком Компартії за критику і протидію нестатутним відношенням в організації виключив М. Й. Півня з членів КПРС. ЦК Компартії України своїм рішенням поновив його членство в січні 1988 р. без перерви партійного стажу, проте з формулюванням про оголошення суворой догани із занесенням в облікову картку члена КПСС. З таким рішенням Микола Йосипович не погодився і подав апеляцію, яка розглядалася Комітетом партійного контролю при ЦК КПРС до розвалу Радянського Союзу.

Працюючи на кафедрі, М. Й. Півень вів курс навчальної дисципліни «Лісоексплуатація», керував курсовим і дипломним проектуванням та брав участь у громадському житті факультету і різних фахових організацій. Неодноразово призначався наставником студентської групи, головою первинної організації товариства «Знання» лісгосподарського факультету, членом секції

Українського республіканського правління НТТ лісової промисловості та лісового господарства. Проте головним у його педагогічній діяльності був навчальний процес. Підтвердженням цьому може бути курсовий проект з лісоексплуатації, який студенти нашої групи почали захищати, як і належить у позаурочний час, відповідно до затвердженого М. Й. Півнем графіку з 16 години 31 грудня 1973 р. Захист проектів закінчився далеко після 21 години. Особливо пам'ятним цей захист став нашим колегам з Киргизії: Асаналі Джунушеву та Бактибеку Халілову, яким киргизький Новий рік прийшлося зустрічати у 122 аудиторії, а в цей час в нашому гуртожитку їх очікувало земляцтво з усього Києва.

Останні роки він прожив у щасливому шлюбі з Наталією Єфремівною, яка стала йому не тільки вірною і люблячою дружиною, а і ангелом-охоронцем. Не стало Миколи Йосиповича 22 вересня 2006 року. Поховано його на Дзвінківському сільському цвинтарі.

У нашій студентській пам'яті доцент М. Й. Півень залишився надзвичайно порядним, чесним, дуже спокійним і врівноваженим викладачем, який глибоко знає теорію та володіє високопрофесійними практичними навичками з дисципліни, що викладає.

ЗАВІДУВАЧ КАФЕДРИ М. Д.
ПОЛЯКОВ — ЧЕМПІОН ПО ЖИТТЮ,
ЛІСІВНИК І МИСЛИВЕЦЬ ПО ДУХУ
(1930 — 2016)

Микола Дмитрович Поляков за своєю натурою був Чемпіоном як у спорті, так і в житті. Ця риса допомогла йому з честю витримати лихоліття голодомору та воєнні роки, піднятися з босоногих сільських літ до союзного чемпіонства і від учня сільської школи до завідувача кафедри одного з найпрестижніших вишів України, а разом з дружиною Галиною Яківною ще й стати опорою для своїх батьків і закласти підвалини добробуту для власних дітей. По життю в усіх своїх іпостасях він намагався бути кращим: учнем школи, спортсменом-легкоатлетом, студентом, викладачем, завідувачем кафедри, чоловіком, батьком дідусем, товаришем, мисливцем ...

З майже 50 років (1958 — 2005 рр.) роботи в університеті понад 30 Микола Дмитрович Поляков віддав лісогосподарському факультету і Навчально-науковому інституту лісового і садово-паркового господарства. Він вірою і правдою служив їм незалежно від того, яку посаду обіймав — старшого викладача, завідувача чи заступника декана з фізкультурно-спортивної роботи. Завдяки його старанням, неабияким організаторським здібностям і титанічним зусиллям фізична культура, заняття спортом і здоровий спосіб життя стали для студентів і викладачів факультету, а потім і інституту нормою та нагальною потребою. Через зовнішню схожість з Кірксом Дугласом, актором-виконавцем ролі Спартака в однойменному фільмі, та властиву йому рішучість Микола

Дмитрович отримав у студентства любовне і дуже точне за суттю прізвисько Спартак. Наш Спартак, як і його прототип, вів нас за собою і робив усе можливе і неможливе, аби вивести нас в Люди, вирвати нас з рабства лінощів та нездорового способу життя. Робив він це надзвичайно успішно. До цих пір в інституті живе його улюблений девіз: «У здоровому тілі — здоровий глузд».

Народився Микола Дмитрович 22 жовтня 1930 р. в селі Котлярівка Куп'янського району Харківської області, в родині кравця. Батько, Поляков Дмитро Федорович, 1899 р.н., учасник громадянської війни, служив у Першій кінній армії С. М. Будьонного і за його оповідями власноручно пошив командарму шинель. Мати Миколи Дмитровича, Полякова Дарина Семенівна, 1903 р. народження, домогосподарка, померла 1968 р. У Миколи Дмитровича було дві старші сестри: Марія Дмитрівна та Любов Дмитрівна. Дитячі літа пройшли в роки воєнного лихоліття і, тому ще юнаком він повною мірою відчув на собі і голод, і холод. З ранніх років прийшлося виконувати важку чоловічу роботу, що і зробило його фізично надзвичайно вольовою і сильною людиною.

У 1938 р. пішов до першого класу Кисловської середньої школи, яку закінчив у 1949 р. Із сьомого класу працював вантажником Кисловського бурякозбирального пункту. Навчаючись у школі, займався легкою атлетикою і лижним спортом, активно виступав на районних і обласних змаганнях. Вигравши обласні змагання призовників з лижних перегонів, потрапив у поле зору тренерів з Києва, які запросили його до Києва.

Тренуючись у столиці, показуючи відмінні результати, М. Д. Поляков не забуває про навчання і в 1952 р. поступає до Школи тренерів при Київському Державному інституті фізичної культури. Навчання у Школі тренерів закінчив 1954 р. і тоді ж поступив до Київського інституту фізкультури. Гармонійно поєднуючи навчання і тренування, Микола Дмитрович успішно виступає на республіканських і всесоюзних змаганнях товариства «Буревісник». Він — багаторазовий чемпіон і призер Всесоюзних змагань з легкої атлетики та лижних перегонів.

Після завершення в 1958 р. навчання в інституті М. Д. Поляков направляється для працевлаштування на кафедру фізичного

виховання Української сільськогосподарської академії, яка стала для нього і багатьох його вихованців єдиним місцем роботи на все життя. З першого і до останнього дня роботи на кафедрі він працює на посаді старшого викладача. Під час роботи в академії він тричі призначався на посаду заступника декана з фізкультурно-спортивної роботи лісгосподарського (двічі) і зоотехнічного факультетів.

Протягом 1978 — 1983 рр., після обрання на Вченій раді академії, Микола Дмитрович працює завідувачем кафедри фізичного виховання. Працюючи завідувачем, значних зусиль доклав у зміцненні матеріально-технічної бази навчального закладу, зокрема проведена ним реконструкція стадіону і його легкоатлетичного ядра зробила спортивну базу університету однією з найкращих у Києві.

За підтримки та активної участі Миколи Дмитровича неабиякої популярності на факультеті набули і стали традиційними спортивні вечори, літні та зимові Спартакіади, чемпіонати з різних видів спорту під час навчальних практик на базі Дзвінківського лісництва, зустрічі викладацьких і студентських збірних з футболу та волейболу з колегами зі споріднених навчальних закладів (Лубенського та Малинського лісових технікумів) та видатними спортсменами сучасності.

За методичної допомоги М. Д. Полякова однією з перших в університеті почала працювати спортивна кімната в гуртожитку №1, а біля спортивного корпусу було збудовано волейбольний майданчик на дерев'яному підмості, який вірою і правдою відслужив майже два десятиліття (нині на його місці — футбольний майданчик зі штучним покриттям).

Кращі вихованці Миколи Дмитровича у складі збірних команд України, товариства «Колос», НАУ неодноразово ставали чемпіонами і призерами змагань на чемпіонатах світу, Європи, СРСР, України та Києва. Особливо необхідно відзначити результати участі факультету (інституту) в Спартакіаді УСГА (НАУ) за

часів виконання ним обов'язків заступника декана з фізкультурно-спортивної роботи. Миколу Дмитровича влаштовувало тільки перше загальнокомандне місце факультету в Спартакіаді. Друге, а тим паче третє місце для нього були трагедією. І факультет, як правило, був першим. Згадується випадок, коли до заліку Спартакіади не пішло третє місце (в залік бралися 16 кращих результатів, а команди факультету в тому році виграли 12 перших місць, 3 других і 2 третіх). Місця були важливими для Миколи Дмитровича, але не головними. Головним для нього було через спорт зробити нас справжніми людьми, фізично здоровими та зі здоровим глуздом, бо тільки такі можуть працювати в лісовому господарстві далеко від населених місць та з ненормованим за часом робочим днем, виховати в нас дух командного гравця з розвиненим почуттям відповідальності за загальну справу, виплекати нас патріотами свого факультету, університету, малої Батьківщини і країни загалом. Можна перерахувати не одну сотню випускників (канд. с.-г. наук, майстер спорту Григорій Шлончак, начальник управління захисту лісу, майстер спорту Віктор Парфенюк, завідувач кафедри, професор, кандидат у майстри спорту Юрій Засуха, старший викладач, кандидат у майстри спорту Петро Чирва, канд. с.-г. наук, кандидат у майстри спорту Людмила Полянчикова-Олійник і багато-багато інших), для яких наш Спартак, як і для мене, став другим батьком.

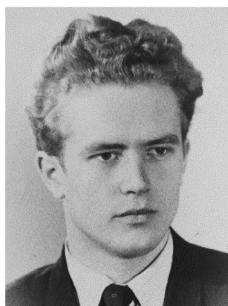
Особливе місце в його кафедральній роботі належало традиційній легкоатлетичній естафеті «Голосіївське кільце», яка щорічно протягом більше тридцяти років проводилася і, на жаль, канула в забуття після звільнення Миколи Дмитровича з роботи. Він жив від естафети до естафети. Кожна проведена естафета для нього була початком наступної. Не дивно, що найбільше разів її вигравали лісівники і рекордний результат, показаний ними, не побито досі.

Після закінчення спортивних виступів Микола Дмитрович, як в минулому і його батько, багато часу приділяв полюванню, яке для нього було більше ніж хобі або уподобання, воно стало певною філософією для всієї родини. Він завжди полював із справжніми поціновувачами природи та мисливства: Головою Всеукраїнсько-

го ФСТ «Колос» А. П. Усенком, професором О. О. Салганським, доцентами П. М. Мегалінським та М. І. Шендриковим. Пощастило і мені полювати разом з Миколою Дмитровичем. Поїздки разом з ним на полювання протягом більш як 20 років, його оповіді дали мені змогу не тільки краще зрозуміти логіку життя мого вчителя і колеги, а відкрити для себе непересічну особистість, надзвичайно міцну як фізично, так і духовно, доброзичливу і щедрю, взірцевого чоловіка, батька, дідуся, товариша з непереборним оптимізмом і безмірною любов'ю до життя, до рідних, друзів та людей. Його оселя, родина стали рідними для багатьох вихованців, кого він, як справжній тренер виводив у люди. Багато з них і сьогодні продовжують справу свого наставника, з щирою теплотою згадуючи свого Вчителя.

Разом з дружиною Галиною Яківною вони виховали двійко дітей і четверо онучат.

Не стало Миколи Дмитровича 21 квітня 2016 р. Поховано його на Новосілівському цвинтарі. Світла пам'ять про Людину, яка вела нас вперед до перемог у житті та спорті, яка робила нас не тільки спортсменами, а передусім Людьми, житиме в серцях учнів, яким пощастило мати такого Вчителя.

ДОЦЕНТ О. В. ПОЛЯКОВ —
АНАЛІТИК, МЕТОДИСТ,
ОРГАНІЗАТОР

Без перебільшення, Олександра Васильовича Полякова можна віднести до когорти фундаторів науково-методичного забезпечення та організації навчального процесу з підготовки фахівців лісового господарства кінця минулого і початку нинішнього століття. У одній своїй іпостасі він суворий і вимогливий викладач, а в другій — за натурою простий, щирий і готовий працювати з кожним студентом, не зважаючи на час, розпорядок та графік роботи на кафедрі.

Народився О. В. Поляков 10 лютого 1935 р. в м. Слов'янськ Донецької області в сім'ї вантажника Слов'янського содового заводу. Батьки, Василь Мусійович та Ірина Степанівна, мали лише початкову освіту. В сім'ї було п'ять братів і сестер, троє з них померли ще в дитячому віці.

Олександр Васильович починав навчання в першому класі у 1941 та 1942 роках, але його продовженню завадила війна, і тільки з третього разу, у 1943 р., після звільнення Донбасу від німецької окупації, він розпочав своє навчання. Семирічку села Хрестище Слов'янського району закінчив з похвальною грамотою у 1950 р. Того ж року без іспитів вступив у Чугуєво-Бабчанський лісовий технікум, який закінчив з відзнакою у 1953 році, отримавши кваліфікацію «Технік-лісовод».

Серед 5% кращих випускників технікуму, також без вступних екзаменів, Олександр Васильович був зарахований на перший

курс лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту, який закінчив у 1958 р.

З 1958 по 1961 рік дипломований інженер лісового господарства, за направленням Міністерства сільського господарства СРСР, працював на посаді старшого (пізніше головного) лісничого Жана-Сімейського механізованого лісгоспу Семипалатинської області в Казахстані.

У 1961–1964 рр. Олександр Васильович — інженер з переробки деревини, згодом — старший інженер лісового господарства і колгоспних лісів Борзнянського лісгоспазу Чернігівської області.

Неабиякі аналітичні здібності та тяга до знань привели його після шести з половиною років роботи на виробництві знову на лісогосподарський факультет.

З лютого 1964 р. О. В. Поляков — аспірант кафедри лісової таксації Української сільськогосподарської академії. Після аспірантури, з лютого 1967 р. працює асистентом кафедри лісової таксації. 27 червня цього ж року захищає кандидатську дисертацію на тему «Осичники Українського Полісся, їх ріст, будова і сортиментна структура».

З 1972 р. обіймає посаду старшого викладача, з листопада 1974 р. — доцента кафедри лісової таксації, а з червня 1998 року і до виходу на пенсію у 2002 році — кафедри менеджменту лісового господарства, створеної з ініціативи декана, в організації якої він брав активну участь.

У січні 1975 р. Олександр Васильович призначається за сумісництвом заступником декана лісогосподарського факультету доцента В. С. Наконечного. Працював на цій посаді до квітня 1977 року.

Його науково-педагогічний стаж становить 38 років. Як виробничник викладав «Організацію та планування лісогосподарського виробництва». Багато уваги приділяв інформатизації лісового господарства. За участі сина Сергія організував перший комп'ютерний клас на факультеті, а разом з іншим сином Максимом створив навчальний курс з інформаційних систем у лісовому менеджменті.

Проводив інтенсивну організаційно-методичну роботу, очолював методичну комісію факультету, науково-методичний кабінет.

нет академії, численні комісії з аналізу забезпечення навчального процесу в академії, тривалий час організовував підвищення кваліфікації викладачів аграрних вузів країни з інформатики та обчислювальної техніки.

У списку опублікованих робіт — понад 50 науково-методичних праць, підсумком яких став цикл типових програм 10 навчальних дисциплін економічного спрямування для вищих навчальних закладів з напрямку підготовки фахівців лісового і садово-паркового господарств та монографія, яку він закінчив уже після виходу на пенсію — «Наукове та методичне забезпечення підготовки лісогосподарських кадрів».

Наукові дослідження Олександра Васильовича лежали в площині організації раціонального використання лісових ресурсів та інформаційного забезпечення лісового господарства. Він опублікував 40 наукових робіт, головною з яких можна вважати «Лісівниче та господарське значення повноти насаджень». Наукова розробка «Адаптивна промислова сортиментация лісосічного фонду», над якою Олександр Васильович працював понад 30 років, впроваджена більше ніж у 200 підприємствах лісового профілю України.

На всіх посадах О. В. Поляков вирізнявся вимогливістю, інколи навіть надмірною, до себе, колег та студентів, глибоким, різнобічним проникненням у суть проблем, які необхідно було вирішувати, як тих, що стосуються його наукових пошуків, так і тих, що належали до його улюбленого напрямку — удосконалення навчального процесу, зокрема, його організаційного та науково-методичного забезпечення.

В кінці 90-х років минулого століття для вивчення суті проблем, експертної оцінки стану справ, громадської думки широко застосовувалося анкетування. Прихильником цього методу і ефективним користувачем його був і доцент О. В. Поляков. Пригадується випадок. У 1991 р. мене призначили деканом лісогосподарського факультету. На той час 40-річний декан уважався

радіше винятком (дуже молодий), аніж правилом. Олександр Васильович, з властивою йому ініціативністю, провів анкетування студентів випускного курсу з метою вивчення їх думки щодо новопризначеного декана. Дещо здивувавшись високій оцінці людських і фахових якостей нового декана, О. В. Поляков поспішив до деканату. Після розповіді про анкетування, про оцінку мене студентами він очікував схвалення його дій, а натомість почув запитання: «Коли і де Ви проводили анкетування?». Дізнавшись, що під час лекції в 102 аудиторії, я звернув увагу мого Вчителя, що проводити анкетування під час лекцій неприпустимо. У відповідь Олександр Васильович подивився на мене з тільки йому притаманним поглядом, в якому було і схвалення, і ... здивування водночас.

З позицій набутого життєвого досвіду я дуже вдячний Олександрові Васильовичу за його уроки ставлення до роботи, головним з яких був постулат про те, що яким би досконалим не був процес, дбати про його поліпшення необхідно постійно.

Разом з дружиною Людмилою Дмитрівною Полякови виховали трьох синів — Максима, Сергія і Віктора, працьовитих і самодостатніх. Всі вони захистили дисертації на ступінь доктора філософії за профілями: лісової економіки, інформаційних наук, агрономії. Нині вони представляють Україну у далеких зарубіжних краях.

Прожиті роки додали О. В. Полякову мудрості й життєвого досвіду, але, як і раніше, у нього достатньо молодечого запалу та небайдужості до того, що діється в інституті, університеті, Києві, державі та світі.

Олександр Васильовичу, Ви ніколи не шукали легких шляхів, не жили за принципом: «Моя хата скраю, я нічого не знаю». Хай ще довго живе у Вашім серці ця небайдужість — основа доброти та милосердя, а навізаєм — хай тішать Вас Ваші діти, рідні, друзі, колеги, учні та люди.

ДОЦЕНТ Г. О. ПОРИЦЬКИЙ —
ВЗІРЕЦЬ ШЛЯХЕТНОСТІ
(1923 — 2009)

Геннадій Олександрович Порицький народився 21 листопада 1923 р. в с. Сошанськ Козятинського району Вінницької області. Батько, Олександр Мефодійович, був селянином-бідняком, мати, Олена Семенівна — домогосподаркою. В 1928 р. родина Порицьких переїхала до Києва. Батько влаштувався працювати на заводі «Більшовик» і одночасно заочно навчався в Київському політехнічному інституті, який закінчив 1934 р. З тих пір батько працював інженером-електриком в різних проектних установах.

У 1931 р. Геннадій Олександрович пішов у перший клас СШ №112 м. Києва, яку закінчив у воєнному 1941 р. В липні районним військкоматом був відправлений на Трудовий фронт у район Слов'янська на збір урожаю, а в серпні був призваний до лав Червоної Армії і направлений в Томське артилерійське училище, яке закінчив у травні 1942 р., отримавши звання молодшого лейтенанта. З вересня він уже брав участь у важких боях на Калінінському, Воронізькому, Степовому, 1, 2, 3 Українських фронтах. Спочатку був командиром взводу управління, потім командиром батареї, начальником штабу та начальником розвідки дивізіону артилерійського полку.

У пам'яті Геннадія Олександровича особливо глибокий слід залишили: перший бій — найскладніший як у психологічному, так і в фізичному плані, оскільки відбулося його «хрещення вогнем»; форсування Дніпра у Корсунь-Шевченківській операції у складі

62 гвардійської дивізії; події у серпні 1944 р., коли його підрозділ у складі 4 гвардійської армії брав участь у Яссько-Кишинівській операції.

За заслуги та звитяги у роки війни Г. О. Порицький нагороджений орденом «Красной Звезды» і медалями «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» та багатьма іншими. Особливо пишався він званням «Почесний громадянин міста Корсунь-Шевченківський».

У 1947 р., після навчання на підготовчих курсах при Київському технологічному інституті легкої промисловості, Геннадій Олександрович поступив на перший курс лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту, повний курс якого закінчив у 1951 р.

За направленням Міністерства лісового господарства СРСР з 1951 р. до 1958 р. Г. О. Порицький працює в Сторожинецькому лісовому технікумі, що на Буковині, виклада-

чем спеціальних дисциплін.

У 1958 — 1961 рр. навчається в очній аспірантурі по кафедрі лісової таксації УСГА, після закінчення якої направляється в Боярську ЛДС на посаду старшого наукового співробітника і одночасно заступника директора з наукової роботи. Працю в лісодослідній станції поєднує з викладанням на кафедрі лісової таксації і завершенням кандидатської дисертації на тему «Хід росту, будова та сортиментна структура березових насаджень Полісся України», яку захистив у 1962 році.

З 1967 р., після обрання за конкурсом, Г. О. Порицький працює доцентом на кафедрі лісовпорядкування і геодезії, займаючись питаннями дослідження ходу росту та будови насаджень швидкорослих деревних видів. Ним складено таблиці ходу росту для тополь — чорної, канадської та білої, а також сортиментні таблиці для березових лісостанів, маломірних стовбурів сосни, ялини, вільхи чорної та берези.

Протягом 1970–1987 рр. очолював наукові дослідження з госпдоговірної тематики «Принципи раціонального використання земель Державного лісового фонду Молдавської РСР». В результаті досліджень підготовлено сортиментні таблиці та видано рекомендації стосовно боротьби із всиханням дуба на території Молдови. До збирання польового матеріалу в студентські роки Геннадій Олександрович долучив і мене та ще трьох моїх колег: Сергія Кашпора, Зиновія Новицького та Віктора Садовського. Польовий сезон ми провели в Кодрах: закладали пробні площі, різали модельні дерева, зустрічалися з заступником міністра лісового господарства Молдавської РСР В. М. Шикимакою, який з легкої руки Геннадія Олександровича опікував нас. Наш керівник подбав не тільки про те, що б нас добре приймали, а й про ознайомлення нас з усіма визначними місцями Молдови, включаючи і дегустаційний зал прекрасних молдавських вин. Після обрання за конкурсом, з 1976 до 1987 р., Г. О. Порицький завідує кафедрою лісовпорядкування та геодезії У 1980 р. вийшов у світ навчальний посібник «Меліорація з основами геодезії», серед авторів якого був і Геннадій Олександрович.

У 1997 р. доцент Г. О. Порицький, разом з викладачами геодезичного крила доцентами І. М. Горою, Б. І. Новаком і Л. П. Рафальською, переходить на новостворену кафедру геодезії і картографії, яка стала базовою для організації в університеті факультету землевпорядкування, на якій він пропрацював до липня 2005 р.

Незалежно від того, де працював Геннадій Олександрович, які посади не обіймав, свої обов'язки він завжди виконував на відмінно. Не менш вагомим був його внесок в громадське життя — секретар партбюро факультету, голова товариства ветеранів ВВВ, головний редактор кращої стіннівки «Лісовод», агітатор, наставник, просто небайдужа людина, яка в житті зробила багато добрих справ.

Я дуже вдячний Геннадію Олександровичу за батьківську опіку всіх випускників Сторожинецького лісового технікуму. На третьому курсі, не будучи винним, потрапив у халепу, за яку могли відрахувати мене і ще двох однокурсників з комсомолу і, автоматично, з числа студентів академії. Геннадій Олександрович,

на той час заступник секретаря партбюро факультету, був серед перших, хто став тоді на наш захист.

Пліч-о-пліч з Геннадієм Олександровичем по життю крокувала його вірна дружина Римма Василівна Нагорна, з якою вони виховали доньку Тетяну, раділи онучці, красуні-відмінниці. Не раз у їхній оселі на вул. полковника Потехіна збиралися друзі по роботі та рідня на вечорниці, на яких завдяки щиросердним господарям завжди панувала особлива атмосфера гостинності, відкритості та святковості.

Останні роки Геннадій Олександрович лікувався в лікарні вчених. Я не раз возив його і Римму Василівну на автомобілі в лікарню. Під час таких зустрічей почув від нього чимало сокровених слів про життя, дружбу, відповідальність перед наступними поколіннями, патріотизм та інші важливі життєві речі, щодо яких він мав свою точку зору.

Не стало Геннадія Олександровича у 2009 р. Поховано на Байковому цвинтарі. Перед смертю він залишив дружині конверта з написом: «Відкрити після моєї смерті». Лист у конверті закінчувався словами: «Зателефонуй директору П. І. Лакиді і В. М. Мауреру».

ДОЦЕНТ В. М. ПОРТНОЙ —
ТОЙ, ХТО ВМІВ ЛЮБИТИ
(1940 — 2007)

У моєму житті Володимир Миколайович посідає особливе місце. Спочатку в нашій групі він проводив практичні заняття з дисципліни «Механізація лісогосподарських робіт», пізніше я разом з іншими студентами допомагав оформляти ілюстрації до навчальних стендів та писати плакати по дисертації перед її захистом. Довгий час були колегами. Згодом я працював його заступником у деканаті, а ще пізніше — вже я був деканом, директором і не раз радився з ним з тих чи інших питань. Мені, з реактивним і вибуховим характером, дуже корисними були поради незаперечного дипломата, яким був В. М. Портной. Не раз він оберігав мене від необачних кроків. Шкодую, що не завжди вдавалося мені захистити його у складні для нього часи...

Добрый за вдачею, надзвичайно м'який за характером, інтелегентний, з енциклопедичними знаннями, товариський, з відкритою душею, завжди готовий прийти на допомогу він належав до керівників, які замість того аби насварити винуватця, оголосити догану — червонів, ніяковів і казав заступнику: «Ось попросив прийти у деканат студента (асистента чи доцента), а сам мушу бігти у третій корпус (у ректорат, партком, профком), тому дуже прошу Вас, Вікторе Мельхіоровичу, поясніть йому, що так робити не можна...».

Особистою трагедією для нього було поставити студенту на іспиті або під час захисту курсового проекту оцінку «задовільно».

І якщо таке траплялося, то він переживав з цього приводу набагато більше, ніж сам студент.

Народився Володимир Миколайович 28 травня 1940 р. в с. Новаки Лубенського району Полтавської області, в родині службовців. Батько, Портной Микола Денисович, працював учителем у сільській школі, а мати, Ганна Опанасівна, завідувала сільським медичним пунктом.

У 1947 р. Володимир Миколайович розпочав навчання у сільській середній школі, десятий клас якої закінчив із золотою медаллю у 1957 р. Змалку допитливий юнак любив природу, навколишні ліси і з особливою повагою ставився до лісівників, їхнього форменого одягу і права на носіння зброї. Поряд з рідним селом у м. Лубни техніків-лісівників готував місцевий технікум. Не довго думаючи, випускник школи свідомо обрав для подальшого навчання спеціальність лісівника. До честолюбних планів Володимира Миколайовича входило закінчити інститут, отримати фах лісівника і працювати в лісі або ж як батько, стати вчителем, тільки викладати не в школі, а в Лубенському лісному технікумі. Тому, після закінчення школи, В. М. Портной не вагаючись поступив на лісогосподарський факультет Української сільськогосподарської академії, який успішно закінчив у 1962 р. дипломованим інженером лісового господарства.

Навчання в академії Володимир Миколайович надзвичайно ефективно поєднував з активною громадською роботою. За п'ять років він пройшов усі шаблі активіста: комсорг групи, курсу, факультету, члена, а згодом і заступника секретаря комітету комсомолу академії з організаційної роботи, зарекомендувавши себе, завдяки неабияким організаційним здібностям, високій виконавській дисципліні та відданості справі, з найкращого боку.

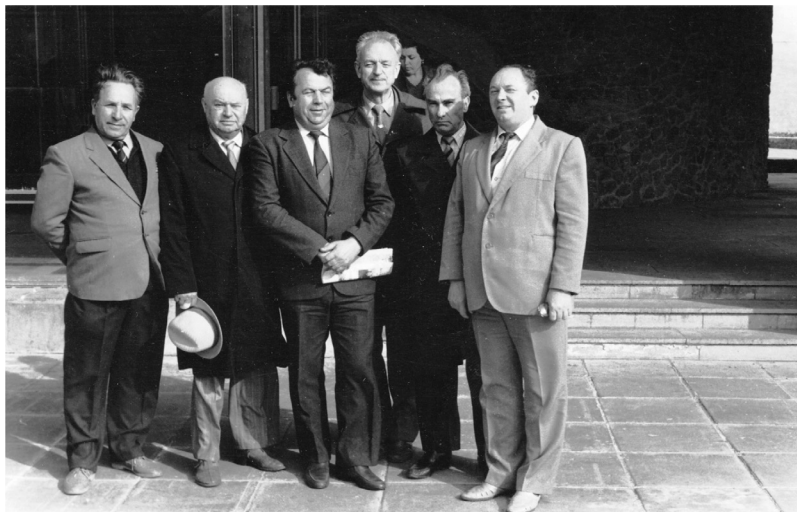
Успішне навчання та активна громадська робота визначили подальшу долю випускника лісогосподарського факультету В. М. Портного. Ректоратом йому було запропоновано за державним розподілом залишитися в УСГА та присвятити своє життя науково-педагогічній і виховній діяльності.

Протягом 1962-1973 років В. М. Портной працював асистентом кафедри механізації лісогосподарських робіт та лісоексплу-

атації, яку в той час очолював знаний далеко за межами країни професор І. М. Зима. За його наполяганням Володимир Миколайович у 1969 р. вступає до аспірантури академії, навчання в якій завершує без відриву від виробництва в 1973 р.

У 1974 р. В. М. Портной успішно захистив дисертаційну роботу на тему «Дослідження способів розкорчування лісосік під лісові культури у свіжих суборах Полісся» і здобув науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

У 1978 р. Володимира Миколайовича було обрано на посаду доцента кафедри механізації лісгосподарських робіт та лісоексплуатації. Як педагог, він вирізнявся високою лекторською майстерністю, неабиякою толерантністю і по-батьківськи теплим ставленням до кожного зі студентів, незалежно від його успіхів у навчанні. Своїм педагогічним талантом, успадкованим від вчителя-батька, Володимир Миколайович заслужив щире повагу студентства, підлеглих, колег і керівництва закладу.

Декан В. М. Портной у колі своїх учителів: ліворуч — доц. П. І. Герасименко, проф. Т. Т. Малюгін; праворуч — доц. Г. О. Порицький, доц. В. С. Наконечний, проф. А. В. Цилюрик

Після обрання його до складу парткому академії, науково-педагогічну діяльність на кафедрі В. М. Портной поєднує з виконанням обов'язків заступника секретаря парткому академії з організаційної роботи.

У травні 1983 р. на загальних зборах колектив обирає Володимира Миколайовича Портного деканом лісгосподарського факультету. На цій надзвичайно відповідальній посаді він пропрацював до 1992 року.

На всіх посадах своєї трудової діяльності він проявляв дипломатичність і в той же час міг постояти за інших, залишаючись при цьому по дитячому беззахисним.

У 1998 р. В. М. Портного було обрано членом-кореспондентом лісівничої академії наук України (ЛАНУ), а у 2000 р. — відзначено найвищою галузевою відзнакою «Відмінник лісового господарства України». За особисті звитяги перед державою Володимира Миколайовича було нагороджено орденом «Знак Пошани» та медаллю «В пам'ять 1500-річчя м. Києва».

За час роботи в університеті В. М. Портной опублікував понад 50 навчально-наукових і науково-методичних праць, отримав авторське свідоцтво на винахід.

Добре знаною у закладі була ЦППШа (центральна або церковно-приходська школа), за абрєвіатурою якої стояли три постаті: проф. Цилюрик Анатолій Васильович і доценти Портной Володимир Миколайович та Штофель Михайло Олексійович — поважна трійця, без втручання якої відбувалися мало які події на факультеті або в інституті.

В. М. Портной був надзвичайно гостинною людиною. Він любив після роботи запрошувати своїх колег додому (жив по вул. Горького, неподалік нинішньої станції метро Либідська) або на дачу в с. Круглик, де погостювало у нього багато друзів.

Протягом життя Володимира Миколайовича супроводжувала дружина Лідія Василівна, з якою вони разом виховали сина Олександра Володимировича та доньку Інгу Володимирівну.

Ще однією любов'ю Володимира Миколайовича була поезія. Особливо до душі йому були рубаї Омара Хайяма, вірші Максима Рильського, Расула Гамзатова, Євгенія Євтушенка та багатьох

інших, твори яких він залюбки декламував своїм друзям і колегам по роботі у часи відпочинку.

Хвороби та окремі негаразди останніх років життя не зламали В. М. Портного. До останнього подиху він любив тих, хто поруч, прощав своїх кривдників, дарував людям добро і тепло своєї душі.

Епіграфом до прожитого ним життя є рядки вірша одного з його улюблених поетів М.Т. Рильського:

*Гей, поля жовтіють і синіє небо,
Плугатар у полі ледве маячить...
Поцілуй востаннє, обніми востаннє.
Вміє розставатись той, хто вмів любить...*

Не стало Володимира Миколайовича 4 грудня 2007 р. Похований на цвинтарі селища Пирогово Київської області, на якому щорічно 28 травня збираються разом з його рідними друзі, колеги та учні аби згадати добрим словом дуже світлу, по дитячому беззахисну людину, яка вміла любити і віддавати себе людям.

ДОЦЕНТ А. М. РАДЧЕНКО —
НАШ ЛІСОВПОРЯДНИК
(1938 — 1996)

Анатолій Миколайович Радченко народився 28 січня 1938 р. в с. Хохотва Богуславського району Київської області. В 1945 р. пішов у перший клас початкової школи с. Івки Богуславського району. Навчання, у зв'язку з переїздами батьків на нові місця роботи, продовжував у Тальнівській та Шевченківській середніх школах Черкаської області. 1955 р. закінчив 10 класів Таращанської СШ №1.

Після завершення навчання Анатолій Миколайович два роки працював на виробництві: спочатку різноробом у колгоспі ім. Шевченка, потім — лаборантом у рідній Таращанській СШ №1.

У 1957 р. поступає на перший курс лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії, яку закінчив у 1962 р. Після завершення навчання, за державним направленням Анатолій Миколайович працює в Київській аерофотолісовпорядній експедиції: до 1964 р. техніком-таксатором, а потім — до 1966 р. — таксатором.

Протягом 1966 — 1969 рр. А. М. Радченко навчається в очній аспірантурі на кафедрі лісовпорядкування та геодезії.

З 1969 р. і до самої смерті Анатолій Миколайович працює на кафедрі: до 1988 р. — асистентом, а з 1988 р. до 1996 р. — доцентом.

Під час роботи на кафедрі А. М. Радченко під керівництвом професора А. І. Котова у 1981 р. захищає кандидатську дисерта-

цію на тему «Лісовий фонд Центрального Полісся, його динаміка та шляхи покращення», а в 1988 р. отримує атестат доцента.

Викладав навчальні дисципліни «Лісовпорядкування», «Інженерна геодезія» і «Землевпорядкування з основами геодезії», брав активну участь у громадському житті факультету: неодноразово призначався куратором академгрупи, тривалий час очолював групу народного контролю та виконував обов'язки заступників партбюро і профбюро.

Не стало Анатолія Миколайовича 16 грудня 1996 р. Поховано його на Байковому цвинтарі.

ДОЦЕНТ Ю. М. САВИЧ —
ЙОГО ВЕЛИЧНІСТЬ
СКРОМНІСТЬ
(1915 — 2012)

Юрій Миколайович Савич народився 27 лютого 1915 р. в м. Городня Чернігівської області, в родині сільського вчителя. У 1930 р. закінчив місцеву семирічку, а в 1933 р. — залізничне фабрично-заводське училище. Після закінчення якого протягом року працював інструктором з політехнізації в Городнянській середній школі.

1934 р. поступає на робітничий факультет, закінчивши який у 1935 р. стає студентом лісогосподарського факультету Київського лісогосподарського інституту. 1940 р. отримує кваліфікацію інженера лісового господарства і за державним направленням їде працювати в Парфенівський лісгосп Ярославської області. У листопаді цього ж року призивається на дійсну службу до лав Червоної Армії. Біля року навчався в школі молодших командирів, а після початку війни направляється до штабу інженерних військ 42-ї армії Ленінградського фронту. З липня 1943 р. призначається ад'ютантом Начальника інженерних військ 42-ї армії, а з квітня 1944 р., після закінчення фронтових курсів молодших лейтенантів, стає ад'ютантом Начальника інженерних військ 3-го Балтійського фронту.

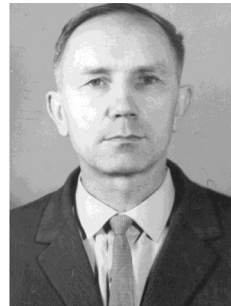
За участь у Другій світовій війні Ю. М. Савич нагороджений орденом «Красной Звезды» (1944), медалями: «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941-1945 гг.».

Демобілізувався Ю. М. Савич у званні старшого лейтенанта в грудні переможного 1945 р.

З лютого 1946 р. Юрій Миколайович працює таксатором Київського лісовпорядного району, а в серпні 1946 р. був запрошений для роботи на посаді асистента кафедри лісової таксації Київського лісогосподарського інституту, який у 1954 р. ввійшов до складу Української сільськогосподарської академії.

Все подальше трудове життя пов'язане з кафедрою лісової таксації: з вересня 1951 р. — старший викладач, з лютого 1967 р. — в. о. доцента, а з 11 жовтня 1968 р. — доцента. Призначенню в.о. доцента кафедри у 1966 р. передував успішний захист кандидатської дисертації на тему: «Рост сосновых культур в условиях южного Полесья и Лесостепи Украинской ССР» (науковий керівник, проф. М. В. Давидов).

Юрій Миколайович тривалий час викладав дисципліну «Застосування аерофотозйомки та авіації у лісовому господарстві». Лекції і практичні заняття, які проводив Ю. М. Савич, вирізнялися чіткістю подачі матеріалу, забезпеченістю технічними засобами. Багато років існувала навчальна практика, яка передбачала виконання практичних завдань з використанням вертольота МІ-2.

Наукові інтереси Ю. М. Савича були пов'язані з дослідженням росту штучних соснових насаджень в Українському Поліссі. Вивчався хід росту деревостанів як чистих сосняків, так і сосново-листяних. Як результат досліджень, Юрій Миколайович склав і опублікував у 1962 р. таблиці ходу росту для штучно створених сосняків.

Юрій Миколайович належав до людей, які що не роблять — роблять на відмінно. Школу — на відмінно, лісфак — з відзнакою. Він був дуже спокійним і належав до людей непомітних, коли вони були, але відсутність їх була одразу і дуже помітною, бо так зробити як він міг тільки він — Ю. М. Савич. Мабуть тому все, що робилося на кафедрі без його участі, не можна було уявити. Це

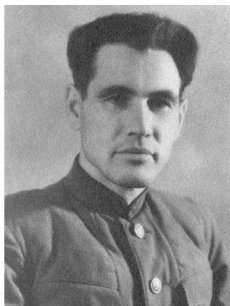
стосувалося запровадження технічних засобів у навчальний процес, облаштування аудиторій, ремонту кафедри. Не менш вагомим був його внесок у громадське життя колективу — голова профкому факультету, заступник редактора стіннівки, агітатор, наставник. Окремо варто згадати лекційну аудиторію 102, яка була єдиною в академії з полідзеркальною системою подання ілюстративного матеріалу.

Більш скромної і доброї за вдачею людини годі було уявити не те, що на факультеті, а і в академії. Про його тактовність ходили легенди. Згадую випадок з мого директорства. Ще будучи деканом запровадив вітання ветеранів-пенсіонерів з святами: Днем народження, Новим роком, Днем Перемоги. До вітання додавався пакет з найнеобхіднішими до свята речами. Один із колег на засіданні директорату зауважив, що нема потреби ці пакети дарувати. Серед причин була і така: «Навіщо дарувати Ю. М. Савичу, якщо у нього заможний зять, який добре заробляє». Це було до Дня Перемоги. Розвозив пакети особисто. Але Юрія Миколайовича не застав удома і пакунок залишив рідним. Через декілька днів після свят мені сказали, що внизу біля корпусу на мене чекає Ю. М. Савич. Я не гадав і не допускав, що він прийде подякувати. Але Юрій Миколайович як завжди тактовно подякував за вітання і додав, що ніщо його так не зворушило, як увага і те, що колектив пам'ятає і не забуває вшановувати пенсіонерів на заслуженому відпочинку.

Ю. М. Савич прожив довге прекрасне життя, в якому вмістилося багато років відданих людям, фаху, рідній кафедрі, факультету за що він заслужив глибоку повагу і щирю любов студентів і колег.

Не стало Юрія Миколайовича 20 липня 2012 року. Похований він на Байковому цвинтарі.

ДОЦЕНТ І. М. САЗОНОВ —
ДОКТОР НАУК
БЕЗ ЗАХИСТУ ДИСЕРТАЦІЇ
(1910 — 1999)

Народився Іван Миколайович Сазонов 19 липня 1910 р. в станіці Багаєвська Донецької області, в родині селян. Батько, Микола Семенович, з 1929 р. до пенсії пропрацював у колгоспі. Мати, Марія Яківна, померла в 1949 р. В родині разом з Іваном Миколайовичем зростало дві сестри і п'ятеро братів, четверо з яких загинуло в боях Другої світової війни.

Протягом 1917 — 1924 рр., з перервами, зумовленими Громадянською війною, І. М. Сазонов закінчив чотири класи початкової школи. Навчання юнак продовжив у школі селянської молоді, отримавши у 1929 р. документ про закінчення восьми класів. З 1925 р., одночасно з навчанням, працював у кооперативному магазині системи Крайсоюзу.

1929 р. Іван Миколайович поступає до Донського інституту сільського господарства і меліорації на меліоративний факультет лісомеліоративного відділення, а у 1933 р. закінчує Новочеркаський інститут інженерів лісомеліорації і отримує диплом інженера-лісомеліоратора.

З квітня 1933 р. до жовтня 1934 р. Іван Миколайович за направленням працював у Експедиції Центрального Протизсувного Комітету Наркомзему СРСР з обстеження зсувів Веденського району Грозненської області. Одночасно з участю в роботі експедиції виконував обов'язки завідувача дослідним протизсувним пунктом Новочеркаської агролісомеліоративної станції.

З травня по жовтень 1936 р. Іван Миколайович — старший інженер групи озеленення техвідділу будівництва заводу №182. В подальшому, протягом року виконує обов'язки асистента кафедри лісової меліорації Новочеркаського інженерно-меліоративного інституту.

З червня 1937 р. до квітня 1938 р. І. М. Сазонов займався проектуванням полезахисних лісових насаджень для районів Кулундинського Степу, Західного Сибіру та Атайського краю, а з жовтня 1938 р. працює асистентом кафедри лісової меліорації Брянського лісотехнічного інституту.

В січні 1939 р. Івана Миколайовича призивають на дійсну строкову службу до лав Червоної Армії. За півтора року служби пройшов шлях від курсанта до лейтенанта і в червні 1940 р. був направлений на посаду командира взводу. В передвоєнні роки служив у різних частинах Червоної Армії.

З першого дня війни Іван Миколайович брав участь у боях з німецько-фашистськими загарбниками на Південному, Воронізькому та 1-му Українському фронтах як начальник хімічної служби 20 мотострілецького полку 20 танкової дивізії та начальник хімслужби 108 окремого винищувального батальйону, звільняв м. Чернігів. Нагороджений медалями «За боевые заслуги» та «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

З березня 1944 р. займався підготовкою інструкторів з розмінування, а з вересня 1944 р. викладає на військовій кафедрі Київського політехнічного інституту. Після демобілізації, капітан І. М. Сазонов з жовтня 1945 р. працює техніком-нормувальником науково-виробничих майстерень КПП, а з липня 1946 р. переходить на роботу старшим дендрологом Київського зоопарку.

У повоєнні роки Іван Миколайович працював асистентом кафедри лісових культур КЛПІ (1947–1949 рр.), а пізніше — старшим викладачем і доцентом кафедри лісової меліорації до 1981 р. З 1967 по 1975 рр. доцент І. М. Сазонов завідував кафедрою лісової та гідротехнічної меліорації Української сільськогосподарської академії. Цьому передував успішний захист у Ленінград-

ський лісотехнічний академії ім. С. М. Кірова кандидатської дисертації на тему «Гніздовий посів дуба в зоні бурякосіяння Лісостепу європейської частини СРСР» 23 червня 1954 р. та присвоєння ВАК МВО СРСР Іванові Миколайовичу вченого звання доцента по кафедрі лісової меліорації 3 квітня 1957 р.

За період роботи на факультеті І. М. Сазонов багато років читав лекції з курсу «Ерозія ґрунтів і боротьба з нею». Наукові інтереси Івана Миколайовича були спрямовані на вивчення росту лісових полезахисних смуг, створених посівом жолудів дуба гніздовим способом. З цієї тематики він підготував докторську дисертацію, але не подав її до захисту. Проте це аж ніяк не заважало нам, тодішнім студентам, за науковим рівнем і фаховою компетенцією вважати його, на той час завідувача кафедри лісової та гідротехнічної меліорації, доктор наук і професором.

Колектив кафедри в роки, коли її очолював І. М. Сазонов, продовжував дослідження з пошуків шляхів підвищення захисних властивостей лісомеліоративних насаджень за рахунок удосконалення конструкцій лісосмуг. Розробки кафедри були включені до «Інструкції з полезахисного лісорозведення на землях сільськогосподарських підприємств України».

За розробку комплексних заходів проти дефляції ґрунтів півдня України І. М. Сазонова було нагороджено бронзовою медаллю ВДНГ СРСР.

У 1984 р. вийшов у світ навчальний посібник для студентів вузів «Система заходів проти ерозії ґрунтів», підготовлений І. М. Сазоновим у співавторстві з доцентами М. О. Штофелем та О. І. Пилипенком. Усього І. М. Сазонов опублікував понад 40 наукових, навчально-методичних та навчальних праць.

Разом з дружиною Клавдією Григорівною виховали доньку Галину Іванівну та сина Миколу Івановича.

Не стало Івана Миколайовича у 1999 р.

Ми назавжди збережемо в своїй пам'яті спогади про надзвичайно відкриту, щирю і пряму людину з нелегким життєвим шляхом, який не зламав, не змінив устої, принципи та цінності світлої і мудрої особистості, яка мала незаперечний авторитет у колективі факультету та інституту.

**ПРОФЕСОР О. О. САЛГАН-
СЬКИЙ – БІОЛОГ, ФІЛОСОФ
І ПОЕТ, В ЯКОМУ ТРЕМТІЛА ЖИВА
ДУША
(1919 – 2010)**

Олексій Олександрович Салганський народився 25 листопада 1919 р. в с. Ягодне Горьківської області, у родині священика. Батька О. О. Салганського, Олександра Ми-

колайовича, було репресовано у 1937 р. як служителя культу. Реабілітовано його було посмертно тільки в 1953 р.

Після закінчення сьомого класу Семеновської середньої школи Олексій Олександрович протягом 1934 р. працював учителем початкової школи.

У 1937 р., після закінчення одного курсу деревообробного технікуму, навчався на курсах Горьківського машинобудівного робітничого факультету. Після завершення навчання Олексій Олександрович поступає до Московського Всесоюзного зоотехнічного інституту пушино-сировинного господарства, повний курс звіриномисливського факультету якого закінчив у 1942 р. Під час навчання працював молодшим консультантом кіностудії Мостехфільм з питань зоології у режисера А. М. Згуріді.

Упродовж 1942 – 1945 рр. О. О. Салганський служив у рядах армійських підрозділів: курсант Ташкентського кулеметного училища (серпень 1942 – травень 1943), командир взводу протитанкових рушниць, потім помічник командира маршової роти (травень 1943 – листопад 1943), офіцер резерву (листопад 1943 – лютий 1944), командир стрілецького взводу, а пізніше роти (лютий 1944 – вересень 1944). В боях Олексію Олександровичу прийшлося командувати штрафною ротою, у складі якої було понад 200 солдатів-дезертирів і більше 20 розжалуваних офіцерів.

За участь у боях О. О. Салганського нагороджено трьома (за деякими даними чотирма) орденами Великої Вітчизняної війни та багатьма медалями.

Після перемоги над фашистською Німеччиною, одужання та виписки з госпіталю О. О. Салганський працював інструктором у військовій школі службового собаківництва та головним мисливствознавцем Військової Академії ім. М. Фрунзе.

Демобілізувався Олексій Олександрович у 1946 р. Тоді ж починає працювати завідувачем відділу хижаків Київського зоопарку, а в 1948 р., після вступу до аспірантури, переїжджає на роботу в зоопарк Асканія-Нова, де працює завідувачем секції копитних тварин.

Після закінчення аспірантури та успішного захисту в 1952 р. кандидатської дисертації на тему «Пантовые олени на юге Украины (Новый метод содержания)» О. О. Салганський влаштовується на роботу доцентом у Київський лісогосподарський інститут.

Протягом більш як півстолітньої роботи на факультеті Олексій Олександрович викладав низку дисциплін біологічного спрямування: «Біологія лісових звірів та птахів», «Лісова зоологія», «Мисливствознавство», «Охорона природи», а з відкриттям спеціалізації «Мисливське господарство» — ще й «Біологія та етологія мисливсько-промислових звірів», «Дичинорозведення», «Техніка мисливського промислу», «Звірівництво», «Мисливське собаківництво».

Працюючи в лісогосподарському інституті, а потім в Українській сільськогосподарській академії, Олексій Олександрович активно досліджує царину мисливствознавства і після захисту в 1968 р. докторської дисертації на тему «Одомашнивание копытных в СССР» входить до числа найвідоміших зоологів-мисливствознавців Європи. Вже наступного року доцентіві О. О. Салганському було присвоєно вчене звання професора зоології.

Професором Олексій Олександрович працює поперемінно на кафедрі лісівництва і кафедрі дендрології та охорони природи. Багато сил докладає примноженню експонатів музею біології лісових звірів і птахів, засновником якого він по праву вважається.

Нині це музей ім. професора Олексія Олександровича Салганського — один з найкращих подібних музеїв не лише в Києві, а і в Україні.

Усе післявоєнне життя він з острахом чекав приходу вересня, місяця, який для нього був найважчим: тричі його ранило, у вересні пішли з життя його рідні — перша дружина, донька... Але попри все по життю він залишався оптимістом і філософом. Вдруге він оженився, коли йому було за 60. З дружиною Вірою Олександрівною виховали прекрасного сина Олександра, який, як і батько, зоолог, і вже двічі з вітчизняними науковими експедиціями побував у Антарктиді.

Філософський урок мені Олексій Олександрович дав після мого вступу до аспірантури у 1977 р., під час вибору дисертаційної теми. В Закарпатській лісодослідній станції, де я працював до вступу, виконувалася спільно з чехословацькими колегами наукова тема, предметом дослідження якої був захист лісових культур від дичини. Виконавцем теми (молодшим науковим співробітником) був і я. Тому запропонував моєму вчителю, науковому керівнику, проф. П. Г. Кальному таку ж тему взяти для моєї дисертації. Прокіп Григорович не заперечував, але зауважив, що треба порадитися з проф. О.О. Салганським.

У ті часи професори факультету П. Г. Кальної, Т. Т. Малюгін, О. О. Салганський, О. М. Чернега та ін. після роботи часто збиралися на квартирі у хлібосольного проф. А. І. Котова (керівника моєї дипломної), де обмінювалися думками, дискутували з різних питань. Туди і запропонував мені підійти Прокіп Григорович. Завітавши увечері до квартири А. І. Котова і привітавшись з усіма, я сказав, що хотів би порадитися з шановними професорами щодо теми моєї кандидатської дисертації, яка стосується лісових культур і лісової дичини (був упевнений, що мене підтримають двоє керівників, Олександр Микитович, з сином якого я дружив за часи студентства, і Тимофій Тимофійович, який до мене добре ставився ще з другого курсу). Проте не так сталося, як гадалося.

Олексій Олександрович звернувся до мене: «Назовите, пожалуйста, тему вашей работы?». Я, не задумуючись, випалив: «Защита лесных культур от потравы дичью в условиях Закарпатья». Його безапеляційна, окупаюча реакція спантеличила мене до краю: «Молодой человек, не культуры надо защищать от дичи, а дичь — от культуры!». З вердиктом професора О. О. Салганського погодилися всі. Пізніше правдивість його слів зрозумів і я: справжнього лісу не може бути без звірів, так само як і справжніх лісових звірів — без лісу.

Олексій Олександрович — широко відомий не тільки у фаховому колі зоолог, мисливствознавець, натураліст, популяризатор і захисник природи. Він був ще й яскравим публіцистом, філософом і поетом. Його поетично-публіцистична збірка «Раздумье о человеке и природе» на 170 сторінках вмістила його щирі роздуми про всі грані людського буття.

Не стало О. О. Салганського 13 листопада 2010 р. Реквіємом життю професора можуть слугувати заключні рядочки його поетичного твору «Живая душа»:

*Как много сейчас говорят о прошедшем
И речи, как воды, текут не спеша ...
Давайте поклонимся в ноги ушедшим,
В которых дрожала живая душа.*

**ПРОФЕСОР В. Є. СВИРИДЕНКО —
НАЩАДОК
КОЗАЦЬКОГО РОДУ
(1929 — 2008)**

Хоча Володимир Єфремович Свириденко під час кураторства над нашим курсом кафедри загального лісівництва не був наставником жодної з груп, бо очолював парт-

бюро факультету, його талант вихователя і методиста відчували всі, хто проживав у гуртожитку №1. Адже Володимир Єфремович мешкав у будинку навпроти і жодне серйозне порушення правил внутрішнього розпорядку не проходило повз його увагу.

Народився В. Є. Свириденко 24 лютого 1929 р. в с. Великі Канівці Чорнобаївського району Черкаської області, в сім'ї службовця. В 1934 р. родина, у зв'язку зі зміною роботи, переїхала на постійне проживання в с. Велика Бурімка того ж району, де 1937 р. він розпочав навчання у місцевій середній школі. На початку війни закінчив 5 класів. З вересня 1941 р. по вересень 1943 р. перебував на тимчасово окупованій території і, не зважаючи на дитячі роки, залучався до сільськогосподарських робіт.

Після звільнення села від окупантів продовжив навчання і 1945 р. закінчив семирічку. Старші класи В. Є. Свириденко опановував у середній школі сусіднього с. Горошино Семенівського району (Оболонського у повоєнні роки) Полтавської області. У 1948 р., після закінчення 10 класу, поступив на зварювальний факультет Київського політехнічного інституту, однак припинив навчання на першому курсі через проблеми зі здоров'ям.

У серпні 1949 р. Володимира Єфремовича було призвано на дійсну строкову службу, яку проходив у м. Кронштадті на Балтійському флоті. Під час служби навчався у школі радіозв'язку ім. О. С. Попова, після закінчення якої з 1950 р. продовжив службу

на військових кораблях флоту. Після успішного складання державних іспитів йому було присвоєно звання лейтенанта та достроково звільнено в запас у 1953 р.

На вибір професії вплинула любов до лісу, яку прищепив школяру Володі дід з боку матері, який, працюючи різноробом на головних рубках, брав підлітка з собою. Тому після військової служби В. Є. Свириденко поступає на лісогосподарський факультет Київського лісогосподарського інституту (пізніше Української академії сільськогосподарських наук), повний курс якого з відзнакою закінчив у 1958 р.

Трудовий стаж лісівника Володимир Єфремович розпочав на посаді інженера з охорони і захисту лісу Попільнянського лісгоспу на Житомирщині. З 1959 р. він працює лісничим Андрушівського лісництва цього ж лісгоспу. 1961 р. В. Є. Свириденка було запрошено на посаду лісничого Дзвінківського лісництва Боярського навчально-дослідного лісгоспу — основної бази навчальних практик студентів лісогосподарського факультету.

З 1963 по 1966 рр. Володимир Єфремович навчається в очній аспірантурі під керівництвом проф. В.О. Бодрова. Тема його дисертаційної роботи «Лісові смуги колгоспу «Перемога» Кіровоградської області» була пов'язана з вивченням впливу породного складу лісосмуг на їхній ріст і чорноземні ґрунти на межі Лісостепу і Степу України.

З лютого 1966 р., після успішного захисту дисертації, В. Є. Свириденко працює на кафедрі загального лісівництва Української сільськогосподарської академії (нині Національного університету біоресурсів і природокористування України). За понад 40-річний період роботи в університеті Володимир Єфремович пройшов усі сходинки викладача вищого навчального закладу: асистент (1966–1969 рр.), старший викладач (1969–1970 рр.), доцент (1970–1988 рр.), завідувач кафедри (1988–1999 рр.) і професор кафедри (1999–2008 рр.).

В. Є. Свириденко був знаним організатором та методистом навчальної роботи. Ним підготовлено програмно-методичне забезпечення викладання таких дисциплін, як «Лісова пірологія», «Технологія побічних користувань», «Основи фахової підготовки», «Основи наукових досліджень», «Регулювання продуктивності лісів». У співавторстві з колегами Володимиром Єфремовичем написано перші українськомовні підручники «Лісівництво» та «Лісова пірологія». Він одноосібно видав навчальний посібник «Побічне користування лісом».

З вдячністю згадую його допомогу мені, тодішньому деканові лісогосподарського факультету, в зв'язку з відкриттям у 1998 році спеціалізації «Мисливське господарство», її становленням та науково-методичним забезпеченням.

Наукові інтереси Володимира Єфремовича пов'язані з дослідженням лісівничого впливу різних способів та режимів рубок догляду на ріст і продуктивність штучно створених сосняків в умовах Українського Полісся та вивченням біологічного кругообігу поживних речовин у соснових насадженнях. У його доробку — близько 190 наукових і навчально-методичних праць, серед яких 65 статей.

У червні 1998 р. фахова наукова спільнота обирає В. Є. Свириденка членом-кореспондентом Лісівничої академії наук України. Громадська робота В. Є. Свириденка була пов'язана з багаторічною діяльністю в профкомі НАУ, Вченій раді лісогосподарського факультету, Вченій раді НАУ.

За значний внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців для лісової галузі та удосконалення лісогосподарського виробництва Володимира Єфремовича відзначено вищими галузевими відзнаками: «Відмінник освіти України» та «Відмінник лісового господарства України».

В останні роки життя і роботи він часто заходив до мене в кабінет. Ми згадували зроблене і заглядали у майбутнє. Планувалася необхідність розробки теоретичних засад штучного лісовіднов-

лення і лісорозведення та осучаснення і гармонізації до європейських регламентів вітчизняних галузевих ДСТУ, а також окремих інструкцій та нормативів з рубок і лісокультурної справи.

Разом по життю з ним ішла його вірна дружина Свириденко Ольга Антонівна, з якою вони удвох виховали двох донечок Ірину та Наталію.

Не стало Володимира Єфремовича Свириденка 13 квітня 2008 року. Поховано на Новосілківському цвинтарі.

ДОЦЕНТ М. М. СУХИЙ —
ВЕЛЕТЕНЬ, ЗАВЖДИ ГОТОВИЙ
ПРИЙТИ НА ДОПОМОГУ
(1940 — 1998)

Микола Мефодійович Сухий народився 22 травня 1940 р. в селі Малі Крушлинці Вінницької області. Мати, Акуліна Назарівна Суха, у лихоліття війни втратила чоловіка Мефодія Максимовича і сама підняла на ноги та виховала трьох дітей.

У 1947 р. Микола Мефодійович був зарахований до Малокрушлинецької сільської школи, після закінчення 11 класів якої в 1958 р. поступив до Вінницького агролісомеліоративного технікуму Міністерства шляхів сполучення. Під час навчання, після досягнення 19-річного віку, був призваний на дійсну строкову службу до лав збройних сил СРСР, яку проходив протягом 1959-1961 рр. у танковій частині білоруського військового округу.

Після демобілізації та завершення навчання у технікумі М. М. Сухий за державним направленням протягом року працював майстром лісових культур Донгузької дистанції захисних лісонасаджень Оренбурзької залізниці.

У 1962 р. Микола Мефодійович успішно складає вступні іспити і зараховується на перший курс лісгосподарського факультету Української сільськогосподарської академії. Юнака вже з неабияким життєвим досвідом призначають старостою академічної групи, обов'язки якого М. М. Сухий виконував старанно і з великою відповідальністю як перед своїми однокурсниками, так і керівництвом факультету. Небагатослівний і не за роками врівноважений студент користувався незаперечним авторитетом та

заслуженою повагою як поміж товаришів по навчанню, так і серед професорсько-викладацького складу. Навчання на лісогосподарському факультеті Микола Мефодійович завершив у 1967 р. відмінним захистом дипломної роботи, що дало змогу йому отримати диплом з відзнакою, а разом з ним і кваліфікацію інженера лісового господарства та направлення на роботу в Українське лісовпорядне підприємство.

З лютого 1968 р. М. М. Сухий працював за направленням техніком-таксатором, а з травня — інженером-таксатором Українського лісовпорядного підприємства. У свій перший польовий період виконував ґрунтово-лісотипологічне обстеження в Кушницькому лісокомбінаті на теренах Закарпатської області, де і звела мене доля з цією прекрасною, дуже доброю за вдачею і трудолюбивою людиною. Мене, практиканта із Сторожинецького лісового технікуму, керівництво лісокомбінату відрядило на допомогу Миколі Мефодійовичу для проведення ґрунтових розкопок і відбору зразків ґрунту. Більше місяця ми провели разом, обстежуючи ґрунти на високогірних ділянках Річанського і Чонокського лісництв, мандруючи горами з рюкзаками, з порожніми і наповненими ґрунтовими зразками бюксами, ночуючи у наметах або в копицях сіна. У суворих гірських умовах набагато швидше пізнаєш один одного. За місяць спілкування з ним я пройнявся щирою повагою і вдячністю до великої за зростом, потужної за силою людини, яка вирізнялася дружнім і товариським ставленням керівника до свого підлеглого-учня технікуму та щомиті була готова прийти на допомогу тому, кому вона була потрібна.

З грудня 1968 р. М. М. Сухий почав працювати асистентом кафедри лісовпорядкування та геодезії Української сільськогосподарської академії. У серпні 1969 р. доля знову звела мене з Миколою Мефодійовичем. Після успішного складання вступних випробувань в УСГА я вирішив поділитися своєю радістю з першокурсником лісогосподарського факультету, товаришем по технікуму П. М. Рудьком, який з групою студентів проходив у Боярській лісовій дослідній станції навчальну практику з інженерної геодезії. Аж ніяк я не сподівався зустріти тут М. М. Сухого. Тому дуже зрадів, коли дізнався, що Микола Мефодійович — викладач

факультету, на який я поступив, і проводить зі студентами практику. Тим більше я не очікував, що він при студентах буде називати мене, вчорашнього абітурієнта, своїм товаришем, колегою по роботі в Карпатах.

Таким щирим, простим і відвертим він залишався і на посаді доцента, і коли був завідувачем кафедри.

Протягом 1974-1977 рр. М. М. Сухий роботу на кафедрі поєднує з навчанням у аспірантурі. Його науковим керівником був видатний учений, відомий далеко за межами країни доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри лісової та гідротехнічної меліорації В. О. Бодров.

Після закінчення аспірантури Микола Мефодійович брав участь у дослідженнях з наукової теми «Розробка конструкцій полезахисних лісових смуг за лісомеліоративними районами посушливої частини УРСР». Предметом його досліджень був вплив вузьких полезахисних лісових смуг на вітровий режим та запаси продуктивної ґрунтової вологи зрошувальних земель України.

До вагомих внесків Миколи Мефодійовича у розвиток лісівничої науки необхідно віднести опрацьовані ним нормативи з обліку та використання недеревної сировини, які пізніше увійшли до капітальної, добре знаної не лише в Україні праці, «Нормативно-довідкові матеріали для таксації лісів України та Молдови».

У 1988 р., вже під керівництвом доктора біологічних наук, професора кафедри лісових культур М. І. Гордієнка Микола Мефодійович Сухий захистив дисертацію на тему «Вплив полезахисних лісових смуг різної ажурності на швидкість вітру та запаси вологи зрошувальних земель південного степу УРСР» і здобув науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук.

У 1991 р. Вища атестаційна комісія присвоює Миколі Мефодійовичу вчене звання доцента по кафедрі лісовпорядкування та геодезії.

В жовтні 1993 року М. М. Сухий за конкурсом обирається на посаду завідувача кафедри лісовпорядкування та геодезії.

Однокурсники та колеги згадують Миколу Мефодійовича як старанну, порядну, працьовиту, відповідальну та дуже спокійну і скромну людину. За своєю людяністю, вдачею та працездатністю

він належав до людей, які значно більше віддають тим, що довкола, ніж отримують від життя.

Микола Мефодійович Сухий трагічно загинув 28 травня 1998 року. Похований на цвинтарі у рідному селі Малі Крушлинці на Вінниччині.

Разом з ним по життю крокували вірна дружина Пастушок Євдокія Миколаївна та син Андрій, який важко переживав втрату батька і невдовзі після його смерті також помер.

ПРОФЕСОР
А. А. СТРОЧИНСЬКИЙ —
ВІДМІННИК
УПРОДОВЖ ВСЬОГО ЖИТТЯ
(1946 — 2011)

За життя класиком вітчизняної лісової таксації став доктор сільськогосподарських наук, професор, член-кореспондент Української академії аграрних наук (нині, НААН України), дійсний член Лісівничої академії наук України, Заслужений працівник народної освіти України Анатолій Адольфович Строчинський.

Народився А. А. Строчинський 7 жовтня 1946 р. в с. Круги Тиврівського району Вінницької області, в сім'ї селянина. Протягом 1953-1964 рр. здобував середню освіту: спочатку у Кружанській початковій школі (до 1957 р.), потім — у Юхимівській восьмирічці Шаргородського району (до 1961 р.) і, нарешті, в Пеньківській середній школі, яку закінчив у 1964 р. із золотою медаллю.

У 1964 р. А. А. Строчинський, після успішного складання вступного іспиту з математики, стає студентом лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії (нині НУБіП України), яку закінчив з відзнакою у 1969 р.

Свою трудову діяльність після отримання кваліфікації інженера лісового господарства Анатолій Адольфович розпочав молодшим науковим співробітником Боярської лісової дослідної станції УСГА.

У серпні 1971 р., після успішного складання вступних іспитів, А. А. Строчинський стає аспірантом кафедри лісової таксації Української сільськогосподарської академії, науковим учнем до-

бре знаного в СРСР і далеко за його межами таксатора, професора К. Є. Нікітіна.

З 1973 року і до кінця свого життя Анатолій Адольфович працював в Національному аграрному університеті: асистентом, старшим викладачем (1980), доцентом (1981), завідувачем (1988) і професором (2009) кафедри лісової таксації та лісовпорядкування. Працюючи на кафедрі, обирався деканом (1993–1998 рр.) та призначався заступником декана лісогосподарського факультету (1978–1980 рр.) і директором НДІ лісівництва та декоративного садівництва.

Кандидатську дисертацію А. А. Строчинський успішно захистив у 1976 р., а докторську — у 1992 р. Одразу після захисту Анатолію Адольфовичу було присвоєно вчене звання професора по кафедрі лісової таксації та лісовпорядкування.

А. А. Строчинський був талановитим організатором та методистом навчального процесу вищої школи. На високому науково-методичному рівні викладав низку базових дисциплін: «Лісова таксація», «Біометрія», «Аерокосмічні методи в лісовому господарстві».

Сфера наукових пошуків професора А. А. Строчинського була нерозривно пов'язана із вирішенням найнагальніших проблем лісової галузі України. Значним науковим доробком є його розробки з удосконалення методичного та нормативно-інформаційного забезпечення систем регулювання продуктивності лісових насаджень та комплексного обліку лісосировинних ресурсів України. До найвагоміших його розробок і праць у співавторстві з колегами належать опрацьовані та апробовані на практиці «Моделі росту і продуктивності оптимальних деревостанів» (1992), «Сортиментні таблиці для таксації молодняків і середньовікових деревостанів» (1993), «Нормативи товарності деревного запасу, що вибирається під час доглядових рубань за лісом у деревостанах основних лісоутворювальних порід України» (2004), «Нормативи товарної структури деревостанів основних лісоутворювальних порід» (2007), «Моделі розмірно-якісної структури об'єму стовбурів основних лісоутворювальних порід» (2007), «Уніфікована система бонітування лісових насаджень» (2007), «Лісотаксаційний довід-

ник» (2013). Значна частина наукових досліджень професора А. А. Строчинського присвячена розробленню або модифікації моделей короткотермінового прогнозування основних лісотаксаційних показників деревостану та осучасненню технології польових досліджень методом вибірково-перелікової таксації. Ним запроваджено в практику вітчизняного лісовпорядкування моделі актуалізації середньої висоти, запасу та повноти насаджень основних лісоутворювальних деревних порід в Україні. Особливе місце в його науковому доробку належить розробленим під його керівництвом цільовим програмам вирощування лісових культур та системі імітаційних моделей регулювання продуктивності як складової частини моніторингу лісових ресурсів України. Окремим напрямком його наукових пошуків було розроблення наукових основ оцінок земель лісового фонду України і лісових ресурсів.

Вагомим доробком є його наукові праці, в яких узагальнено системні дослідження структури лісового фонду країни, обґрунтовано наукові засади регулювання розширеного відтворення і багатоцільового використання лісових ресурсів та вдосконалено методичне і нормативно-інформаційне забезпечення систем головного та проміжного користування лісом, а також уточнено оптимальний вік рубання лісу для різних розрахунково-господарських одиниць.

Строчинський Анатолій Адольфович постійно опікувався та брав участь у дослідженнях, які здійснювали його учні. Під його керівництвом захищено чотири кандидатських і одна докторська дисертації, що пов'язані із моделюванням таксаційної будови та структури насаджень; вдосконаленням системи обліку лісових ресурсів; оцінюванням форми та повнодеревності стовбурів; осучасненням класифікаційної основи прогнозу продуктивності лісових насаджень; модифікацією методологічних засад оптимізації лісокористування.

Загалом А. А. Строчинським опубліковано понад 200 наукових праць: монографій, статей, навчально-методичних розробок.

Анатолій Адольфович брав активну участь у громадській роботі як член НТР Держкомлісгоспу України, ВО «Укрдержліс-проект», редколегій чотирьох періодичних видань, Наукової ради

з проблем навколишнього середовища та сталого розвитку НАН України, секції «Екології та захисту природного середовища» Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки.

За значний внесок в лісову науку, підготовку висококваліфікованих фахівців професорові А. А. Строчинському присуджено Державну премію України в галузі науки і техніки (1990), почесне звання «Заслужений працівник народної освіти України» (1997), нагороджено Відзнаками Держкомлісгоспу України «Відмінник лісового господарства України» (2000) і Мінагрополітики України «Відмінник аграрної освіти та науки першого ступеня» (2006).

Анатолій Адольфович разом з дружиною Валентиною Іванівною виховали двох доньок — Наталю та Олену.

Зупинилося серце А. А. Строчинського 8 березня 2011 р. на 65 році життя. Поховано Анатолія Адольфовича на цвинтарі у м. Боярка Київської області.

Прекрасний керівник, педант, людина з невичерпним джерелом наукових думок, улюблений Учитель, коханий чоловік, батько, дідусь, віртуоз-баяніст — таким він назавжди залишиться у серцях тих, хто мав щастя його знати та з ним працювати.

ПРОФЕСОР А. В. ЦИЛЮРИК —
ВЕЛИКИЙ ЖИТТЄЛЮБ І
НЕВТОМНИЙ ДОБРОДАР
(1935 — 2013)

Члена-кореспондента УААН, академіка ЛАНУ, Відмінника лісового господарства України, Заслуженого працівника народної освіти України, доктора біологічних наук, професора Анатолія Васильовича Цилюрика вирізняла виняткова працездатність, життєрадісність, щоденна жадоба творити, приносити людям радість і добро оточуючим. Важко віднайти ті сокровенні слова, які б дозволили повною мірою охарактеризувати його прекрасні риси: людяність, енциклопедичну ерудицію, щиросердність у стосунках з колегами та учнями, послідовність і цілеспрямованість у досягненні мети, педантизм і акуратність у роботі, відкритість і готовність прийти на допомогу, безмежну щедрість та багато інших неординарних людських якостей, без яких не можна собі уявити Анатолія Васильовича.

Як сформувалась така яскрава особистість — тема окремого дослідження. Але, без сумніву, до становлення А. В. Цилюрика — Людини, Вченого і Педагога, пряме відношення мають і ті незабутні для нього великі міста й малі села неньки України, в яких він жив і ріс, і ті навчальні заклади, де він навчався, і ті колективи, в яких він працював і які очолював, і ті країни близького й далекого зарубіжжя та їхня культура, в яких доводилося йому сіяти прекрасне й вічне, і ті вчителі та наставники, колеги і друзі та безліч інших людей, які супроводжували його на життєвому шляху. Сам Анатолій Васильович в першу чергу завдячував батьку і матері, їхній батьківській любові та життєвій мудрості.

Батько Василь Іванович Цилюрик, 1912 р. народження, уроженець с. Шепелівки Семенівського повіту Полтавської губернії, прожив нелегке життя. Один із найменших серед дванадцяти дітей великої селянської родини з перших своїх кроків поєднував нелегку працю з навчанням, що і дало йому змогу не тільки вижити у ті нелегкі роки, а й одержати фах кравця та переїхати згодом на роботу до Харкова.

Мати Анатолія Васильовича — Цилюрик (Окорокова) Олена Григорівна народилася у Харківській губернії, в селі Тетлега, що поблизу м. Чугуєва — батьківщини всесвітньо відомого живописця Іллі Рєпіна. В довоєнні роки батьки працювали в майстерні з пошиву одягу відомого усій країні індустріального гіганта — Харківського тракторного заводу: батько закрійником 1 розряду, а мати — кравчиною. Від них передалися А. В. Цилюрику непересічна працездатність і знана усім комунікабельність, ретельність і точність у роботі.

Протягом усього життя Анатолій Васильович перебував у центрі виру подій, що відбувалися: на вулиці, школі, технікумі, в академії, на роботі і вдома. Цьому, мабуть, він мав завдячувати тому, що народився в одній зі столиць України, центрі Слобожанщини м. Харкові, на вулиці Царицинській, поблизу базару — району, де цілий рік і вдень, і вночі вирувало різноголосе життя, свідком та учасником якого він був у дитячі роки.

Особливе місце в житті А. В. Цилюрика належало його дідуся — Окорокову Григорію Мусійовичу, що працював помічником у лісничого Чугуєво-Бабчанської лісової дачі Миколи Михайловича Ягніченка, відомого в Україні лісівника, який пройшов славний фаховий шлях від практика до завідувача кафедри лісових культур Київського лісгосподарського інституту, саме тієї, яку через кілька десятиріч очолив Анатолій Васильович.

У дитячі роки малий Толя кожне літо проводив у дідуся і бабусі в с. Кочеток, яке розкинулось на мальовничому крутому березі річки Сіверський Донець. Уже першого ж року перебування в Кочетку бабуся Марфа охрестила малого онука в сільській церкві, в якій правиться служба і понині. За обряд хрещення щаслива бабуся віддячила церковній парафії п'ятьма відрами молока і добрим шматком домашнього масла.

Майбутній фах А. В. Цилюрика визначили лісові стежки, якими водив його дід Григорій, та незабутні зустрічі на них з лісівниками. Особливо запам'ятались Анатолію Васильовичу цікаві розповіді про красу лісу та його багатства М. М. Ягніченка. Вони настільки запали в душу юнака, що цікавість з часом переросла у бажання примножувати красу та велич Українського Лісу.

Віроломна війна обірвала безтурботне дитинство Анатолія Васильовича. Батько одним із перших пішов на фронт, а раптово змужнілий Анатолій як міг допомагав матері та сестрі Лілії пережити лихоліття війни у Харкові.

Повоєнні труднощі та голод змусили матір з сином і дочкою повернутися до свекра Цилюрика Івана Васильовича на Полтавщину, в рідне батьківське село Шепелівку, куди згодом у 1947 році після демобілізації повернувся й батько. Тут незабаром сім'я Цилюриків поповнилась двійнею дівчаток Галиною і Ніною.

У 1948 р 13-річний юнак переїжджає в с. Кочеток до дідуся Григорія, а в 1950 р. поступає в Чугуєво-Бабчанський лісовий технікум. З першого дня навчався тільки на «відмінно», аби не підвести дідуся-лісівника, який пишався онуком і щиро радів його вибору.

З великою теплою згадував Анатолій Васильович роки навчання в технікумі, своїх товаришів і, особливо, педагогів, які заклали підвалини його фахової освіти: директора Івана Мефодійовича Сокола, заступника директора Олександра Яковича Калініченка, вчительку російської літератури Клавдію Олександрівну Мирошникову, наставника і викладача дендрології Олександра Романовича Окопного, вчительку хімії Олену Іванівну Солоїд, вчителя захисту лісу Григорія Івановича Пер'єва та багатьох інших.

Випадок з останнім, значною мірою, визначив майбутню лісівничу спеціальність Анатолія Васильовича. За спогадами очевидців було це так. У вільні від навчання в технікумі години він любив переглядати кінофільми, які демонструвалися в сільському будинку культури. У фойє будинку культури стояв більярдний стіл. Очікуючи кіносеансу, майбутній лісівник любив пограти у більярд. Грунтовність, з якою він тренувався і грав, швидко зробила його неперевершеним майстром цієї гри не тільки серед

ровесників, а й старших за віком відвідувачів сільського закладу. Не всім було до вподоби, що малий на зріст А. В. Цилюрик, якого ледь видно із-за більярдного столу, виграє всі зустрічі. Не подобалось захоплення Анатолія більярдом і наставнику групи О. Р. Окопному, який не менш майстерно володів більярдним києм. Впевнений, що грає краще від свого учня, Олександр Романович запропонував парі своєму підопічному: «Той, хто програє, більше у більярд не гратиме». Парі відбулося. Учень двічі з великим рахунком обіграв свого вчителя!

Щоб хоч якимось чином «віддячити» кривднику, О. Р. Окопний наступного дня в учительській, до початку занять, попросив кількох колег з «притиском» перевірити ґрунтовність знань з фахових дисциплін у «майстра» гри в більярд. Серед тих, кого попросив наставник, одним з найбільш принципових і вимогливих був суворий викладач дисципліни «Захист лісу» Г. І. Пер'єв. Принагідно згадати, що серед однокурсників Анатолій Васильович був одним з наймолодших. Не по віку кмітливість, доброзичливість, готовність допомагати старшим зробили його улюбленцем усього колективу технікуму, до якого належала і молода симпатична секретарка директора. Вона і попередила Анатолія Васильовича про почуте в учительській, про розроблену викладачами «операцію». Розумному юнакові вистачило перерв між уроками, аби переглянути конспекти з дисциплін, які були у розкладі того дня.

Увійшовши до класу, Григорій Іванович суворо промовив: «Цилюрик, до дошки!» і одразу, без паузи, розпочав справжній іспит. Проте всі відповіді учня Анатолія Цилюрика на бурхливий потік складних запитань суворого викладача були змістовними і заслужили відмінної оцінки. Пророчими стали слова досвідченого Г. І. Пер'єва, які він промовив після блискучих відповідей свого учня: «Шановний, якщо ви будете вчитися із таким завзяттям, як граєте у більярд, то я ні трішечки не здивуюсь, коли дізнаюсь, що ви стали видатним фахівцем з лісозахисту». Життя на сто відсотків підтвердило пророцтво педагога.

На наступному уроці мала відбутися «екзекуція» з російської літератури. На попередніх уроках вивчали творчість А. П. Чехова. Клавдія Олександрівна, не розкриваючи журнал, підійшла до пар-

ти, за якою сидів переможець гри у більярд і з притаманною їй інтелігентністю промовила: «Толя, будьте добры, расскажите мне об Ионыче из одноименного рассказа А. П. Чехова». Учень 1 курсу Анатолій Цилюрик сміливо вийшов до дошки і з притаманними йому незворушністю та впевненістю, характерною для нього артистичністю, що супроводжувалась відповідною жестикуляцією, з пафосом почав розповідати про своє відношення до творчості класика російської літератури, героїв його творів, про сюжет оповідання та образ головного героя. Зачарована аудиторія, затамувавши подих, уважно слухала, а у досвідченого педагога з дворянського роду на очах забриніла сльоза і вона розчулено промовила: «Толя, вы умница. Я вам очень благодарна. После таких ответов начинаешь лучше понимать классиков». Ця артистичність завжди вирізняла А. В. Цилюрика серед колег. Вона допомагала йому у викладенні програмного матеріалу студентам, що вщерть заповнювали аудиторії на лекціях Анатолія Васильовича і уважно слухали улюбленого лектора.

Не дивно, що А. В. Цилюрик став кращим випускником технікуму 1953 року, отримав диплом з відзнакою і за одностайним рішенням комісії з розподілу молодих спеціалістів був направлений на навчання до Київського лісогосподарського інституту.

Проводжаючи онука до столиці, бабуся з дідусем попросили Анатолія Васильовича передати нехитрий гостинець і найкращі побажання своєму давньому хорошому знайомому, завідувачу кафедри лісових культур, доценту М. М. Ягніченку. Так, більш ніж через 10 років, доля знову звела Анатолія Васильовича з кумиром свого дитинства.

З перших років навчання на лісогосподарському факультеті А. В. Цилюрик — один із найактивніших студентів. Він не тільки встигає відмінно навчатись, займатися спортом, художньою самодіяльністю, працювати в наукових студентських гуртках кафедр лісової таксації і лісівництва, а й стати «своїм» серед студентів старших курсів, оскільки маючи ґрунтовні знання після технікуму, залюбки консультував їх з дендрології, лісових культур, фітопатології та інших дисциплін. Навчаючись на факультеті, Анатолій Васильович встиг опублікувати свою першу наукову роботу,

стати чемпіоном УСГА з волейболу (це спортивне захоплення він не покидав до останніх днів), відвідати усі кінозали, театри, музеї та інші визначні місця столиці України, познайомитись і подружитись з видатним поетом М. Т. Рильським.

А. В. Циліорик (другий справа) у студентські роки, перша зліва майбутня дружина Наталя Дмитрівна Сакало

Проте найвагомішим здобутком студентського життя, за визначенням Анатолія Васильовича, була його улюблена дружина Наталія Дмитрівна Сакало, перша красуня курсу, яку він зумів відвоювати не менш ніж у шести, як він уважав, однокурсників. І це не дивно. Наталя Дмитрівна стала тією людиною, яка як ніхто інший відчула на собі непересічний талант, кипучу енергію, неугасимовну жадобу життя свого лицаря. Цікаво, що після одруження у Анатолія Васильовича яскраво запалав ще один його талант — талант співати. Поєднавши свою долю з красунею Наталкою, він не тільки заспівав (чого ніколи не робив раніше), а й написав низку

пісень про ліс, свій фах, нелегку роботу під бомбами у В'єтнамі, рідну домівку та ряд інших, які добре знали і залюбки слухали його друзі та колеги.

Як одна прекрасна мить пролетіли студентські роки. Після одержання диплому інженера лісового господарства Анатолій Васильович, як і належить справжньому романтику, обрав нелегку працю лісовпорядника і протягом трьох років торував лісові стежки Прикарпаття, Закарпаття та інших регіонів України і Сибіру. Нелегкими були робочі будні таксатора, але вони як ніщо інше дозволили молодому спеціалістові переконатися у правильності обраного фаху, перевірити на практиці глибину своїх теоретичних надбань і водночас відчутти жадобу до нових знань.

У 1961 р. А. В. Цилюрик повертається до свого рідного навчального закладу і поступає в аспірантуру. Керівником аспірантської підготовки Анатолія Васильовича став знаний як у державі, так і далеко за її межами фундатор нової освітньої спеціальності «Захист рослин», доктор біологічних наук, професор, ректор УСГА і водночас завідувач кафедри фітопатології Володимир Федорович Пересипкін. У зв'язку з надзвичайною зайнятістю В. Ф. Пересипкіна керувати аспірантською підготовкою Анатолія Васильовича йому допомагав кандидат біологічних наук, доцент Володимир Микитович Братусь. Після успішного захисту в 1964 році кандидатської дисертації, офіційними опонентами якої були добре відомі усім академік П. С. Погребняк і професор М. Р. Зерова, А. В. Цилюрик з молодечим запалом поринає у педагогічну діяльність. Працюючи асистентом, Анатолій Васильович не обмежується викладацькою діяльністю, бере активну участь у громадській роботі, на якій щедро розкривається ще одна його прекрасна риса — талант організатора, який він демонстрував протягом усіх років.

Його адміністративна діяльність розпочалася на посаді заступника декана факультету по роботі зі студентами-іноземцями. У той час на факультеті навчалися студенти з усіх континентів світу. Це була молодь зі своєю національною культурою, історією, з притаманним їй менталітетом та звичаями. Нелегко довелось молодому педагогу. Але вже через короткий час він знайшов стежки до сердець іноземців, які полюбили свого, не набагато старшого

керівника, усією душею. Робота зі студентами-іноземцями мабуть і вирішила наступний крок Анатолія Васильовича. Бажання глибше пізнати іноземців, допомагати їм не тільки в Києві, а й на їх батьківщині було вирішальним під час прийняття рішення поїхати на роботу в Демократичну Республіку В'єтнам. Опанувавши французьку мову, не зважаючи на невпинне бомбардування сіл та міст В'єтнаму американськими літаками, він із 1969 по 1971 рр. готує викладачів і фахівців для сільськогосподарських установ держави, продовжує свої дослідження.

Своєю роботою у ДРВ він заслужив неабиякий авторитет і повагу громадян країни — від студента і до керівників держави, з якими спілкувався протягом своєї роботи. А за його плідну працю, значний внесок у підготовку фахівців і проявлену при цьому особисту мужність А. В. Цилюрика було нагороджено орденом та двома медалями ДРВ.

Після повернення в Україну А. В. Цилюрик з притаманною йому кипучою енергією та непереборним бажанням творити продовжує свою науково-педагогічну та адміністративну роботу. Молодого доцента обирають деканом факультету захисту рослин, а невовзі підрозділ, очолюваний ним, стає одним із кращих в академії. Успіхи в адміністративній роботі на посаді декана, його новаторські підходи з вдосконалення освітньої діяльності та підготовки фахівців лісового і сільського господарства визначили його наступну посаду. З травня 1979 р. по липень 1987 р. Анатолій Васильович — проректор з навчальної роботи Української сільськогосподарської академії. Завдяки своїй наполегливості та комунікабельності йому вдалось за короткий термін вирішити багато нагальних і важливих проблем, які стояли не тільки перед колективом навчального закладу, а й мали міжнародне значення. Досить згадати вагомий, завдяки в'єтнамському досвіду, внесок Анатолія Васильовича у розвиток вищої фахової сільськогосподарської освіти Народної Республіки Кампучії. За його безпосередньої участі здійснювалися: відбір кандидатур з числа науково-педагогічних працівників для викладання в сільськогосподарському інституті м. Пномпеня, розробка навчальних планів і організаційне, науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення навчального процесу. Багато

про що могли б розповісти «високі» кабінети в Києві та Москві. Відповідальна посада всесторонньо перевірила характер і особисті якості А. В. Цилюрика, його стійкість до слави. Протягом всього часу роботи на відповідальній посаді проректора він залишався таким, яким знали його оточуючі з юнацьких років — відкритим та доступним для студентства, доброзичливим, щохвилини готовим допомогти нужденним та розділити свій успіх з підлеглими.

У 1984 р. проректор А. В. Цилюрик очолює кафедру лісових культур, якою до останнього дня свого життя керував його вчитель та наставник, доктор сільськогосподарських наук, професор Прокіп Григорович Кальний. На кафедрі новими барвами засіяв талант педагога Анатолія Васильовича, який зумів не тільки суттєво вдосконалити навчальний процес, а й за короткий час підготувати практикум «Лісова фітопатологія» та у співавторстві з професором С. В. Шевченком видати кращий на той час в СРСР підручник «Лісова фітопатологія», котрий у 1988 р. було відзначено Державною премією України.

Професор А. В. Цилюрик у колі своїх учнів

Його активна і плідна наукова діяльність на кафедрі охоплювала широке коло питань з низки актуальних проблем ведення лісового господарства. Вже маючи вчене звання професора та імідж знаного науковця, Анатолій Васильович у 1994 р. успішно захищає докторську дисертацію «Лісівницька і патосанітарна оцінка осичників України та наукові основи їхнього оздоровлення». Захист докторської дисертації підтвердив незрадливу любов до зеленої корої осики, а сама робота значно збагатила лісівницьку теорію положеннями, надзвичайно важливими для лісгосподарської практики. Одержаний диплом юридично узаконив статус фактичного доктора наук, яким задовго до цієї події і по праву вважали Анатолія Васильовича керівники і практики лісової галузі, колеги по роботі та друзі.

Упродовж всього життя він був надзвичайно щедрим — добродаром, котрий не шкодував нічого для оточуючих, часто навіть з утисками для рідних. Тому, якщо комусь було погано або важко, йшли до АВЕ (так поза очі його величали друзі та знайомі). Одного разу я був свідком, коли один із колег відчував неабияку матеріальну скруту і потребував терміново грошей. Дізнавшись про це, Анатолій Васильович запросив його до себе в кабінет і без слів віддав усю готівку, яка була в його портмоне, не звертаючи увагу на пручання та перечення.

А. В. Цилюрик одним із перших в НАУ організував і реально запровадив надання дорадчо-консалтингових послуг виробництву. З його діяльністю по залученню позабюджетних коштів пов'язана поява в університеті ексклюзивної валюти — „один Цилюрик”, номінал якої ректором було оцінено в 50 тис. гривень.

Життєва мудрість професора А. В. Цилюрика яскраво проявилась і пізніше, під час його короткочасного виконання обов'язків директора згаданого інституту. Вона підказала, мабуть, єдине правильне рішення стосовно його завдань і дій на цій посаді: згуртувати колектив, націлити його на високоефективну

роботу, показати особистий приклад сумлінного виконання своїх функціональних обов'язків і красиво, без вагання та зайвого галасу, передати важелі управління своєму учню, докторові сільськогосподарських наук, професору В. Ю. Юхновському.

Розповідь про Анатолія Васильовича не може обійтись без висвітлення його особистого життя та окремих рис характеру. До вже сказаного про нього як про люблячого свою дружину чоловіка, можна додати, що він був ще й прекрасним татом для своєї єдиної доньки Олени Анатоліївни та зятя Віталія Юрійовича Зоргачів, улюбленим дідусем своїх онуків Дмитра та Олександри, які вдома називали його просто Толя. Він був вірним і безмірно щедрим товаришем, з веселою вдачею та тонким відчуттям гумору, завжди знаходився у центрі неформальних компаній. Однією з таких понад 30 років була команда з аббревіатурою ЦПШШ. Як тільки не розшифровували ці нехитрі букви, але, як відомо, усе геніальне дуже просте: Цилюрик А. В., Портной В. М., Швиденко А. З. і Штофель М. О. Скільки славних і повчальних сторінок вписала ця команда на чолі з А. В. Цилюриком в історію факультету та інституту!

Не стало Анатолія Васильовича 16 листопада 2013 р. але пам'ять про нашого Вчителя, спогади про великого життєлюбця і невтомного добродяра житиме в наших серцях.

Поховано його на цвинтарі с. Новосілки.

ДОЦЕНТ О. М. ЧЕРНЕГА —
СИН МОЛДОВИ, ГРОМАДЯНИН
УКРАЇНИ, ГЕРОЙ КОРЕЇ
(1912 — 1981)

Олександр Микитович Чернега народився 2 квітня 1912 р. в родині селян у м. Тирасполі. Після закінчення семирічки протягом 1927–1929 рр. працював на місцевому цегельному заводі слюсарем.

У 1929 р., відповідно до рішення ЦК ЛКСМ Молдавської РСР, у складі тисячі комсомольців був мобілізований на роботи в Донбас, де протягом 2-х років працює робочим Алчевського металургійного заводу. У 1931 р. рішенням комсомольської організації заводу був направлений до Києва для продовження навчання на робітничому факультеті при Українському лісотехнічному інституті. Після його закінчення Олександр Микитович став студентом цього вузу, повний курс навчання якого закінчив у 1937р., отримавши кваліфікацію інженера-механіка технолога з механічної обробки деревини. Навчаючись у інституті, протягом 1933–1936 рр. працював викладачем фізичної підготовки, а в 1938/1939 навчальному році — асистентом кафедри технічного креслення. Пізніше, у 1939–1940 рр. та 1944–1947 рр. він працює директором експериментальних майстерень Українського науково-дослідного інституту механічної обробки деревини (УкрНДІМОД).

У 1942–1943 рр. О. М. Чернега займає посаду помічника начальника навчального відділу Московського військово-інженерного училища. У роки Великої Вітчизняної війни також знаходився у складі спеціальної групи Державного контролю УРСР, яка у межах дії Південного фронту відала евакуацією промислових та інших об'єктів.

За участь у війні О. М. Чернега нагороджений медалями «За оборону Києва», «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.», «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.» та ювілейними медалями.

У 1947–1949 рр. Олександр Микитович працює директором Боярського навчально-дослідного лісгоспу, а в 1949–1952 рр. навчається в аспірантурі. 1952 року за заявою зараховується на посаду старшого викладача кафедри нарисної геометрії та графіки.

Після захисту кандидатської дисертації на тему «Дослідження кореневих систем деяких деревних порід у зв'язку з розкорчуванням лісосік та наступним обробіткою ґрунту» О. М. Чернегу направляють у тривалі закордонні відрядження радником директора Вонсанського сільськогосподарського інституту Кореїської Народно-Демократичної Республіки, в якому він перебував протягом 1953–1954 рр. Тут він читав лекції та проводив заняття з механізації лісгосподарських робіт та інших спеціальних дисциплін лісового профілю. За роботу радником в КНДР Олександра Микитовича було нагороджено найвищою нагородою республіки — орденом «Державного прапора Кореї».

Після повернення на Батьківщину старший викладач О. М. Чернега, у зв'язку з бажанням працювати за спеціальністю, переводиться з кафедри нарисної геометрії та графіки на кафедру механізації лісгосподарських робіт.

З 1954 і до 1980 р. О. М. Чернега працює спочатку старшим викладачем, а згодом доцентом кафедри механізації лісгосподарських робіт і лісоексплуатації Української сільськогосподарської академії. В березні 1960 р. ВАК СРСР присвоює Олександрові Микитовичу вчене звання доцента по кафедрі експлуатації машинно-тракторного парку та механізації лісгосподарських робіт.

Наукові інтереси О. М. Чернеги були спрямовані на розробку засобів механізації лісокультурних робіт та використання механізмів і машин при озелененні міст і населених пунктів.

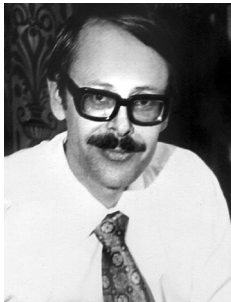
Олександр Микитович брав активну участь у громадському житті академії. Тривалий час обіймав посаду голови профкому університету та голови профбюро факультету, обирався заступником секретаря партбюро, призначався головою дільничної виборчої комісії та куратором студентських груп.

Всім, хто знав Олександра Микитовича, насолоджувалися його гостинністю та неабияким почуттям гумору, який він вміло застосовував у найнесподіваніших ситуаціях. Одна з таких сталася за часів ректора УСГА академіка Г. О. Богданова, коли Олександр Микитович протягом 1978–1980 рр. виконував обов'язки проректора з адміністративно-господарської роботи академії. За три дні перебування Георгія Олександровича у відрядженні в Москві, Олександр Микитович встиг зробити прекрасний ремонт свого кабінету, який був на першому поверсі під кабінетом ректора. Після повернення з відрядження «добрі люди» доповіли ректору, що у його проректора з адміністративно-господарської роботи кабінет кращий ніж у нього. Академік Г. О. Богданов запросив Олександра Микитовича до себе і прямо запитав, чи не бажає він помінятися з ним службовими кабінетами. На що О. М. Чернега, з притаманним йому гумором, відповів: «Згоден, тільки якщо вже мінятися, то разом з посадами». І тільки після цього пояснив, що це експериментальний ремонт, який передувє ремонту кабінетів ректора та його проректорів, аби привести їх у відповідний вимогам вигляд.

Добре відомою всім була гостинність Олександра Микитовича та його родини, яку не раз відчув і я, оскільки товаришував із сином Олександром, нашим однокурсником. Родина О. М. Чернеги мешкала по сусідству з першим гуртожитком і часто, ідучи після занять додому, по дорозі ми заходили до Сашка, де нас щедро частували різними смаколиками. Сам же Олександр Микитович любив пригощати своїх колег по роботі молдавським вином, за яким щорічно восени їздив до тираспільських родичів і земляків.

Викладацьку справу дідуся в університеті нині продовжує його онучка, кандидат біологічних наук, доцент Тетяна Олександрівна Чернега.

Не стало Олександра Микитовича Чернеги 2 жовтня 1981 року. Поховано його в Києві на Байковому цвинтарі.

**ДОЦЕНТ О. О. ШАБАРОВ — ПРИ-
РОДОЛЮБ НЕ ТІЛЬКИ ЗА ФАХОМ, А Й
ЗА ПОКЛИКОМ СЕРЦЯ**

(1937 — 1998)

Олександр Олександрович Шабаров народився 29 липня 1937 р. в робочому селищі Красніє Бакі Краснобаківського району Горьковської області, в родині робітників. Батько, Олександр Іванович, працював об'їзджиком Краснобаківського лісгоспу.

Мати, Марія Василівна, до пенсії працювала патронажною сестрою.

У 1944 р. Олександр Олександрович пішов у перший клас, а в 1954 р. закінчив Краснобаківську середню школу.

З жовтня 1954 р. до серпня 1955 р. працював техніком-гідрологом місцевої гідрометеостанції Горьківського управління гідрометео-служби.

У вересні 1955 р. О. О. Шабаров поступив до Краснобаківського лісового технікуму, який у липні 1958 р. з відзнакою закінчив. Одразу після закінчення технікуму, в серпні 1958 р. Олександр Олександрович поступив на лісогосподарський факультет Української сільськогосподарської академії, повний курс якого з відзнакою завершив 1963 р.

Протягом 1963–1965 рр. О. О. Шабаров за направленням працює в Знаменському районі Кіровоградської області викладачем Чорноліської лісової школи Головного управління лісового господарства і лісозаготівель при Раді Міністрів УРСР.

У березні 1965 р. Олександр Олександрович поступає в аспірантуру по кафедрі лісової меліорації Української сільськогосподарської академії, навчання в якій завершив після дострокового представлення дисертаційної роботи на тему «Ґрунтозахисні властивості та ріст дібров Чорного лісу на сірих лісових ґрунтах» і її захисту в 1968 р.

З квітня 1968 р. О. О. Шабаров працює спочатку асистентом, а з 1974 р. — доцентом кафедри дендрології та охорони природи. В 1994 р. за власним бажанням переходить на кафедру агроекології.

Працюючи на лісогосподарському факультеті, Олександр Олександрович викладав навчальні дисципліни «Охорона природи», «Мисливствознавство» та «Біологія лісових звірів і птахів», керував дипломним проектуванням. Одночасно з науково-педагогічною діяльністю брав активну участь у громадському житті факультету та академії: працював деканом факультету молодого лектора УСГА, обирався головою профбюро та членом партбюро, неодноразово призначався куратором академгрупи, тривалий час входив до складу Президії Київської обласної ради товариства охорони природи та комісії з контролю реалізації заходів програми «Навколишнє середовище» в Московському (нині Голосіївському) районі м. Києва, виконував обов'язки відповідального секретаря приймальних комісій факультету та академії.

Олександр Олександрович разом з дружиною Шабаровою (Ткаченко) Світланою Іванівною, яка теж тривалий час працювала на лісогосподарському факультеті, виховали двох дочок Зою та Марію. Він був прекрасним чоловіком і люблячим батьком.

О. О. Шабаров був дуже світлою людиною, толерантною до оточуючих його людей, природолюбом не тільки за фахом, а і за покликом серця. Своєю невтомною працею і відношенням до викладання він сів у душі студентів любов до Природи, до свого фаху, щедро ділився з ними своїми знаннями та добротою.

Не стало Олександра Олександровича 8 серпня 1998 р., поховано його на Байковому цвинтарі.

ПРОФЕСОР А. З. ШВИДЕНКО —
СИН УКРАЇНИ, ГРОМАДЯНИН
РОСІЇ, ЄВРОПЕЄЦЬ ЗА ДУХОМ,
НАУКОВЕЦЬ ВСЕСВІТУ

Велика честь розповідати про видатного сина неньки України з Шевченкового краю, громадянина Росії та європейця за духом, одного з найулюбленіших наших викладачів, професора Анатолія Зіновійовича Швиденка.

Наш курс, який налічував понад сотню майбутніх лісівників, познайомився з Анатолієм Зіновійовичем в далекому 1970 році, на другому курсі навчання, під час вивчення дисципліни «Математична статистика». На той час ми вже звикли, що лекції нам читали, як правило, лектори старшого віку. Як тут не згадати шановних викладачів загальноосвітніх дисциплін, хіміка професора Євгена Мойсейовича Скобця, доцентів: ботаніка — Юхима Яковича Єліна, фізика — Галину Іванівну Вертепну, історика — Володимира Дмитровича Мойсеєнка, інших лекторів першого курсу зі сріблом у скронях, які на своїх плечах винесли лихоліття війни і за прожитими роками наближалися до поважного пенсійного віку.

Тому коли на лекцію, в 102 аудиторію першого навчального корпусу, швидкими кроками увійшов А. З. Швиденко, не всі зрозуміли, чого цей стрункий, красивий, енергійний молодий чоловік став за кафедру. Проте, практично з перших слів лектора «стіна» між ним, асистентом кафедри лісової таксації (єдиним асистентом за всі п'ять років навчання з поміж більш як 40 лекторів, які читали нам лекції) і нами впала. Мабуть цьому, насамперед, сприяли щирість, глибоке знання предмета і переконливість, з якою Ана-

толій Зіновійович читав лекцію. Окрім цього, молодого лектора, мудрого не за віком, вирізняли глибока ерудованість, інтелігентність, лекторська майстерність і надзвичайна доброзичливість по відношенню до тих, хто його слухав. В його манерах не було і краплі зверхності, а в його словах, інтонації відчувалося бажання викласти лекційний матеріал, таким чином, аби його зрозуміли всі присутні в аудиторії.

Через декілька лекцій більшість студентів курсу стали палкими прихильниками Анатолія Зіновійовича та його дисципліни. Навіть ті, які не дуже любили математику, або мали проблеми з опанування математичної статистики жваво цікавилися матеріалом, який доносив лектор до нашої уваги.

Чим же так полонив 33-річний лектор студентів нашого курсу, серед яких були і не набагато молодші за нього хлопці: 30-річний Гаджи Хизрієв, 25-річні Михайло Вакула, Володимир Гудим, Василь Карпенко, Василь Кацалап, Володимир Матлах, Михайло Хоменко, Степан Біндас та інші. Передусім привертала успішність Анатолія Зіновійовича та його здобутки: за плечима два дипломи про вищу освіту, робота на Сахаліні на відповідальних посадах керівника таксаторського загону і головного лісничого лісгоспу, неабиякі наукові здобутки. Особисто мені імпонувало, що Анатолій Зіновійович розпочав свою трудову діяльність з роботи в лісовпорядкуванні (мій вчитель лісової таксації в технікумі Анатолій Євменович Шморгун нам наголошував, що справжній лісівник свою фахову діяльність повинен розпочинати з лісовпорядкування, до речі, я так і зробив після закінчення технікуму).

Всім без винятку подобалася інтелігентність та ерудованість молодого лектора. Окремо необхідно зупинитися на різносторонній обдарованості ювіляра: вчений, лісівник, математик, поліглот, філолог, журналіст, спортсмен ... Всього, чим так щедро обдарували Анатолія Зіновійовича матінка-природа, батьки, його працьовитість та цілеспрямованість і не перелічити. При цьому кожному з своїх численних професій або галузей людської діяльності він опановував досконало. Тому безпомилково можна стверджувати, що він кращий математик серед лісівників, кращий лісівник серед математиків і так далі... Досить згадати проте, що членом спілки

журналістів СРСР Анатолій Зіновійович став ще не сягнувши 30-річного віку, що неодноразово перемагав у турнірах з шахів і плавання, в яких приймали участь майстри спорту СРСР. Ніколи не забуду як вперше у своєму житті спостерігав за сеансом одночасної гри з шахів на п'ятнадцятих дошках, який давав Анатолій Зіновійович у «Лісовій казці» першого гуртожитку. Серед його суперників були як досвідчені шахісти викладачі (майстер спорту В. Ю. Юхновський та ін.), так і студенти різних курсів (першорозрядники М. Носа і М. Паланичко). З яким рахунком переміг він у сеансі вже не пам'ятаю, але точно знаю, що тільки декільком з його суперників вдалося звести свої партії до нічиї.

Як і годиться справжнім педагогам, професор А. О. Швиденко у своїх стосунках зі студентами завжди був і залишається взірцем тих чеснот, які він їм прищеплював — чесності, порядності і працьовитості.

Саме тому для своїх учнів він є найвищим зразком людської досконалості. Бути взірцем йому неабияк допомагає те, що він не йде в ногу з сучасністю — він її випереджає. Яскравим прикладом цього був публічний захист докторської дисертації «Теоретичні та експериментальні обґрунтування системи лісоінвентаризації гірських лісів зони інтенсивного ведення лісового господарства», на якому зібрався не тільки увесь таксаційний бомонд країни, а і професори інших спеціальностей. Мені вривався в пам'ять зміст виступу головного опонента, провідного на той час таксатора СРСР, академіка Миколи Павловича Анучина, який у науковій дискусії під час обговорення сказав, що виконанні дослідження випереджають час і попри те, що він не все зрозумів, наукова доцільність роботи настільки очевидна, що якби її не виконав автор, то її треба було би терміново замовити.

Відомо, що одна з найзнаменніших ознак людського роду полягає в тім, що кожна нова генерація неодмінно додає щось нове до науки, здобутої від своїх попередників — Учителів, до будь-якого ремесла і мистецтва, засвоєного від них, і в такий спосіб стає Вчителем наступної генерації. У цьому відношенні шановний професор Анатолій Зіновійович Швиденко вже чимало зробив і ще чимало зробить не тільки для наступної, а і для декількох наступних генерацій.

Швиденко А. З. народився 20 вересня 1937 р. в с. Нова Гребля Жашківського району Черкаської області. В 1954 р. закінчив Русалівську середню школу. Після успішного складання вступних випробувань Анатолій Зіновійович поступає на перший курс лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії, яку закінчив 1959 р. Молодий інженер лісового господарства на державному розподілі попросився в край, «де сонце сходить» — Далекосхідний аерофотолісовпорядкувальний трест, де був розподілений в 3-тю Хабаровську лісовпорядну експедицію, в якій і почав працювати помічником таксатора. Через рік Анатолій Зіновійович стає таксатором, керівником таксаторського загону і самостійно впорядковує праліси Сіхоте-Аліню. Однією з проблем таксації була недосконалість використовуваних нормативних матеріалів, які ускладнювали камеральні роботи з обробки польових матеріалів. На прохання директора Далекосхідного НДІ лісового господарства А. С. Агеєнка, керівника лісотаксаційної тематики інституту, Анатолій Зіновійович зі своїм однокурсником В. Й. Валігурою створюють науково-дослідну групу з розробки нових лісотаксаційних нормативів на Сахалінській лісодослідній станції. Два польових сезони тривав збір необхідних польових матеріалів. За цей час в насадженнях регіону групою було закладено понад 70 пробних площ, зрубано близько 1,5 тисячі модельних дерев. Наслідком стали таблиці для берези кам'яної, прийняті комбінатом «Сахалінліс». Після берези настала черга таблиць для широко поширеної на Далекому Сході породи ялини аянської.

Після закриття тематики на лісодослідній станції Анатолій Зіновійович прийняв запрошення перейти на роботу головним лісничим в Долінський лісгосп. Лісгосп першим на той час у області почав широкомасштабне лісовідновлення. І донині пам'ятником для тодішніх лісівників є сотні тисяч гектарів культур соєни, садити які розпочав головний лісничий А. З. Швиденко.

Протягом роботи головним лісничим з 1963 і до 1966 рр. Анатолій Зіновійович обирається делегатом Всесоюзного з'їзду науково-технічної спілки працівників лісового господарства і лісової промисловості СРСР, на якому стає її членом та приймається до спілки журналістів СРСР.

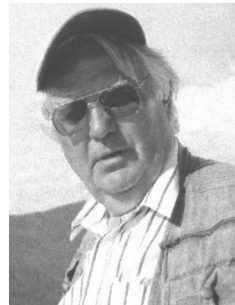
Бажання займатися науковою роботою не пропало і після трьох років успішної роботи головним лісничим. Наразі вчасним став лист доцента Ю. М. Руденка, з якого Анатолій Зіновійович дізнався, що на кафедрі лісової таксації рідної академії К. Є. Нікітін захистив докторську дисертацію, став завідувачем і шукає кандидатів до аспірантури. Чергову відпустку 1966 р. було використано для складання на «відмінно» вступних іспитів. Так, уже з досвідом лісовпорядник, став першим аспірантом і учнем непересічної особистості, справжнього вченого, проф. К. Є. Нікітіна. Учень був гідний Вчителя і дисертаційна робота «Каменноберезовые леса острова Сахалина, их строение, продуктивность и товарность» була захищена Анатолієм Зіновійовичем достроково.

З 1968 р. А. З. Швиденко працює на кафедрі лісової таксації: асистентом, старшим викладачем (1971–1972 рр.), в.о. доцента (1972–1973 рр.), доцентом (1973–1980 рр.) і завідувачем кафедри (1980–1988 рр.). За час роботи на кафедрі Анатолій Зіновійович закінчує вечірнє відділення фізико-математичного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, успішно

захищає дисертацію «Теоретические и экспериментальные обоснования системы лесоинвентаризации горных лесов зоны интенсивного ведения лесного хозяйства» на здобуття вченого ступеня доктора сільськогосподарських наук (1982) і отримує вчене звання професора (1983), стає лауреатом почесного знака «Ветеран лесоустройства» (1982), бронзової медалі «За успіхи в народному господарстві СРСР» (1984) і ордена «Знак Пошани», працює членом Вчених рад із захисту докторських дисертацій в УСГА і МЛТИ та експертної групи з питань лісового комплексу при Держплані СРСР.

У 1988 р. керівництво Державного комітету СРСР з лісу запрошує Анатолія Зіновійовича очолити Всесоюзний науково-дослідний інформаційний центр з лісових ресурсів, який мав об'єднувати та аналізувати всі інформаційні потоки в країні про ліс і лісові ресурси, розробляти науково-методичну базу комп'ютеризації лісової галузі, стати головним науковим закладом з обліку лісів і лісовпорядкування. З цього і розпочався новий, московський період його біографії.

Під керівництвом Анатолія Зіновійовича центр працював над основними нормативними документами галузі, активізував міжнародне наукове співробітництво з колегами США, Німеччини та інших країн світу. З ініціативи та легкої руки директора центру в 1991 р. була заснована Міжнародна асоціація дослідників бореальних лісів.

1992 р. в Анатолія Зіновійовича розпочинається планетарний період біографії. Події, пов'язані з розпадом СРСР, не минули і центр. Погіршилося фінансування, закрилися окремі проекти, загалом постало питання про його подальше функціонування. Закриття центру за часом збіглося із запрошенням шведського академіка, керівника лісового проекту Стена Нільсена на роботу до Міжнародного інституту прикладного системного аналізу (IIASA), який територіально розміщений у м. Лаксенбурзі, в Австрії. Тут по-новому засяяв багатогранний талант Анатолія Зіно-

війовича. Працюючи провідним науковим співробітником IIASA, він став людиною всесвіту: керівник і виконавець близько 10-и міжнародних проектів, член 6-и всесвітніх комітетів, 5-х редколегій, 4-х наукових рад, 3-х академій. Перелік назв усіх заходів, справ, документів, учасником або автором яких був Анатолій Зіновійович, зайняв би не один десяток сторінок. Він виступає зі спеціальними доповідями на Публічних слуханнях Парламенту Німеччини, на XII і XIII світових лісових конгресах та інших планетарних форумах.

За свою плідну роботу А. З. Швиденка нагороджено Почесним дипломом Міжнародної асоціації дослідників бореальних лісів (1996), медаллю «850 років міста Москва» (1998), Дипломом 2-го ступеня Організації Об'єднаних Націй (2006), Золотою медаллю Міжнародної академії інформатизації як переможця конкурсу «Еліта інформаціологів світу 2011» та іншими міжнародними титулами.

Анатолій Зіновійович на 200% відпрацьовує високе звання почесного професора Національного аграрного університету (нині НУБіП України), яким його було удостоєно в 2007 р. Завдяки йому чимало науковців нашого університету (професори П. І. Лакида, В. Ю. Юхновський, Р. Д. Васишин, доценти П. В. Кравець, І. П. Лакида та багато інших) отримали змогу «прорубати вікно в Європу» і пройти стажування в IIASA.

Тому за все зроблене і за те, що ще буде Вами зроблено, доземний уклін Вам, шановний Анатолію Зіновійовичу! Нехай тішать Вас, дорогий Вчителю, Ваші рідні та друзі, аби ще довгий час у Вашому серці жили оптимізм і життєва наснага, аби повернулися до Вас сторицею даровані Вами довколишнім доброта, щедрість та милосердя!

ДОЦЕНТ М. І. ШЕНДРИКОВ —
ЖИТТЯ, ЯК РАПТОВО
ПЕРЕРВАНИЙ ПОЛІТ
(1923 — 1976)

Надзвичайно рано, на 53-му році життя, у розквіті творчих сил перестало битися серце завідувача кафедри дендрології, доцента Миколи Івановича Шендрикова, ровесника більшості викладачів, які прийшли на факультет у повоєнні роки.

Народився Микола Іванович 17 грудня 1923 р. у м. Россош Воронізької області, в родині службовців. У 1941 р., після закінчення середньої школи, як і багато інших випускників цього року, став курсантом військового училища зв'язку у Воронежі. У 1942 р. продовжив навчання у танковому училищі та на курсах військових перекладачів при Військовому інституті іноземних мов у Москві.

У 1943–1945 рр. М. І. Шендриков — перекладач штабу стрілецького полку, командир взводу, офіцер розвідки, помічник начальника штабу з оперативної роботи, заступник командира стрілецької роти на Ленінградському фронті. За бойові звитяги Миколу Івановича було нагороджено орденом «Красной Звезды», медалями «За оборону Ленінграда» та «За победу над Германией в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг.».

Одразу після демобілізації, у травні 1946 р., М. І. Шендриков поступає у МВТУ ім. Баумана. Після двох місяців навчання захворів і був змушений перервати навчання.

У 1947 р., після успішного складання вступних іспитів, був зарахований на 1-й курс лісогосподарського факультету КЛГІ,

який закінчує з відзнакою у 1951 році. Як одному з кращих випускників факультету Миколі Івановичу пропонують продовжити навчання в аспірантурі при кафедрі дендрології. З 1954 р., після дострокового захисту кандидатської дисертації, М. І. Шендриков працює асистентом, старшим викладачем, доцентом кафедри дендрології Української сільськогосподарської академії, а протягом 1968–1974 рр. очолює її як завідувач.

У 1958–1960 рр. Микола Іванович, за відрядженням Міністерства освіти та науки СРСР, викладав у Державному будівельному інституті при Раді Міністрів Монгольської Народної Республіки, був консультантом-дендрологом Інституту Генплану у м. Улан-Баторі. Після повернення із закордонного відрядження М. І. Шендриков у 1961–1966 рр. працює заступником декана ЛГФ УСТА.

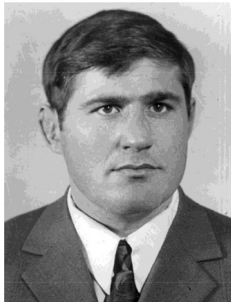
Протягом усього періоду навчання нашого курсу Микола Іванович завідував кафедрою дендрології. Він читав нам лекції з дендрології. Багато уваги приділяв виховній роботі, досвідом якої його збагатило виконання обов'язків заступника декана. На кафедрі працювали переважно ветерани війни: проф. О. О. Салганський, доценти Б. М. Махмет та І. В. Агарков. Цікавими були їхні спогади про важкі воєнні роки, фронтові дороги. На другому році навчання кафедра дендрології була куратором нашого курсу. Саме на другому курсі багато наших однокурсників стали учасниками кафедрального студентського наукового гуртка. Особливо багато гуртківців було в інтелігентного Миколи Івановича та безапеляційного і прямого Бориса Максимовича Махмета.

Так сталося, що життя ще раз, уже після того як не стало Миколи Івановича Шендрикова, звело мене з його сином Шендриковим Миколою Миколайовичем, який пішов шляхом батька і навчався на лісгосподарському факультеті. На той час я працював заступником декана факультету. Згадуючи як дбайливо виховував нас свого часу старший Шендриков, я робив усе можливе аби і менший Шендриков став лісівником.

Пріоритетними напрямками наукових досліджень М. І. Шендрикова були культура горіхоплідних в Україні та вивчення особливостей росту екзотів у лісових і захисних насадженнях. Під керівництвом Миколи Івановича, у рамках науково-дослідної роботи очолюваної ним кафедри дендрології, підготували та захистили кандидатські дисертації М. Г. Курдюк, А. Ф. Рубцов, О. А. Калініченко і О. К. Дорошенко.

Загалом Микола Іванович опублікував понад 30 наукових праць з дендрології та культури інтродуцентів і екзотів в Україні.

Не стало М. І. Шендрикова 24 січня 1976 р.

ДОЦЕНТ М. О. ШТОФЕЛЬ —
ВЗІРЕЦЬ ГАРМОНІЙНОГО
ПОЄДНАННЯ ПРИРОДНОЇ СИЛИ,
НЕЗЛАМНОЇ ВОЛІ, НІЖНОСТІ
ТА ДОБРОТИ
(1941 — 2017)

Михайло Олексійович Штофель народився 29 жовтня 1941 року в селі Войнівка Чутівського району Полтавської області, ставши сьомою дитиною селянської родини, зазнавши змалечку важких випробувань.

Мати, Ольга Захарівна, все своє життя пропрацювала в колгоспі. Батько, Олексій Іванович, був колгоспним бухгалтером, а під час другої світової війни служив штабним офіцером. По війні, zostавшись живим, додому не повернувся, а таємно від дружини і дітей виїхав до Таджикистану.

Навесні голодного 1947 року опухлий шестирічний Михайлик, навчившись їсти у кізоньки, рятував своє життя травою лободи. 1948 року Михайло Олексійович пішов до місцевої семирічної школи. У цей час дуже хворіла мама: відкрилися на ногах рани, а коштів на лікування не було. Вечорами, ховаючись від дітей у кукурудзі, жінка ридала від нестерпного болю, а Мишко, зачавшись поблизу, давав собі обіцянку вчитися на «відмінно», аби радувати маму. І це йому вдавалося завжди!

10 жовтня 1950 року трапився трагічний випадок. Юрба хлопчаків, серед яких був і М. Штофель, наштотхнулася на протитанкову міну. П'ятеро дітей, у тому числі старший брат Василь, загинули. Їх було поховано у дитячій братській могилі, за якою до кінця своїх днів доглядав дивом врятований Михайло.

У 12-річному віці наш герой нарівні з дорослими чоловіками косив траву. Спостерігаючи за ним, бригадир колгоспу виділяв йому потайки кращу ділянку задля можливості отримання хлопцем більшого заробітку.

У 1955 році Штофель М. О. закінчив Войнівську семирічку і перейшов до Чутівської середньої школи, яку закінчив 1958 року. Після закінчення 10-го класу юнак мріяв про навчання у військовому авіаційному училищі, однак нестача кількох місяців до 17 років стала на перепоні. Тож Михайло їде до брата в Донецьк, де починає працювати підземним електрослюсарем на шахті №1 ім. Челюскінців. Працюючи, парубок одночасно займається класичною й вільною боротьбою і за успішну участь у змаганнях отримує почесне звання кандидата у майстри спорту.

У 1961 році, після успішного складання вступних іспитів, Михайло Олексійович зараховується студентом першого курсу лісогосподарського факультету Української сільськогосподарської академії, а 1963 року — ще й студентом факультету економіки промислового господарства у Київському інституті народного господарства.

М. О. Штофель з колегами по навчанню — випускниками 1966 р.

З початком навчання на лісфаци М. О. Штофель бере активну участь у громадському житті, виконує обов'язки старости групи, стає дружинником з охорони громадського порядку. Маючи красивий та сильний голос, співає в академічному ансамблі «Колос». Їздить з концертами до Москви, Ленінграда, Одеси, Львова тощо. Продовжує успішно займатися своїм улюбленим видом спорту, долаючи чергові нормативні щаблі. 1964 року Михайло Олексійович отримує звання майстра спорту з вільної боротьби. 1966 року, на змаганнях у ленінградському Царському Селі, команда борців УСГА стає переможцем серед лісотехнічних вишів СРСР. Особистий результат Штофеля М. О. — бронзова медаль. Можна тільки уявити якими були б ці результати, якби не згаданий раніше випадок з міною і отримане важке поранення.

Після закінчення навчання (захистився на «відмінно») та отримання кваліфікації інженера лісового господарства, з серпня місяця 1966 року М. О. Штофель працює за державним направленням помічником лісного Плисецького лісництва Боярської лісової дослідної станції. Невдовзі, з урахуванням побажання займатися науково-педагогічною діяльністю, молодого фахівця переводять у Дзвінківське лісництво, яке, окрім виробничої діяльності, слугувало основною базою проведення навчальних практик зі спеціальних дисциплін. Уже з червня 1968 року Михайло Олексійович протягом чотирьох місяців проводить навчальну практику з погодинною оплатою праці по кафедрі механізації лісогосподарських робіт і лісоексплуатації.

У січні 1969 року його переводять на посаду старшого інженера з переробки деревини, а в березні він вступає до очної аспірантури по кафедрі лісової меліорації під керівництвом знаного вченого професора Бодрова В. О. І знову своє навчання Штофель М. О. вміло поєднує з улюбленою вільною боротьбою, тренуючи кадровий потенціал Комітету державної безпеки УРСР.

У 1972 році, після закінчення аспірантури, у житті Михайла Олексійовича відбуваються принаймні три важливих події. Спочатку Міністерство сільського господарства СРСР направляє молодого науковця на посаду асистента кафедри лісової меліорації. Майже одночасно його обирають на цю ж посаду терміном на п'ять років за

конкурсом. І нарешті 9 червня М. О. Штофель успішно захищає дисертацію на тему: «Конструкції полезахисних лісових смуг у районах, що страждають від пилових бур (на прикладі колгоспів та радгоспів Запорізької області)». Рішенням Вченої ради Української сільськогосподарської академії Михайлові Олексійовичу Штофелю було присуджено науковий ступінь кандидата сільськогосподарських наук. 30 травня 1973 року Президія ВАК СРСР ухвалює рішення про видачу диплома кандидата наук і рекомендує представити наукову працю на Виставці досягнень народного господарства СРСР, за яку його було нагороджено бронзовою медаллю.

У 1980 році Михайла Олексійовича обирають за конкурсом на посаду доцента кафедри лісової меліорації, а невдовзі Колегія ВАК при Раді Міністрів СРСР присвоює йому відповідне вчене звання. У 1984 році, задля належного забезпечення викладання лісової меліорації студентам лісгосподарських та агрономічних спеціальностей, авторським колективом у складі Сазонова І. М., Штофеля М. О. та Пилипенка О. І. було видано навчальний посібник «Система заходів проти ерозії ґрунтів».

З 1987 по 1994 рр. Михайло Олексійович Штофель обирався за конкурсом на посаду завідувача кафедри лісової меліорації. Головний напрям наукових досліджень кафедри цього періоду полягав у виконанні загальносоюзної науково-технічної програми щодо вдосконалення і впровадження зональних систем захисних лісових насаджень, які забезпечують підвищення продуктивності сільськогосподарських земель і оптимізацію аграрних ландшафтів, державної теми з розробки заходів з поліпшення ефективності лісомеліоративних насаджень Лісостепу.

Комунікабельність, ерудиція й організаторські здібності були визначальними чинниками у призначенні М. О. Штофеля керівником делегацій по обміну досвідом з навчальними, науковими та виробничими колективами лісового напрямку Чехословаччини, Узбекистану, Далекого Сходу Російської Федерації.

29 жовтня 2006 року Державним комітетом лісового господарства за значний особистий внесок у розвиток лісівничої освіти і науки України Штофеля М. О. було нагороджено іменним годинником, а через п'ять років — відзнакою Державного агентства лісових ресурсів «Відмінник лісового господарства України».

20 квітня 2017 року серце Михайла Олексійовича зупинилося.

Михайло Олексійович Штофель по праву належить до славетної когорти викладачів лісогосподарського факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України. В ньому гармонійно поєднувались природна міць, незламна воля, ніжність і доброта. Його мозок був неспинним джерелом крилатих висловів і наукових ідей, котрі ставали основою численних кандидатських дисертацій не лише лісомеліоративного напрямку. Сотні дипломників, спеціалістів і магістрів Михайла Олексійовича Штофеля, працюючи на різноманітних посадах в усіх куточках нашої Батьківщини, з любов'ю згадують свого Вчителя, втілюють його творчі задуми у життя.

ПІСЛЯМОВА

Тільки перегорнувши останню сторінку біографій Вчителів автор повною мірою зрозумів філософський вислів, що будь-який кінець є початком, що не можна все розмістити на сторінках цієї роботи. У кожного з нас, випускників, є свої сокровенні почуття про наших фахових Батьків, які не можна викласти на папері одному, як і відшукати найголовніші думки та слова про них. Автору тільки частково вдалося реалізувати свої наміри — ще раз, таким чином, доземно вклонитися нашим Вчителям. На жаль, не вдалося відшукати архівну справу доцента Маргарити Борисівни Бертуш, не висвітлено життєві шляхи Вчителів загальноосвітніх і фундаментальних дисциплін. Автор переконаний, що і їхні біографії постануть в наступних виданнях.

У роботі використано окремі історико-біографічні дані про вчителів з публікацій С. С. Антонюка, І. М. Зими, А. І. Котова, Ф. М. Левона, О. І. Пилипенка, В. М. Портного, І. Я. Пригорницького, Ю. М. Савича, О. В. Токаревої. Особливу вдячність автор висловлює укладачам ювілейних видань П. І. Лакиді, Р. Д. Васишинину, С. Б. Ковалевському, В. Ю. Юхновському, С. М. Дударцю, В. М. Малюзі, О. В. Совакову, О. А. Гірсу, В. М. Грибу, ветеранам інституту С. М. Кашпору та О. В. Полякову, рекомендації яких дали змогу краще зрозуміти та систематизувати наявний матеріал, а також працівникам архіву Національного університету біоресурсів і природокористування України І. М. Пацері та І. О. Глибовець за сприяння в роботі з архівними документами, що містять інформацію про наших Вчителів, а також доценту кафедри відтворення лісів та лісових меліорацій О.Ю. Кайдику за допомогу з технічного форматування даного видання.

Автор сподівається, що підготовлена робота доповнить наявні публікації, які характеризують наших Вчителів, творців колективу зі славною історією та віковими традиціями, які є запорукою його прекрасного майбутнього.

ЛІТЕРАТУРА

1. Академік Лісівничої академії наук України Гордієнко Михайло Іванович: основні біографічні дані та бібліографічний покажчик наукових праць / Упоряд.: П. І. Лакида, С. Б. Ковалевський, Н. А. Рогоза, Л. П. Полозенко, Л. Ю. Кучерук; Наук. ред.: П. І. Лакида, С. Б. Ковалевський. — К. : ННЦ УААН, 2004 — 106 с.
2. Академік Лісівничої академії наук України Пилипенко Олексій Іванович: основні біографічні дані та бібліографічний покажчик наукових праць / Юхновський В. Ю., Дударець С. М., Малюга В. М., Соваков О. В.; Наук. ред.: В. Ю. Юхновського. — К. : Кондор-видавництво, 2014. — 95 с.
3. Академік міжнародної академії інформатизації та Лісівничої академії наук України Швиденко Анатолій Зіновійович: основні біографічні дані та бібліографічний покажчик наукових праць / Уклад.: П. І. Лакида, Р. Д. Васишин; Наук. ред.: П. І. Лакида. — Корсунь-Шевченківський : ФОП Майдаченко І. С., 2012. — 168 с.
4. Антонюк С. С. Лісогосподарський факультет Київського лісогосподарського інституту в повоєнні роки / С. С. Антонюк // Науковий вісн. Нац. аграрн. ун-ту. Лісівництво. 39. — К., 2000. — С. 51–54.
5. Патріарх вітчизняної механізації лісогосподарських робіт професор Іван Митрофанович Зима (до 115-річчя від дня народження) / В. М. Гриб, В. М. Маурер, О. В. Токарева // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2015. — Вип. 216. Частина 1. — С. 205–208.
6. Лесохозяйственный факультет УСХА к Ленинскому юбилею / Зима И. М., Котов А. И. // Известия высших учебных заведений. Лесной журнал, 1970, №1. — Архангельск. — С. 59–63.
7. Левон Ф. М. Лісогосподарський факультет Української сільськогосподарської академії у другій половині 50-х років / Ф. М. Левон // Науковий вісн. Нац. аграрн. ун-ту. Лісівництво. 46. — К., 2001. — С. 15–19.
8. Маурер В. М. Витоки становлення факультету садово-паркового господарства та ландшафтної архітектури Національного університету біоресурсів і природокористування України / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2011. — Вип. 164, ч. 2. — С. 10–14.
9. Георгій Володимирович Дубінін — Людина, Лісівник, Педагог, Декан (до 85-річчя від дня народження) / В. М. Маурер // Науковий вісник НАУ. — К., 2003. — №61. — С. 315–318.
10. Маурер В. М. Життєві шляхи ювіляра. — В кн.: Циліорик Анатолій Васильович: основні біографічні дані та бібліографічний покажчик наукових праць за 1953 — 2005 рр. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — С. 32–48.
11. Маурер В. М. Кальной Прокіп Григорович / В. М. Маурер // Науковий вісник НАУ. — К., 2007. — Вип. 106. — С. 374–377.

12. Маурер В. М. Класики лісівничої науки / В. М. Маурер // Лісовий і мисливський журнал. — К.: Еко-інформ, 2013. — № 2. — С. 24–25.
13. Маурер В. М. Невтомний трудівник лісівничої науки. — В кн.: Академік Лісівничої академії наук України Гордієнко Михайло Іванович: основні біографічні дані та бібліографічний покажчик наукових праць / Упоряд.: П. І. Лакида, С. Б. Ковалевський, Н. А. Рогоза, Л. П. Полозенко, Л. Ю. Кучерук; Наук. ред.: П. І. Лакида, С. Б. Ковалевський. — К.: ННЦ УААН, 2004. — С. 15–22.
14. Маурер В. М. Низький уклін і многа літ Вам, Вчителю. — В кн.: Академік Лісівничої академії наук України Пилипенко Олексій Іванович: основні біографічні дані та бібліографічний покажчик наукових праць / Юхновський В. Ю., Дударець С. М., Малюга В. М., Соваков О. В.; Наук. ред.: В. Ю. Юхновського. — К.: Кондор-видавництво, 2014. — С. 56–58.
15. Лісогосподарський факультет Національного аграрного університету: сторінки історії / В. М. Маурер, В. Є. Свириденко // Науковий вісник НАУ. — К., 1998. — № 8. — С. 18 – 27.
16. Маурер В. М. Естафета поколінь / В. М. Маурер, В. Є. Свириденко // Лісовий і мисливський журнал. — К., 2000. — №3. — С. 2.
17. Маурер В. М. Світлій пам'яті вчителя (до 95-річчя з дня народження П. Г. Кального) / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. — 2012. — Вип. 171, Ч. 2. — С. 260–263.
18. Маурер В. М. Так, були люди..., класики-лісівники, пам'ять про них світла — житиме у віках! / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2013. — Вип. 187, Ч. 2. — С. 220–230.
19. Маурер В. М. Професор М. В. Давидов — основоположник вітчизняної лісової таксації (до 115-річчя від дня народження) / В. М. Маурер, С. М. Кашпор // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 255. — С. 303–304.
20. Маурер В. М. Професор П. Г. Кальной — той, хто любив паростки кленові, хто діброви молоді ростив (до 100-річчя від дня народження) / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 255. — С. 304–308.
21. Маурер В. М. Професор А. І. Котов — бібліофіл, який жив і творив у квартирі-бібліотеці (до 110-річчя від дня народження) / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 255. — С. 308–310.
22. Маурер В. М. Доцент О. М. Чернега — син Молдови, громадянин України, герой Кореї (до 105-річчя від дня народження) // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 255. — С. 310–312.
23. Маурер В. М. Доцент П. І. Герасименко — заступник декана і захисник студентства (до 105-річчя від дня народження) / В. М. Маурер, В. Ю.

- Юхновський // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 255. — С. 312–314.
24. Маурер В. М. Доцент О. О. Шабаров — природолюб за фахом і покликом серця (до 80-річчя від дня народження) / В. М. Маурер // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 255. — С. 314–315.
25. Маурер В. М. Професор Строчинський Анатолій Адольфович (до 70-річчя від дня народження) / Маурер В. М., Токарева О. В., Гірс О. А. // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2016. — Вип. 238. — С. 274–376.
26. Маурер В. М. Слово про вчителя / В. М. Маурер, О. В. Токарева // Лісовий і мисливський журнал. — К. : Еко-інформ, 2013. — № 5(100). — С. 25
27. Маурер В. М. Доцент Сухий Микола Мефодійович (до 75-річчя від дня народження) / В. М. Маурер, О. В. Токарева // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2015. — Вип. 219. — С. 290–292.
28. Маурер В. М. Той, хто вмів любити... (до 75-річчя від дня народження) / В. М. Маурер, О. В. Токарева // Науковий вісник НУБіП України. Серія Лісівництво та декоративне садівництво. — К., 2015. — Вип. 219. — С. 292–294.
29. Пилипенко О. І. Лісогосподарський факультет у 60-ті роки / О. І. Пилипенко // Науковий вісник Нац. аграрн. ун-ту. Лісівництво. — К., 2002. №54. — С. 11–14.
30. Портной В. М. Кузня лісогосподарських кадрів. До 145-річчя лісогосподарського факультету / В. М. Портной, В.Є. Свириденко // Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість. — №4. — 1985. — 141 с.
31. Портной В.Н. Лесохозяйственный факультет Украинской сельскохозяйственной академии (к 150-летию юбилею) / В. М. Портной, В. Е. Свириденко // Известия высших учебных заведений. Лесной журнал. — Архангельск, 1991. — №2. — С. 132–134.
32. Пригорницький І. Я. Лісогосподарський факультет у 60-ті роки / І. Я. Пригорницький // Науковий вісн. Нац. аграрн. ун-ту. Лісівництво. — №61. — К., 2003. — С. 13–17.
33. Савич Ю. М. Сторінки життя лісогосподарського факультету у передвоєнні роки / Ю. М. Савич // Наук. вісн. Нац. аграрн. ун-ту. Лісівництво. — К., 2000. — С. 12–14.
34. Свириденко В. Є. Кузня лісогосподарських кадрів (До 165-річчя лісогосподарського факультету Національного аграрного університету) / В. Є. Свириденко. — К. : Аристей, 2005. — 128 с.
35. Цилорик Анатолій Васильович: Основні біографічні дані та бібліографічний показник наукових праць за 1953 — 2005 рр. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 108 с.

Д О Д А Т К И ЗВЕДЕНІ ДАНІ ОСНОВНИХ БІОГРАФІЧНИХ ДАТ

№ шп	П.І.Б.	Дата народ- ження	Рік отримання середньої освіти*	ВНЗ та рік закінчення**	Рік захисту дисертації КД/ДД
1.	Г.В. ДУБІНІН	11.03.1918	1935, ПГ	КЛПГ, 1940, ЧД	1955/-
2.	В.С. НАКОНЕЧНИЙ	07.01.1923	1941	КЛПГ, 1954	1962/-
3.	П.І. ГЕРАСИМЕНКО	14.08.1922	1941, ЗМ	КЛПГ, 1952	1959/-
4.	І.В. АГАРКОВ	13.09.1923	1941, ПГ	КЛПГ, 1952, ЧД	1964/-
5.	В.В. БАБЕНКО	05.05.1934	1958	УСГА, 1963	1971/-
6.	Ю.А. ВАСИЛЕНКО	04.04.1929	1948	КЛПГ, 1953, ЧД	1961/-
7.	А.Г. ГАЙДЕЛЬ	11.03.1920	1938	КЛПГ, 1948	-/-
8.	В.П. ГОЛОВАЩЕНКО	23.11.1923	1941	ВЛПГ, 1950	1964/-
9.	М.І. ГОРДІЄНКО	05.04.1924	1941	КЛПГ, 1953	1961/1971
10.	В.І. ГУСЄВ	24.10.1899	1918, ЗМ	СПЛТА, 1926	1930/1960 П
11.	М.В. ДАВИДОВ	13.02.1902	1919	ВСГП, 1925	1937/1949
12.	В.І. ДІДКОВСЬКИЙ	31.03.1918	1936	КЛПГ, 1941	1966/-
13.	М.М. ЗАВАДА	21.09.1937	1954	УСГА, 1959	1970/-
14.	І. М. ЗИМА	13.02.1900	1916	ГСГУ, 1921; ТПГГ, 1924	1940/1957
15.	П. Г. КАЛЬНОЙ	19.07.1917	1936	Н-ЧІМІ, 1941	1956/1973
16.	Ю.К. КИРИЧЕК	20.06.1925	1943, ЗМ	ЛЛТА, 1952	1964/-
17.	О.А. КАЛПІГЧЕНКО	05.01.1936	1954	УСГА, 1963	1969/1991
18.	В.І. КЛЮЧНІКОВА	14.02.1930	1948	ХСГП, 1953	-/-

№ шп	П.І.Б.	Дата народ- ження	Рік отримання середньої освіти*	ВНЗ та рік закінчення**	Рік захисту дисертації КД/ДД
19.	С.М. КОЗЬЯКОВ	12.07.1919	1937	ХГП, 1946; БСП, 1955	1964/1984
20.	Г.С. КОРЕЦЬКИЙ	10.04.1929	1948, 3М	КЛП, 1953	1967/-
21.	А.І. КОТОВ	14.12.1907	1925	ВЛП, 1930, ЧД	1949/-
22.	В.С. КУРИЛО	10.12.1932	1951	ХІМЕСГ, 1956	-/-
23.	Д.Д. ЛАВРИНЕНКО	02.07.1913	1931, ЧЛМТ	КЛП, 1939	1947/1959
24.	В.П. ЛЕВЧЕНКО	20.07.1913	1938	КЛП, 1946, ЧД	1958/-
25.	Б.Й. ЛОГГІНОВ	20.07.1898	1919, ПГ	УЛП, ВСП, 1924, ЧД	1938/1952
26.	Т.Т. МАЛЮГІН	01.05.1913	1936	КП, 1941	1956/1971
27.	Б.М. МАХМЕТ	19.01.1925	1947	КЛП, 1951	1960/-
28.	А.М. МИЛОВИДОВ	23.08.1901	1925	ЛЛТА, 1930	1952/-
29.	К.Є. НІКІТІН	22.12.1908	1926	КІСГ, 1930	1937/1964
30.	М.Й. ПІВЕНЬ	04.09.1932	1951	УСГА, 1956	1971/-
31.	О.І. ПИЛИПЕНКО	27.01.1939	1956	УСГА, 1970	1973/1992
32.	М.Д. ПОЛЯКОВ	22.10.1930	1949	КДІФ, 1958	-/-
33.	О.В. ПОЛЯКОВ	10.02.1935	1953, ЧБЛТ, ЧД	УСГА, 1953	1967/-
34.	Г.О. ПОРИЦЬКИЙ	21.11.1923	1941	КЛП, 1951	1962/-
35.	В.М. ПОРТНОЙ	28.05.1940	1957 3М	УСГА, 1962	1974/-
36.	А.М. РАДЧЕНКО	28.01.1938	1955	УСГА, 1962	1981/-
37.	Ю.М. САВИЧ	27.02.1915	1934	КЛП, 1940	1966/-

№ ш	П.І.Б.	Дата народ- ження	Рік отримання середньої освіти*	ВНЗ та рік закінчення**	Рік захисту дисертації КД/ДД
38.	І.М. САЗОНОВ	19.07.1910	1929	Н-ЧІМІ, 1934	1954/-
39.	О.О. САЛГАНСЬКИЙ	25.11.1919	1937	МВЗТІ, 1942	1952/1968
40.	В.Є. СВИРИДЕНКО	24.02.1929	1948	КЛПІ, 1958, ЧД	1966/-
41.	М.М. СУХИЙ	22.05.1940	ВАЛМТ, 1961	УСГА, 1967, ЧД	1988/-
42.	А.А. СТРОЧИНСЬКИЙ	07.10.1946	1964, ЗМ	УСГА, 1969, ЧД	1976/1992
43.	А.В. ЦИЛЮРИК	02.03.1935	1953, ЧБЛТ, ЧД	УСГА, 1958	1964/1994
44.	О.М. ЧЕРНЕГА	02.04.1912	1932	КЛПІ, 1937	1956/-
45.	О.О. ШАБАРОВ	29.06.1937	1958 КБЛТ, ЧД	КЛПІ, 1963, ЧД	1968/+
46.	А.З. ШВИДЕНКО	20.09.1937	1954	УСГА, 1959	1968/1982
47.	М.І. ШЕНДРИКОВ	17.12.1923	1941	КЛПІ, 1951, ЧД	1954/-
48.	М.О. ШТОФЕЛЬ	29.10.1941	1958	УСГА, 1966	

Скорочення:

*- ПГ – похвальна грамота; ЗМ – золота медаль; ЧД – червоний диплом.

**- БСП – Башкирський сільськогосподарський інститут; ВЛПІ – Воронізький лісгосподарський інститут; ВСГІ – Воронізький сільськогосподарський інститут; ГСГУ – Горький сільськогосподарський інститут; КДФ – Київський державний інститут фізкультури; КІСГЛ – Казанський інститут сільськогосподарства і лісівництва; КЛПІ – Київський лісгосподарський інститут; КПП – Київський політехнічний інститут; ЛЛТА – Ленінградська лісотехнічна академія; МВЗТІ – Московський Всесоюзний зоотехнічний інститут пушно-сировинного господарства; Н-ЧІМІ – Новочеркаський інженерно-меліоративний інститут; СПЛТА – Санкт-Петербурзький лісовий інститут (нині лісотехнічна академія); ТППІ – Томський політехнічний інститут; УЛПІ – Уральський лісотехнічний інститут; УСГА – Українська сільськогосподарська академія; ХПІ – Харківський гірничо-індустріальний інститут; ХІМЕСГ – Харківський інститут механізації та електрифікації сільського господарства; ХСХІ – Харківський сільськогосподарський інститут.

ДАТА ТА МІСЦЕ НАРОДЖЕННЯ ВЧИТЕЛІВ (у хронологічному порядку)

№№ з/п	П.І.Б.	Дата народження	Місце народження (село або місто, район, область)
1.	Б.Й. ЛОГГІНОВ	20.07.1898	м. Брянськ, РФ
2.	В.І. ГУСЄВ	24.10.1899	м. Сапожок, Рязанської
3.	І. М. ЗИМА	13.02.1900	с. Великі Бубни, Роменського, Сумської
4.	А.М. МИЛОВИДОВ	23.08.1901	м. Алексін, Тульської
5.	М.В. ДАВИДОВ	13.02.1902	с. Дудіно, Уляннівського, Калузької
6.	А.І. КОТОВ	14.12.1907	с. Шабликіно, Шабликінського, Орловської
7.	К.Є. НІКІТІН	22.12.1908	с. Чуриліно, Арського, Республіка Татарстан
8.	І.М. САЗОНОВ	19.07.1910	станція Багаєвська, Багаєвського, Донецької
9.	О.М. ЧЕРНЕГА	02.04.1912	м. Тираспіль, Молдавська РСР
10.	Т.Т. МАЛЮГІН	01.05.1913	Донеччина
11.	Д.Д. ЛАВРИНЕНКО	02.07.1913	с. Локнисте, Менського, Чернігівської
12.	В.П. ЛЕВЧЕНКО	20.07.1913	станція Долгая, Лівенського, Орловської
13.	Ю.М. САВИЧ	27.02.1915	м. Городня, Чернігівської
14.	П. Г. КАЛЬНОЙ	19.07.1917	с. Сватово, Сватовського, Луганської
15.	Г.В. ДУБІНІН	11.03.1918	м. Липовець Вінницької
16.	В.І. ДІДКОВСКИЙ	31.03.1918	с. Недашки, Базарського, Житомирської
17.	С.М. КОЗЬЯКОВ	12.07.1919	м. Чугуїв, Харківської
18.	О.О. САЛГАНСЬКИЙ	25.11.1919	с. Ягодне (Чкаловськ), Горьковської
19.	А.Г. ГАЙДЕЛЬ	11.03.1920	м. Київ

№№ з/п	П.І.Б.	Дата народження	Місце народження (село або місто, район, область)
20.	П.І. ГЕРАСИМЕНКО	14.08.1922	с. Малий Бузуків, Смілянського, Черкаської
21.	В.С. НАКОНЕЧНИЙ	07.01.1923	с. Степанці, Канівського, Черкаської
22.	І.В. АГАРКОВ	13.09.1923	с. Серед. Ахтуба, С.-Ахтубинського, Волгоград.
23.	В.П. ГОЛОВАЩЕНКО	23.11.1923	с. Чернянка, Чернянського, Білгородської
24.	Г.О. ПОРИЦЬКИЙ	21.11.1923	с. Сошанськ, Козятинського, Вінницької
25.	М.І. ШЕНДРИКОВ	17.12.1923	м. Россось Воронізької області
26.	М.І. ГОРДІЄНКО	05.04.1924	м. Київ
27.	Б.М. МАХМЕТ	19.01.1925	с. Дзвонки, Білогірського, Хмельницької
28.	Ю.К. КИРИЧЕК	20.06.1925	с. Романовка, Шкотовського, Приморського
29.	В.Є. СВИРИДЕНКО	24.02.1929	с. Великі Канівці, Чорнобаївського, Черкаської
30.	Ю.А. ВАСИЛЕНКО	04.04.1929	м. Київ
31.	Г.С. КОРЕЦЬКИЙ	10.04.1929	м. Фастів Київської
32.	В.І. КЛЮЧНІКОВА	14.02.1930	м. Харків
33.	М.Д. ПОЛЯКОВ	22.10.1930	с. Котляровка, Куп'янського, Харківської
34.	М.Й. ПІВЕНЬ	04.09.1932	с. Артельне, Лозівського, Харківської
35.	В.С. КУРИЛО	10.12.1932	м. Охтирка, Сумської
36.	В.В. БАБЕНКО	05.05.1934	Красногвардійський, Ленінградської
37.	О.В. ПОЛЯКОВ	10.02.1935	м. Слов'янськ, Донецької
38.	В.В. ЦИЛЮРИК	02.03.1935	м. Харків
39.	О.А. КАЛІНІЧЕНКО	05.01.1936	с. Бовкун Таращанського району Київської області

№№ з/п	П.І.Б.	Дата народження	Місце народження (село або місто, район, область)
40.	О.О. ШАБАРОВ	29.06.1937	смт.Красніе Баки, Горьковської
41.	А.З. ШВИДЕНКО	20.09.1937	с. Нова Гребля, Жашківського, Черкаської
42.	М.М. ЗАВАДА	21.09.1037	с. Буда, Ічнянського, Чернігівської
43.	А.М. РАДЧЕНКО	28.01.1938	с. Хохотва, Богуславського, Київської
44.	О.І. ПИЛИПЕНКО	27.01.1939	Київщині, в с. Гулі Миронівського району
45.	М.М. СУХИЙ	22.05.1940	с.Малі Крушлинці, Вінницького, Вінницької
46.	В.М. ПОРТНОЙ	28.05.1940	с. Новаки, Лубенського, Полтавської
47.	М.О. ШТОФЕЛЬ	29.10.1941	с. Войновка, Чутовського, Полтавської
48.	А.А. СТРОЧИНСЬКИЙ	07.10.1946	с. Круги, Тиврівського, Вінницької

ЮВІЛЕЙНІ РОКИ ВЧИТЕЛІВ

№ з/п	П.І.Б.	Дата народження
ЮВІЛЕЇ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В 2017, 2022, 2027, 2032 ... РОЦІ		
1.	М.В. ДАВИДОВ	13.02.1902
2.	А.І. КОТОВ	14.12.1907
3.	О.М. ЧЕРНЕГА	02.04.1912
4.	П. Г. КАЛЬНОЙ	19.07.1917
5.	П.І. ГЕРАСИМЕНКО	14.08.1922
6.	М.Й. ПІВЕНЬ	04.09.1932
7.	В.С. КУРИЛО	10.12.1932
8.	О.О. ШАБАРОВ	29.06.1937
9.	А.З. ШВИДЕНКО	20.09.1937
10.	М.М. ЗАВАДА	21.09.1037
ЮВІЛЕЇ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В 2018, 2023, 2028, 2033 ... РОЦІ		
11.	Б.Й. ЛОГГІНОВ	20.07.1898
12.	К.Є. НІКІТІН	22.12.1908
13.	Т.Т. МАЛЮГІН	01.05.1913
14.	Д.Д. ЛАВРИНЕНКО	02.07.1913
15.	В.П. ЛЕВЧЕНКО	20.07.1913
16.	Г.В. ДУБІНІН	11.03.1918
17.	В.І. ДІДКОВСКИЙ	31.03.1918
18.	В.С. НАКОНЕЧНИЙ	07.01.1923
19.	І.В. АГАРКОВ	13.09.1923
20.	В.П. ГОЛОВАЩЕНКО	23.11.1923
21.	Г.О. ПОРИЦЬКИЙ	21.11.1923
22.	М.І. ШЕНДРИКОВ	17.12.1923
23.	А.М. РАДЧЕНКО	28.01.1938
ЮВІЛЕЇ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В 2019, 2024, 2029, 2034, ... РОЦІ		
24.	В.І. ГУСЄВ	24.10.1899
25.	С.М. КОЗЬЯКОВ	12.07.1919
26.	О.О. САЛГАНСЬКИЙ	25.11.1919
27.	М.І. ГОРДІЄНКО	05.04.1924
28.	В.Є. СВИРИДЕНКО	24.02.1929

29.	Ю.А. ВАСИЛЕНКО	04.04.1929
30.	Г.С. КОРЕЦЬКИЙ	10.04.1929
31.	В.В. БАБЕНКО	05.05.1934
32.	О.І. ПИЛИПЕНКО	27.01.1939
ЮВІЛЕЇ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В 2020, 2025, 2030, 2035 ... РОЦІ		
33.	І. М. ЗИМА	13.02.1900
34.	І.М. САЗОНОВ	19.07.1910
35.	Ю.М. САВИЧ	27.02.1915
36.	А.Г. ГАЙДЕЛЬ	11.03.1920
37.	Б.М. МАХМЕТ	19.01.1925
38.	Ю.К. КИРИЧЕК	20.06.1925
39.	В.І. КЛЮЧНІКОВА	14.02.1930
40.	М.Д. ПОЛЯКОВ	22.10.1930
41.	О.В.ПОЛЯКОВ	10.02.1935
42.	В.В. ЦИЛЮРИК	02.03.1935
43.	М.М. СУХИЙ	22.05.1940
44.	В.М. ПОРТНОЙ	28.05.1940
ЮВІЛЕЇ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ В 2021, 2026, 2031, 2036 ... РОЦІ		
45.	А.М. МИЛОВИДОВ	23.08.1901
46.	О.А. КАЛІНІЧЕНКО	05.01.1936
47.	М.О. ШТОФЕЛЬ	29.10.1941
48.	А.А. СТРОЧИНСЬКИЙ	07.10.1946

Художнє видання

МАУРЕР В. М.

УКЛІН ДОЗЕМНИЙ ВЧИТЕЛЯМ

Історико-біографічні нариси

До 120-річчя Національного університету
біоресурсів і природокористування
України

Підписано до друку 1.11.2017 р.
Формат 60х84/16. Папір офсетний.
Наклад 1000 прим.